

www.politikin-zabavnik.rs

ПОЛИТИКИН

BIH	2.40	KM
Македонија	75.00	ДЕН
Slovenija	2.09	EUR
Sverige	28.00	SEK
USA	3.50	USD
Hrvatska	15.00	KN
Црна Гора	1.20	EUR

ISSN 0032-339-x

PRINTED IN SERBIA

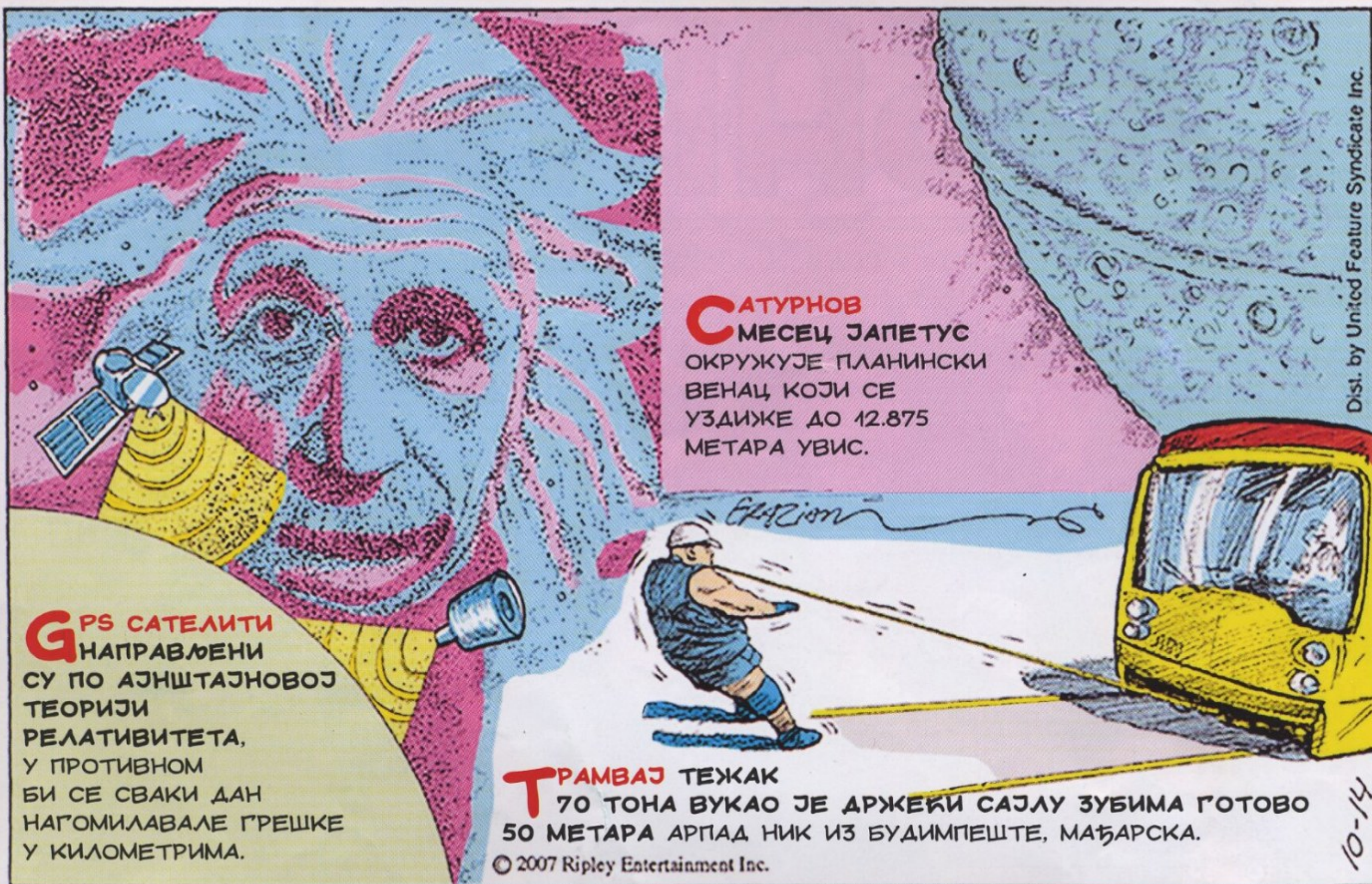
ЗАБАВНИК

7.8. 2009. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXXI • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 3000

Ripley

Веровали или не!

GPS САТЕЛИТИ
НАПРАВЉЕНИ
СУ ПО АЈНШТАЈНОВОЈ
ТЕОРИЈИ
РЕЛАТИВИТЕТА,
У ПРОТИВНОМ
БИ СЕ СВАКИ ДАН
НАГОМИЛАВАЛЕ ГРЕШКЕ
У КИЛОМЕТРИМА.

САТУРНОВ
МЕСЕЦ ЈАПЕТУС
ОКРУЖУЈЕ ПЛАНИНСКИ
ВЕНАЦ КОЈИ СЕ
УЗДИЖЕ ДО 12.875
МЕТРА УВИС.

ТРАМВАЈ ТЕЖАК
70 ТОНА ВУКАО ЈЕ ДРЖЕЊИ САЈЛУ ЗУБИМА ГОТОВО
50 МЕТРА АРПАД НИК ИЗ БУДИМПЕШТЕ, МАЂАРСКА.

© 2007 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

10-14

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

У 12:34 ЧАСОВА И 56 СЕКУНДИ
7. АВГУСТА ОВЕ ГОДИНЕ,
ВРЕМЕ И ДАТУМ СТВОРИЋЕ НИЗ

12:34:56 7.8.09.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

ОВО СЕ НИКАДА ВИШЕ НЕЋЕ ПОНОВИТИ
У ВАШЕМ ЖИВОТУ, КАО НИ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК
3000.

БРОЈ

ДВА

... трење помаже возачу да држи волан и да гуме чврсто приањају за тло, али успорава окретање точкова ■

... половина енергије коју људи добијају из хране потиче од три врсте траве: пшенице, пиринча и кукуруза ■

... Марко Поло, италијански истраживач, још 1275. године забележио је да у Кини људи носе наочаре ■

... сумерски град Ур био је опасан зидинама дебелим и до 27 метара ■

... и велики сликари попут Рафаела сликали су својеврсне „шаблоне“ по којима су ткane таписерије ■

... дрхтањем тело производи додатну топлоту у мишићима ■

... стазе по којима се возе трке „формуле 1“ дугачке су од три до седам километара, али се, у зависности од броја кругова, вози нешто више од три стотине километара по трци ■

... чувени енглески чај „Earl Grey“ прави се од црног чаја и (ароме) бергамота ■

... становници Сједињених Америчких Држава највећи су произвођачи отпада у свету. У просеку сваки Американац дневно произведе 1,8 килограма ђубрета ■

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК
7. 8. 2009.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

CHRIS
BROWNE

©2009 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

8-2

НА РОБЕНДАН П

Уводни текст Владимира Булатовића Виба, главног и одговорног уредника „Политикиног Забавника” од 1984. до 1987, објављен у специјалном прекоредном броју под називом „Срце од лубенице”, 24. априла 1984, поводом обележавања 45-годишњице излажења листа

Не може се схватити приврженост толиког света, шароликог по годинама и судбинама, „Политикином Забавнику“ ако се не објасни да је он, у ствари, послastiца, боље рећи питино дете. (Питино дете је онај вишак теста за питу који се испече пре пите и може се правити с разним надевима и филовима: пекмезом, џемом, медом, шећером... Укусно је и гута се у сласт.)

Од 1904, значи 35 година, свакодневно су правили питу од вести, питу „Политику“, да би у фебруару (28) 1939. направили од прича питино дете или „Политикин Забавник“.

Година 1939. није била година за Забавник. Од 1936. траје генерална проба Другог светског рата у Шпанији. Слобода на својој страни има добровољце, а против себе обучене стрелце, увежбана на живим циљевима. Југославија са севера добија, изненада, најгорег могућег суседа, бившег каплара а будућег главног управника кланица за људе, Адолфа Хитлера. Он је са својим трупама умарширао у Аустрију и шчепао комад Чехословачке, неометан.

Пре би се рекло да је то било време смрти, време страха и време неизвесности. Баш тада излази „Политикин Забавник“ као шећерлема, да убије горчину у устима, да усне стегнуте у грч развуче у осмех, да ободри људски дух који већ дрхтури у сенци Црне даме с косом.

Намера и циљеви „Политикиног Забавника“ су јасни. Уредништво не крије зашто се бори и на шта би да наговори своје читаоце. То би се могло изразити акростихом који бисмо назвали циљ „Забавника“:

Збрисати досаду гумицом радозналости

Атлас стављај под главу да би се свако јутро будио на другом континенту

Буни се против сваког поповања
Амрел отварај, читаоче-принче,
чим дуне јак ветар, можда ће те
однети на твоју планету

**Воли то дете које сваки човек
носи у себи**

**Никад не пиши исквареним језиком
окорелих административаца
и малограђана**

**Иди у свет маште,
слободно,
не чекајући ничију
дозволу**

**Корачај лаким
кораком у правцу
светлости која
јача људски дух**

У „Забавнику” се писало бајковито и лековито, цртало лако и духовито.

Paја Патак и његови сестрићи као да су гејали по нашим двориштима и друговали с нашом децом. Та деца су навигјала за малог миша Микија кад је ратовао против мрске џукеле и покварењака Хромог Дабe.

И таман је „Забавник” постао кућна писмена животиња а избио је рат, други, светски, погибелнији.

Рат је био крај свега што смо волели: крај слободе, мира, забаве, хлеба, сме-ха, сна, спокоја...

Заједно с питом туђинска цокула је изгазила и питино дете.

Кришом у тамним подрумима, у преосталим бројевима „Забавника“, дечаци су у Хромом Даби препознавали Хитле-

Ми правимо „Забавник”

ИТИНОГ ДЕТЕТА

ГЛАВНИ УРЕДНИЦИ

За ових нешто дуже од седамдесет година трајања, на месту главног и одговорног уредника „Политикиног Забавника“ налазили су се: **Мирослав Дим. Стевановић** (1939–1941); **Стојиљко Стојиљковић** (1952–1967); **Никола Лекић** (1968–1971); **Живорад Стојановић** (1971–1980); **Радомир Раде Шошкић** (1980–1984); **Владимир Булатовић Виб** (1984–1987); **Даворин Дарко Рибникар** (1987–1989) и **Зефирино Граси** (од 1989).

ПРВИ ПОТПИСИ

Сарадници „Политикиног Забавника“ нису се потписивали испод текстова ни пре, али задуго ни после рата. Први пут се, стидљиво, имена аутора појављују 1972. године, у време кад је за уредника дошао Живорад Стојановић.

РУБРИКЕ КОЈЕ ТРАЈУ

Једине рубрике које су од првог броја сачувале своје место у „Забавнику“ су „Веровали или не“ и „Јесте ли већ чули да...“. Много њих живело је и по неколико деценија, многе читаоци још памте, а многе ће, надамо се, упамтити.

НАША КУМА

Последњег дана децембра 1938. године „Политика“ је објавила велики наградни конкурс тражећи име свом новом листу. Међу 34.998 пристиглих купона било је свакојакних предлога. Ипак, готово петина или, тачније, 18 посто учесника предложило је исто име – **Политикин Забавник**. Двеста деведесет седам награда, у укупној вредности од 35.000 динара, жребом је подељено онима који су предложили прихваћено име. Прву награду од 5000 динара, вредност којом се тада могао купити пар добрих волова, добила је Новосађанка Антонија Савић, деветогодишња ученица. Наша данас већ времешна кума (удата Кочиш) још никад није заборавила да нам из свог Новог Сада честита било који јубилеј.

ра, а себе поистовећивали са мишом Микијем, који ће на крају надмудрити глупавог силника.

Године 1944. дошла је слобода али не и забава.

Све до 1952. неће излазити „Забавник“. У временски размак од 1944. до 1952, у време од слободе до забаве, морамо да поменемо врло важне послове као што су пребројава-

ње мртвих, издање свакојакних рана... Додајте томе обичај да се уместо љубавних писама чешће испишују изјаве оданости, кречом по зидовима; да леци замењују новине а билтени часописе. Треба схватити да су сви били гласнији од забаве. Она није смела да се јави ни за реч; помињали су је као нешто неумесно, неукусно и бивше.

Није прошло ни четири године мира, а опет нове претње са стране од које смо очекивали све друго, осим тенкова на границама. Опет нове глади и неизвесности.

Године 1952. помало попушта грч на лицима, појављује се опет „Политикин Забавник“.

Као свако дете које није упуштено од рођења, ово питино дете надокнађује осам година у којима је било брисано са списка.

Сачувало је своју свежину и данас после 45 година.

Проверите то сами. Прелистајте „Забавник“. Осетићете свежи ветрић; од њега ћете лакше корачати и биће вам лепше у души, осећаћете се боље после тог свежег ветрића који носи мирисе детињства, чаролије и игре.

У глави вам постаје светлије, више не жмиркате незадовољно, гледате очима којима се вратио сјај и које као да више и даље виде. Можете да се ус-

правите, јер сте на свом острву које се уздигло у мору сивила. Звезде су вам надокхват руке ■

Илустровао
Добросав
Боб
Живковић

О ТРИ СВЕЦА У МЛЕЦИМА

На овогодишњем венецијанском Бијеналу, у дворцу Зорзи – који је привремено претворен у црногорски павиљон – своје радове под називом „Елегије Зорзи“ излаже чувени црногорски уметник Дадо Ђурић. У складном дворишту ренесансног

столини разбацани су остаци свакодневних гозби једне размажене и преждеране, а ипак вазда незасите але: оглодане главе, кости, руке и ноге, полупоједени и полураспаднути лешеве младића и девојака, животињске лобање, празне љуштуре и шкољке, гуштери, жабе и љуте гује... Није невероватно да су слике венецијанског ренесансног мајстора Витореа Карпача (1455–1525) утицале на слике Даде Ђурића, а без сумње јесу на друге сликарке Медијале. На великим „монохромним“ композицијама Љубе Поповића из шездесе-

Уосталом, и за самог Карпача се причало (без много основа) да је Истранин, из Копра. Словенска заједница у Венецији није била мала, те је био ред да има сопствену скуолу. Скуоле (школе), упркос имену, нису биле образовне, већ важне друштвене установе у Венецији. Била су то верска братства лаика, често повезаних заједничким пореклом или занимањем. Иако су им циљеви првенствено били верски, те су се редовно одржавале мисе и молитве, нису у питању биле ни цркве већ пре потпорна и добротворна удружења која су се старала

је посвећена тројици светаца: светом Ђорђу, светом Трифуну и светом Јерониму, а 1501. (или 1502) године Виторе Карпачо добио је поруџбину да сликама из њихових житија украси унутрашњост. Није тешко погодити зашто су избрани баш свети Јероним и свети Трифун. Свети Јероним, црквени отац из 4. века, Далматинац пореклом, испосник у Витлејему и преводилац Библије на латински, вазда је сматран заштитником Далмације и „Илирика“. Свети мученик Трифун је заштитник Котора, а управо од Венецијана-

МАЛТЕШКИ ПСИЋ

дворца посетилац је суочен са стравичним пејзажом уништења – с Дадовим, више него узнемирујућим сликама и скулптурама лешева и костура, лобања, разваљених карлица и извијених кичми, сраслих уз зарђале каде, бојлере и непрепознатљиве, црне и масне машине. Као да су у питању разбацани трагови ужасног пира какве немилосрдне, разарајуће немани.

У дворца Зорзи свратио сам, између осталог, пошто је био на путу мог уобичајеног ходочашћа у Венецији: посете Скуоли сан Ђорђо дељи Скјавони (*Scuola di san Giorgio degli Schiavoni*). Налази се свега неколико улица даље, у Кастелу, преко три мостића и три мала живописна канала, али у њој је још један, нешто старији, пејзаж уништења: онај на Карпачовој слици „Свети Ђорђе убија аждају“. Док га радознали грађани Селене, начичкани по балконима чудних минарета и кула, посматрају из безбедне даљине, свети Ђорђе у блиставом црном оклопу, копљем вешто, с лакоћом турнирског победника, рањава страшну аждају. Свуда по туробној пу-

О овим Карпачовим сликама писано је много и детаљно, још од Џона Раскина, који је саветовао путнике да у Скуолу сан Ђорђо дељи Скјавони понесу позоришне догледе како би боље могли да уживају у „врхунској, мирној, искреној и чврстој дражесности савршеног сликарства“

тих година, у мрким и сепијатонувима готово се могу препознати и директни цитати Карпачовог светог Ђорђа. Има неке поетске правде у томе да су Карпачове слике, које су почетком 16. века наручили бокелски и далматински трговци и капетани, и данас неким чудним судбинским нитима повезане са „скјавонским“ сликарством.

Скуолу сан Ђорђо дељи Скјавони основали су у Венецији 1451. године имућни и успешни морепловци и трговци с источног Јадрана, из Далмације, Боке и Црне Горе – они које су Венецијанци крстили збирним словенским именом Скјавони. Неке од њихових портрета посетилац може видети на степеништу и спрату Скуоле.

о својим болесним и онемоћалим члановима, о девојачком миразу или самохраним удовицама, али и о томе да и сиромашни чланови буду поменути у мисама.

Свети Трифун и крилата мачка

Осим обичних скуола, постојале су и велике (*scuole grandi*), установе које су окупљале преко 500 људи и нису се старале само о својим члановима, већ су имале и универзалне добротворне циљеве. Чувени уметници украшавали су богате скуоле (као, рецимо, Тинторето велику Скуолу сан Роко), а неславни крај скуолама куцнуо је 1797. године, кад их је Наполеон готово све укинуо и одузео им имовину. Скуола сан Ђорђо дељи Скјавони је, за дивно чудо, избегла ову судбину, пошто јој је тада посебним декретом био дозвољен даљи рад; није чак била ни похарана.

Скуола сан Ђорђо дељи Скјавони радила је у почетку, по оснивању, у простору који јој је обезбедила оближња црква Малтешких витезова, али је почетком 16. века изграђена посебна зграда коју је 1551. године дорадио архитекта Ђовани де Зан, познат и по градњи неких делова чувеног венецијанског Арсенала. Скуола

Малтешки псић

ца су Которани 809. године добили његове реликвије. Најмање је јасан избор светог Ђорђа, али постоје претпоставке да су на то утицали Барани, који су неговали његов култ. О посебном значају светог Ђорђа за Скуолу сведочи и податак да јој је 1502. венецијански патрициј Паоло Валаресо, и сам далматинског порекла, даривао реликвију овог свеца коју је добио од јерусалимског патријарха. Валаресо је 1500. године безуспешно, али очајнички храбро, бранио од Турака венецијанско утврђење Корона на Пелопонезу.

Карпачов циклус о светом Ђорђу састоји се од три слике: поред борбе са аждајом, ту је и тријумф светог Ђорђа и јавно погубљење аждаје, као и покрштавање краља и принцезе града Селене (покрштавање Селенита). Светом Три-

Необична, клемпава животиња на слици „Сахрана светог Јеронима“.

Археолошка збирка
светог Аугустина

Карпачових ученика, тим пре што је сам предлажак (цар на престолу, степенице и лођа) „рециклиран“ са нешто старије Карпачове слике из циклуса свете Урсуле. Циклус светог Јеронима почиње величанственом композицијом где светитељ уводи повређеног лава у манастирско двориште, на ужас остале братије која безглаво и панично бежи. Дирљива је болна гримаса лава и ње-

„Громовна
стрелица“,
праисторијска
кремена алатка.

ном, путопису из Свете земље (Erhard Reuwich, 1486).

Посебно су занимљиве и необичне животиње на Карпачовим композицијама. Међу гујама и акрепима на слици „Свети Ђорђе убија аждају“ као да се испод свечевог ждрепца склупчала опасна двоглава змија амфисбена, описивана у средњовековним бестијаријима, о којој је писао још Плиније Старији наводећи медицинска својства њене коже (добра против дрхтавице, али и за

во бreme), али теже се могу одгонетнути две чудне животиње у средишту слике. За палму је конопцем везана велика животиња кратких ногу и дугачког репа, вероватно хијена, која је у средњовековним бестијаријима оптуживана да ископава мртве из гробова, а довођена је у симболичну везу с нехришћанима, посебно с Јеврејима. Поред ђерма у дворишту Карпачо је насликао и необичну животињу изузетно дугих опуштених ушију, с предњим ногама нешто дужим од задњих. Сличну животињу, додуше без

Детаљ отворене
књиге с нотама

Визија светог Аугустина

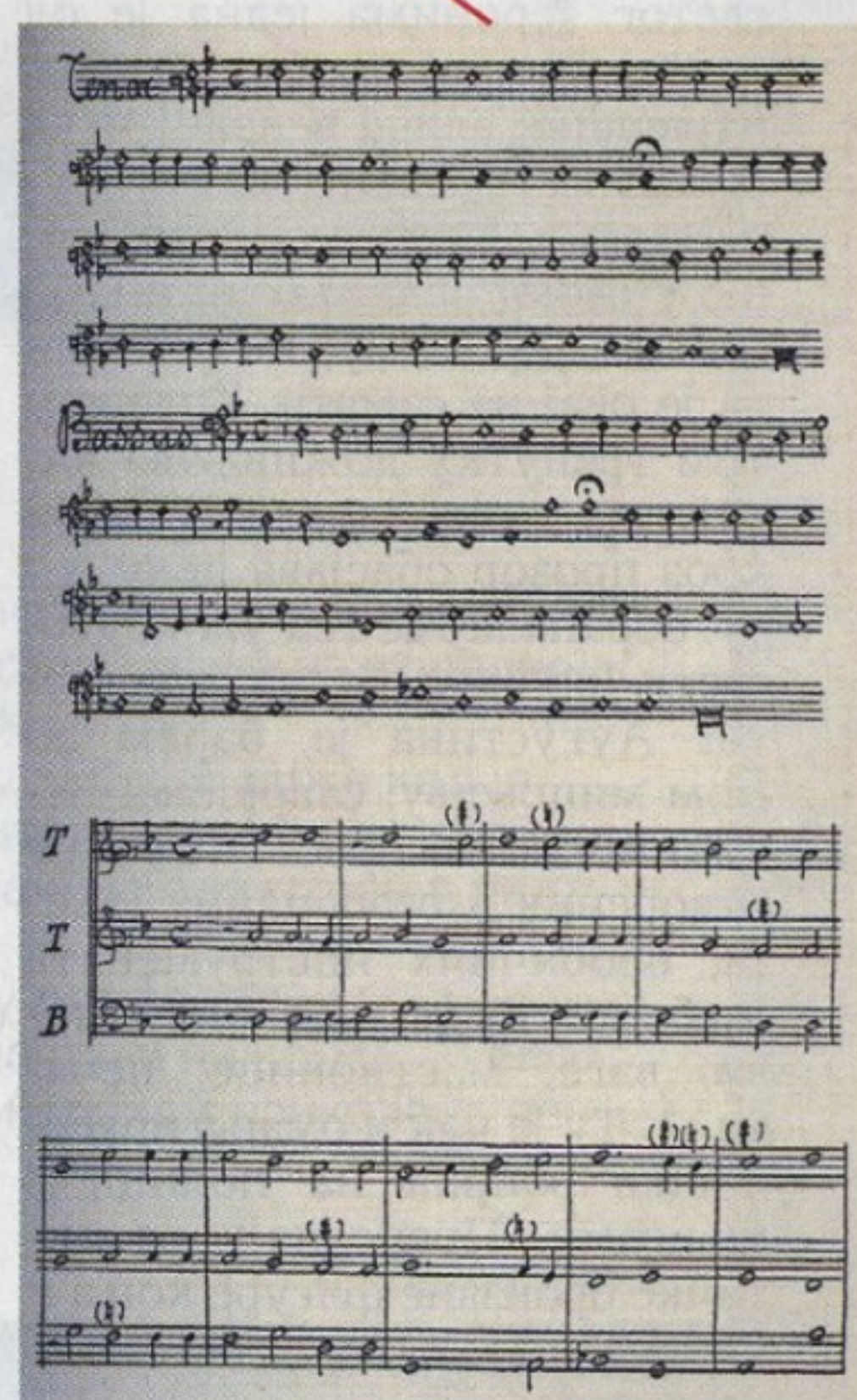
фуну посвећена је само једна слика на којој млади светитељ изводи чудо и изгони демона из кћерке цара Гордијана. Судећи по житију, очекивало би се да истерани демон буде базилиск (дакле, у сваком случају велика змија, или барем гмизавац – да сада не улазимо у замршену криптозоолошку проблематику), али демон на Карпачовој слици уопште не личи на базилиска. Напротив, у питању је крилата мачка с главом магарца и рошчићима. Не делује ни најмање страшно (штавише, малчице подсећа на оног неваљалог Пинокијевог друга који се претвара у магарца). Вероватно су, према томе, оправдане претпоставке да је „Чудо светог Трифуна“ дело

гова испружена рањена шапа, с пословичним трном, коју показује светом Јерониму. Поред ње је слика сахране светог Јеронима у порти вилејемског манастира.

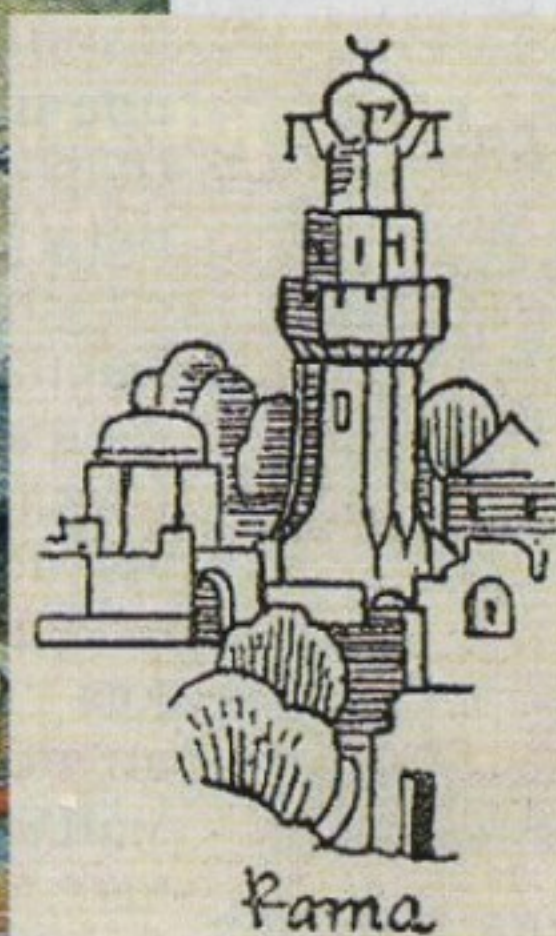
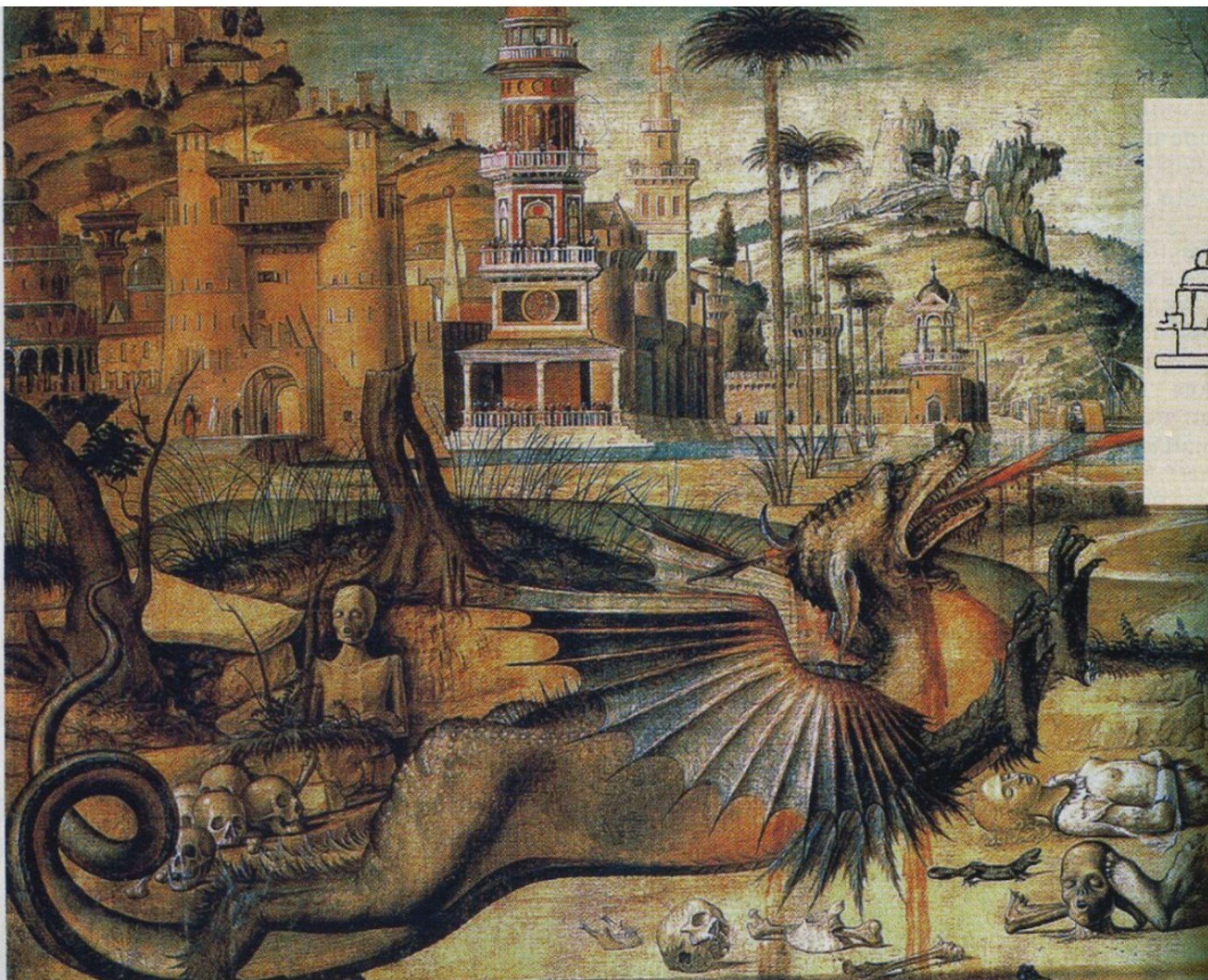
О овим Карпачовим сликама писано је много и детаљно, још од Џона Раскина, који је саветовао путнике да у Скуолу сан Ђорђо дељи Скјавони понесу позоришне догледе како би боље могли да уживају у „врхунској, мирној, искреној и чврстој дражесности савршеног сликарства“. Занимљиво је да се Карпачо свесрдно трудио да што тачније прикаже пределе и архитектуру Блиског истока, иако се – колико је познато – није мицао из Венеције и њене околине. Зна се да је архитектуру и неке од костима сликао по узору на Ројвихове дрворезе у, тада омиље-

изазивање абортуса). Од повређеног лава у манастирском дворишту, осим монаха, бежи и читава једна менаџерија, те се могу распознати јелен и кошута, зечеви, јастребови, антилопа, фазан (зачудо не паун!), кока бисерка, твор и бодљикаво прасе. На композицији „Покрштавање Селенита“ у првом плану се шепури црвени папагај (наводно симбол искупљења), уз белог хрта који означава веру и оданост.

Нешто мање јасне су животиње на сахрани светог Јеронима: наравно, ту је лав који риком последњи пут поздравља свог пријатеља, ту је и магарац (због кога је по легенди лав био неправедно оптужен, па је чак и носио њего-

Реконструкција
нотног записа

Цамија
из Ројвиховог
путописа

изасланика у Венецији, који је управо у време настанка Карпачових слика учинио знатне услуге Скуоли.

Насред собе светог Аугустина, обасјан блештавом светлошћу и затечен необичном ситуацијом, нашао се и мали бели малтешки псић. Иако свестан да присуствује чуду, не бежи, већ верно и упитно гледа свог пријатеља светог Аугустина. (Слично њему, ни мали бели пас свете Урсуне, на Карпачовој слици „Сан свете Урсуне“ није се уопште узбудио кад је у собу ушао анђео.) Занимљиво је да је Карпачо на скици за светог Аугустина уместо пса нацртао хермелина с повоцем (вероватно као симбол не-

предњих ногу, насликао је и Бош на свом „Врту уживања“, у рају, одмах до жирафе. Жирафу је Бош прецртао из тада омиљене књиге путописа по Египту, Киријака из Анконе, из прве половине 15. века, а очигледно је жирафу из истог извора пресликао и Ђентиле Белини за своју композицију „Свети Марко проповеда у Александрији“. С обзиром на то да су све три слике настале отприлике у исто време, у првим годинама 16. века, могло би се претпоставити да је и Карпачо користио исту или сличну зоолошку литературу као Белини и Бош.

Радна соба светог Аугустина

Последња слика из циклуса светог Јеронима једна је од најпознатијих и, без сумње, најлепших слика венецијанске ренесансе – „Визија светог Аугустина“. Свети Аугустин пише у својој радној соби писмо светом Јерониму, не знајући да је овај на самрти. Управо у том тренутку доживљава визију: из зрака светлости, који кроз прозор обасјава целу собу, обраћа му се тек упокојени свети Јероним. Радна соба светог Аугустина је, барем по мом мишљењу, савршена! Велики и светао простор препун отворених и разбацаних књига, необичних инструмената (небеске сфере, пешчани сатови, ваге, мастионице, печати...). Ту је чак и омања археолошка збирка на полици с књигама. Препознају се античке бронзане фигуре коња и Венере, а можда и једна апул-

Жирафа из путописа
Киријака из Анконе
и Бошова жирафа и двонога
дугоуха животиња с Бошове
слике „Врт уживања“.

Скуола
сан Ђорђо
дељи Скјавони

ска ваза из гвозденог доба. Пажњу привлаче и необични дугуласти предмети, уредно полагани по полици: лако је могуће да су у питању праисторијске кремене алатке које су у средњем веку сматране „громовним стрелицама“ (згуснутим и окамењеним језгром грома, насталим на месту удара). Шкољка на једном од столова, иако је била и инструмент за глачање пергамент, истовремено је и алузија на сусрет светог Аугустина с дечаком који је наивно покушавао да шкољком испразни море (као што људи покушавају да схвате несхватљиво, божанско). У првом плану слике, међу отвореним књигама су и читљиве музичке ноте за четири гласа: cantus (сопран), алт, тенор и бас!

Сматра се да је Карпачо у лику светог Аугустина овеко-

вечио Висариона (1400–1472), чувеног византијског хуманисту, Плитоновог ученика, митрополита Никеје, али и римског кардинала. (О Висариону је наш познати византолог Радивој Радић недавно написао занимљив текст у „Политичком Забавнику“.) Осим што је лично помагао планирани крсташки рат против Турака (о свом трошку је опремио једну галију) и Венецији поклатио своју задивљујућу библиотеку и девет стотина грчких драгоцених рукописа, кардинал Висарион је – у време оснивања Скуоле сан Ђорђо дељи Скјавони – био један од њених првих заштитника и добротвора. Постоје и опречна тумачења да свети Аугустин није насликан по Висарионовом лику, већ да је у питању портрет каснијег добротвора Скуоле, бискупа Анђела Леонина, апостолског

порецтиве чистоће – што је универзална симболика хермелина). Можда је верни малтешки псић био Карпачова алузија на пријатељство малтешких витезова који су и данас прве комшије Скуоле?

На повратку из Скуоле сан Ђорђо дељи Скјавони опет сам прошао поред дворца Зорзи и завирио у двориште. Пошто у Венецији треба очекивати чуда, надао сам се да ћу видети и малог малтешког псића, као неку противтежу застрашујућим Дадовим скулптурама, али није га било. Срео сам га тек сутрадан, на веселом тргу венецијанског Новог гета, где се јурцао с децом и радосно квасио у барици уз чесму ■

Александар Палавестра

10^{-32} година

Топ-кварк

Елементарна субатомска честица, топ-кварк (top-quark), траје изузетно кратко, краће од једне фемтосекунде (милионити део наносекунде). Значи, као и остали кваркови који граде неутроне и протоне. За настанак топ-кварк честице потребна је бескрајно велика енергија, а њено постојање доказано је 1995. године ■

10^{-5} година

Слободни неутрони

Неутрони су субатомске честице без наелектрисања и уз протон чине саставни део сваког језгра атома. Као слободне честице њихово трајање ограничено је на само 15 минута ■

10^{31} година

Протон

Протон је субатомска честица с позитивним јединичним наелектрисањем. Сматра се изузетно дуговечним или, боље рећи, стабилним с доњом границом полураспада од 10^{31} година, односно 10^{32} година, а горњом од 10^{36} година (неке теорије предвиђају да протон може да се распаде, али то још није доказано огледима) ■

ТРАЈАЊЕ...

Иако је изашао 3000. број „Забавника”, у свету у коме живимо ништа није вечно. Одређено законима природе или законитостима друштва, све има почетак и крај. Тај распон је некада немерљиво кратак, некада несагледиво дуг. Ево неких примера колико ко и шта живи или траје

7 година Ватрени мрави

Великој групи опнокрилаца мрава, *Formicoidea*, припадају и ватрени мрави. Као и код свих инсеката ове врсте, у заједници постоје три групе – краљица, радилице и плодни мужјаци. Према сазнањима природњака, краљица има животни век од седам година, што је чак 24 пута више од њених поданика. Радилица живи од 30 до 280 дана. Назив ватрени добили су због веома непријатног и оштрог „ватреног” бола уз алергијски осип који изазивају њихови уједи ■

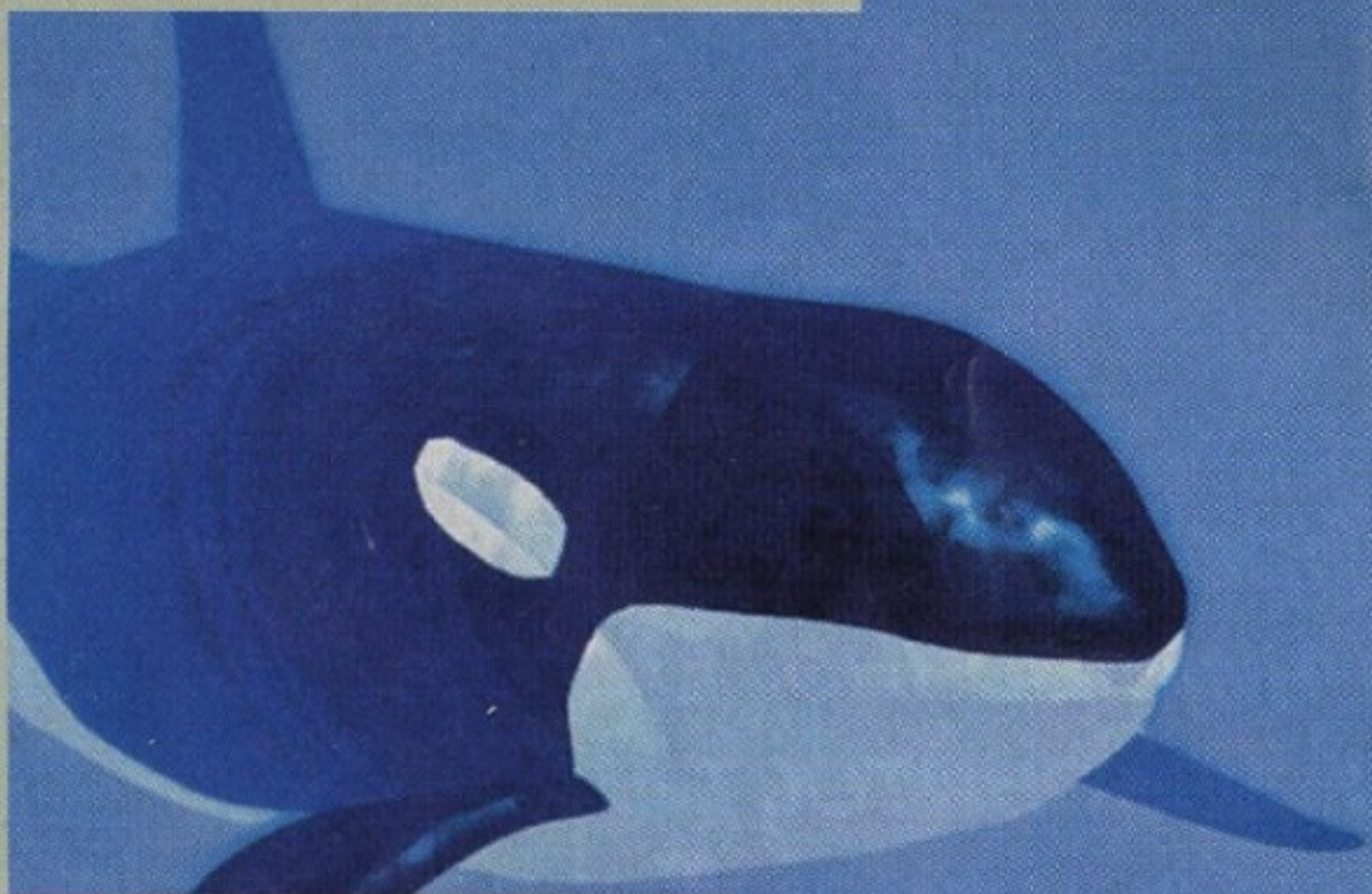
9 година Кунџ

Баш толико, пуних девет година, по генетском запису, може да живи кунџ, припадник породице глодара *Leporidae*, као и његов дугоухи рођак пољски зец. Наравно, судбина му често додели другачији, краћи животни век, па заврши као плен или ловина. Али животиња то надокнађује бројем младунаца. По јединки 30 зечића годишње ■

3 дана Водени цвет

Ephemeroptera или водени цвет је инсект распрострањен по целом свету, али кратког века. Много времена проведе у води као ларва пре него што крене на површину, пут преображаја у инсекта. А преображај је силовит. Ларва се претвара у субимаго, који може да лети, а потом се за неколико минута или највише 24 сата развија у одрасли облик или имаго. Водени цвет уопште не једе, а може да се види како лети над барама, потоцима и језерима. Он је ефемерно створење и брзо ишчежава, за неколико сати или најдуже три дана ■

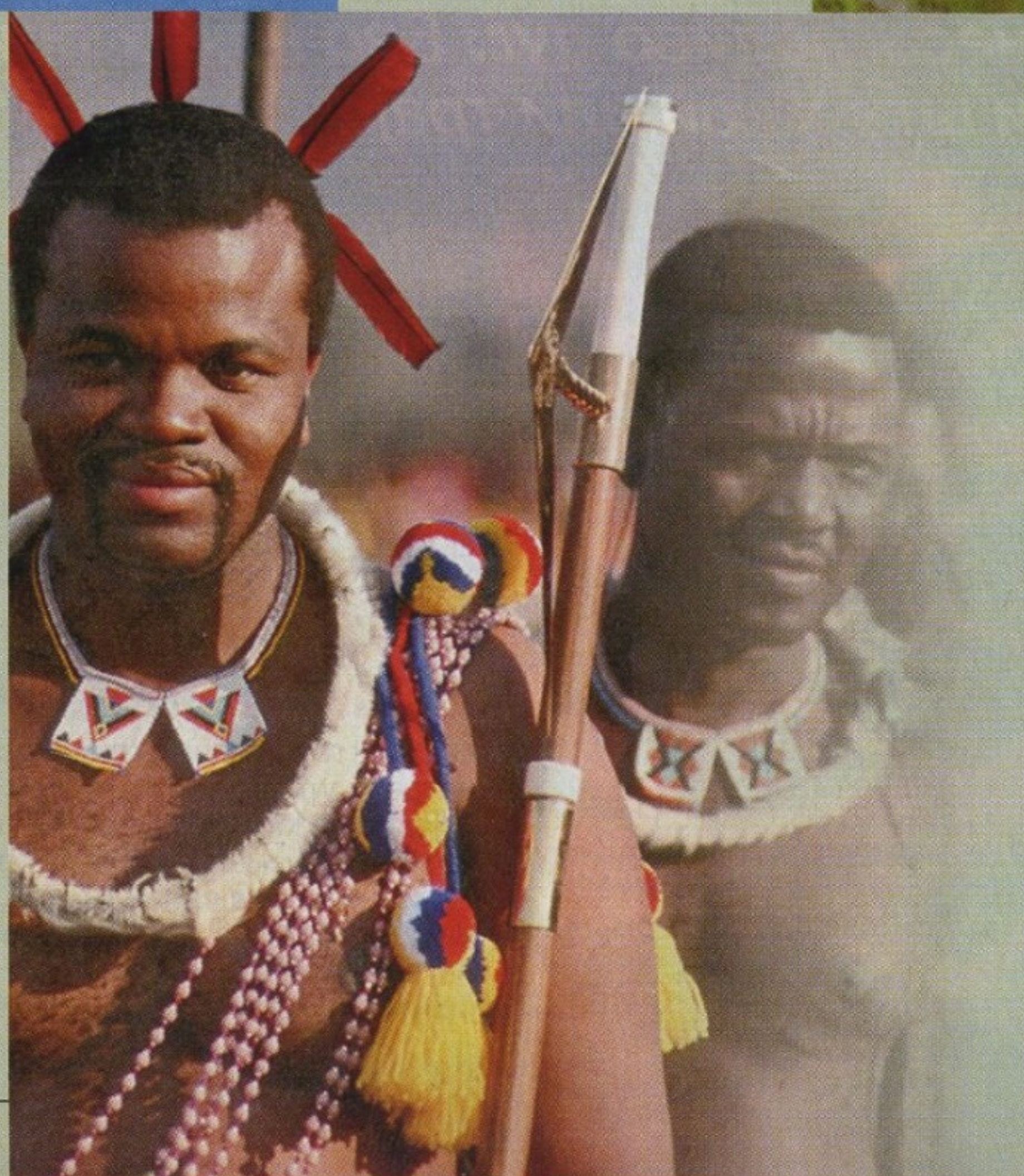

65 година Орка, кит убица

Orcinus orca латински је назив кита убице, велике морске немани која може да се сретне у морима од Африке до Антарктика. Плива у групи од неколико јединки до њих неколико десетина. Да просечан животни век ових животиња износи око 65 година, израчунато је на основу статистичких података. Наиме, крупнији мужјаци, дугачки од 6,5 до 8 метара и тешки 6 тона, живе око 45 година, а женке, чија се дужина креће од 5,5 до 7 метара и теже 5 тона, живе и до 80 година. У заточеништву ретко која орка поживи дуже од 10 година ■

17 година Игуана

Iguana iguana, или зелена игуана, гмизавац биљојед који настањује тропске области од Бразила па све до Мексика и Флориде, живи у природи безмало две деценије, просечно седамнаест година. Животиња је добро опремљена за опстанак – има ред шиљака на леђима, снажан реп који може да се одломи ако затреба, добар вид и фотосензитивни орган на врху тела, такозвано „треће око” ■

34 године Животни век у Свазиленду

Смештена на југу Црног континента, на граници између Јужне Африке и Мозамбика, краљевина Свазиленд има површину од непуних 17.500 квадратних километара где живи око 1.200.000 људи. Просечан животни век овде је застрашујуће кратак. Износи око три и по деценије. Уз тешке природне услове, Свазилендом хара и вирус HIV. Чак 42 одсто становника заражено је овим вирусом ■

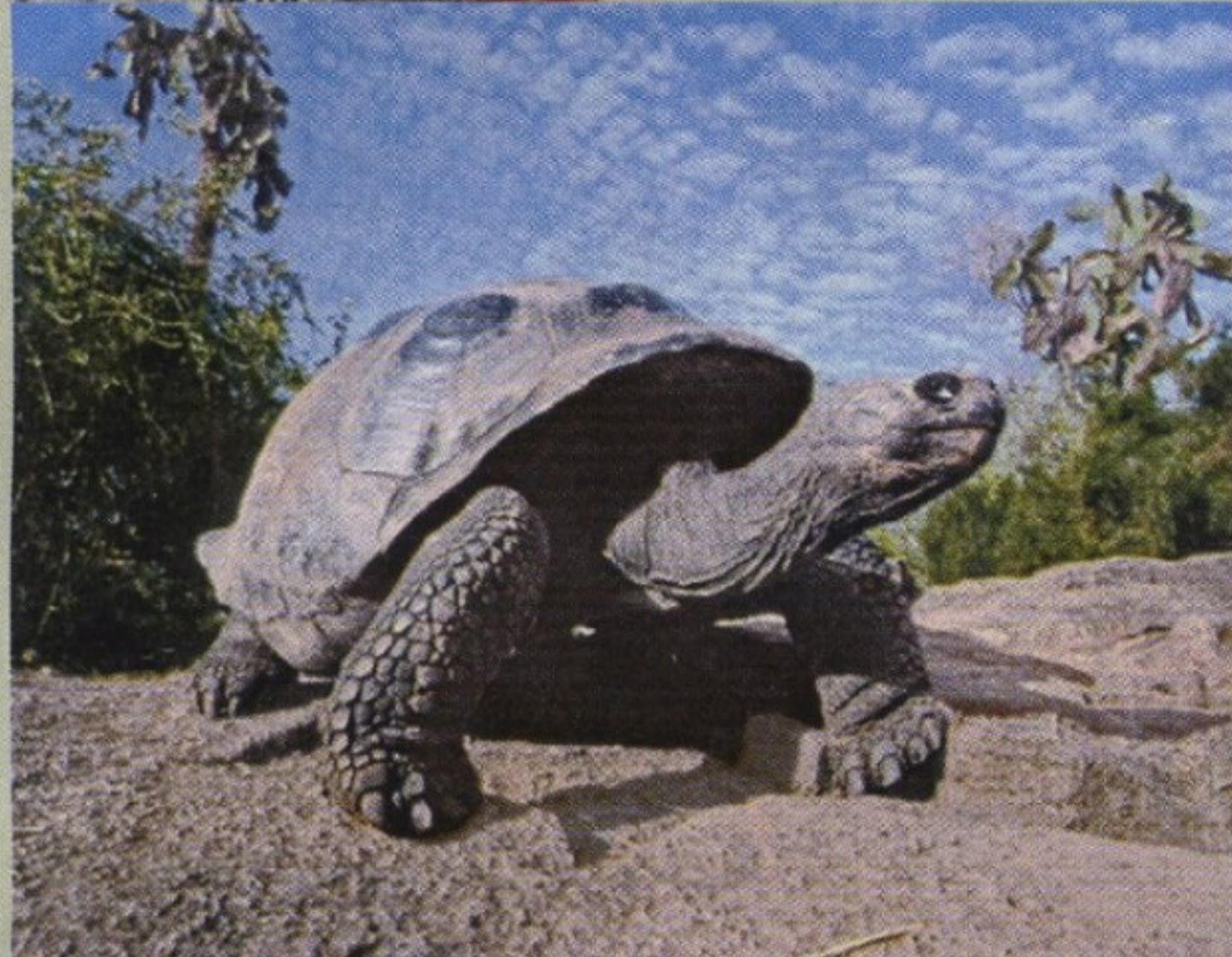
122 године Најдуговечнији становник планете

Према студији коју су спровели светски стручњаци, просечан људски век у развијеним земљама за жене износи 82 године, а за мушкарце 76 година. Сходно томе и најдуговечнији становник наше планете била је жена, Францускиња Жан Луиз Калман. Родила се 1875. године а поживела је до 1997, скоро пуне 122 године. Ако је судити по њој, рецепт за дуговечност су – једна цигарета и једна чаша доброг црног вина дневно ■

336 година Британска империја

Британска империја, назив за Велику Британију и њене прекоморске колонијалне поседе, била је најраспрострањеније царство у историји света. Настала у 16. веку, империја је имала упориште на свим континентима, осим ненасељеног Антарктика, и трајала све до друге половине 20. века. Забележено је да је 1921. године у Британској империји живело између 470 и 570 милиона људи, што је било четвртина свеукупног тадашњег човечанства ■

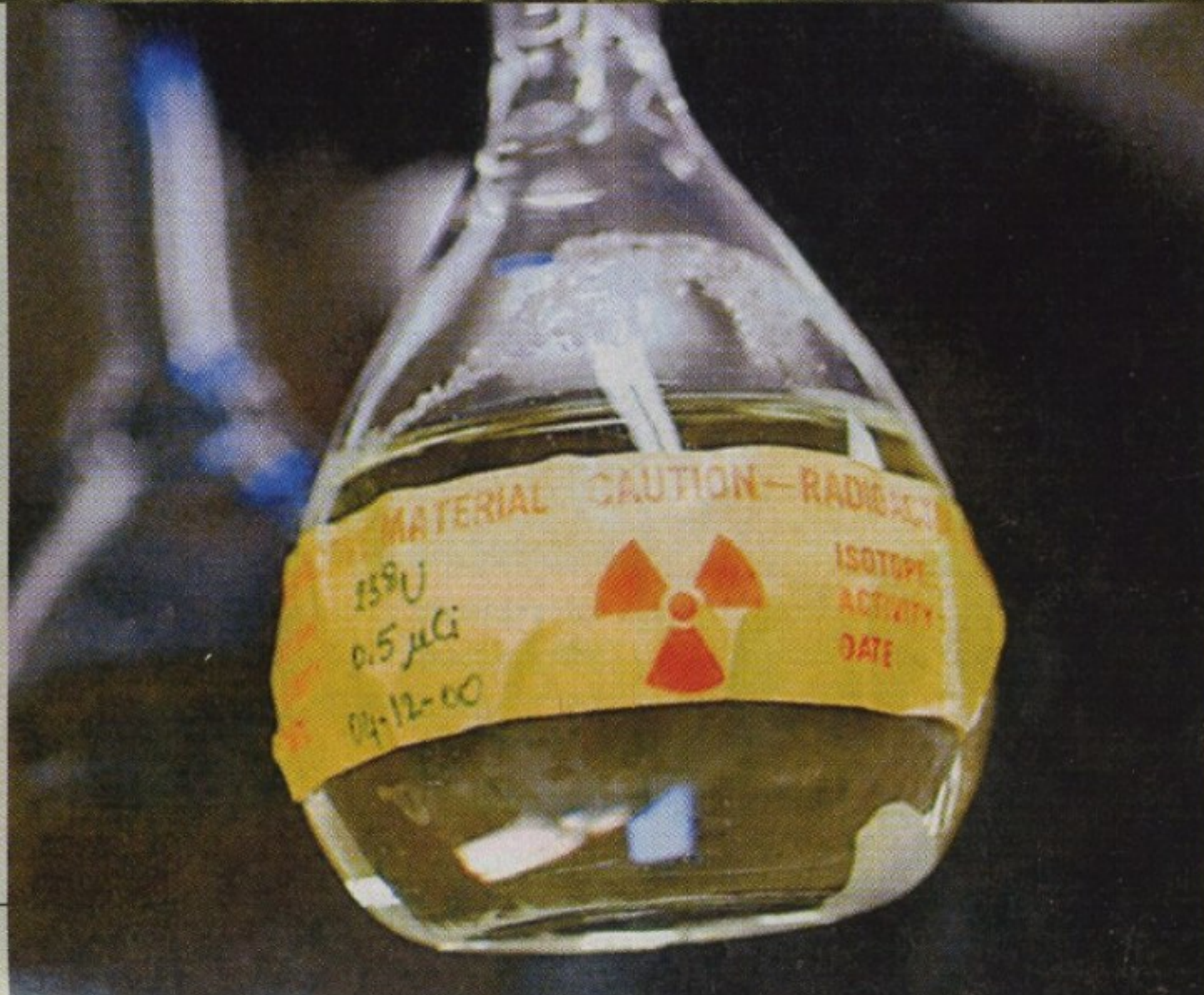
176 година Најстарија позната корњача

Chelonia, сувоzemне и водене корњаче, појавиле су се пре отприлике триста милиона година. Од тада су претрпеле незнатне измене. Има их разних величина, од десет центиметара до једног метра, али све су препознатљивог изгледа. Њихово здепасто тело покривено је оклопом од коштаних плоча пресвучених рожастим слојем. И све су дуговечне. Верује се чак и сто, двеста година. Научници су установили да им то омогућава успорен рад срца. Ипак, поуздано се зна за дуг животног века једне Херијет, корњаче из зоолошког врта у Аустралији. Од тренутка кад се испилила из јајета до оног кад је њено успорено срце заувек стало, прошло је скоро пуних 176 година ■

790 година Владавина династије Џоу

Историја бележи да се на престолу многољудне Кине најдуже задржала династија Џоу. Усталичили су се око 1046. године пре наше ере, после династије Шанг, а 256. пре наше ере уступили су владарско место династији Ђин. За време њихове владавине почело је да се користи железо, да се развија кинеско писмо, утемељује филозофија и да се у 9. веку пре наше ере гради Кинески зид, једно од блага светске културне баштине и од 7. јула 2007. године једно од седам нових светских чуда ■

160.000 година Атом уранијума 233

Верује се да уранијум, изотоп U233 постоји већ 160.000 година. Међу елементима који се природно јављају на Земљи, уранијум има највећи атомски број, 92. Јавља се у облику два изотопа – U238 и U235. Изотоп U235 подлеже спонтаном разбијању језгра под утицајем „термичких“ неутрона. Вештачки изотоп U233 добија се бомбардовањем торијума 232 неутронима ■

1058 година Византијско царство

Сматра се да је римски цар Флавије Валерије Константин, познатији као Константин I Велики, који је владао од 306. до 337. године, ударио темеље будућем Византијском царству када је 330. године уместо Рима за престоницу одредио град на Босфору.

Константинопољ, Цариград или Истанбул биће седиште пољуљаног Римског царства све до 395. године када ће се оно поделити на Источно и Западно. Источно римско царство, с престоницом Цариградом, трајало је више од миленијума, све до 1453. године када су га освојили Турци.

Назив Византијско царство, уместо Источно римско царство, увео је француски историчар Монтескје ■

10¹² година Црвени патуљак

Црвени патуљци су најмање активне звезде. У васиони их је много. Тако, рецимо, чак 70 одсто звезда ове врсте чине Млечни пут. Ипак, ниједан црвени патуљак није видљив голим оком. Разлог за то је маља маса од само једне десетине Сунчеве, па је и сјај сто пута мањи од Сунца.

Пошто нема много масе, фузија водоника у средишту звезде догађа се веома споро, а због тога је и производња енергије изузетно ниска, односно живот дуг ■

10²⁴ година Брама, хиндуистички бог

Хиндуизам је древна азијска вера потекла на тлу Индије у 16. и 15. веку пре наше ере. Брама важи не само за првог бога већ и за прапочетак живота – он је прво живо биће на Земљи и творац свега живог. Сама реч брама по учењу древних хиндуистичких књига Веда значи снага молитве, свето знање, господар створова, краљ богова, врховно божанство, свебиће. После 311 билиона година Брама се обнавља и почиње његово ново постојање у истом трајању. Приказује се са четири лица јер обухвата све четири стране света, има четири руке и у свакој држи Веду. Иако је господар свих створења, њему није посвећен ниједан храм ■

Још 3.000.000.000 година Млечни пут

Чак се и астрономи слажу да је једна од најлепших и најнеобичнијих појава на тамном небу трака искричаве бледе светлости која се протеже с једног на други крај хоризонта. Тако, налик на распршено млеко, изгледа наша спирална галаксија Млечни пут (код нас позната и као Кумова слама). Процењује се да галаксију сачињава око двеста милијарди звезда.

Али, према научним истраживањима из 2004. године, могло би да дође до неких промена у васиони за коју се процењује да је стара око 13,6 милијарди година, и да Млечни пут, такав какав је знан, заувек нестане. Верује се да би могло да дође до судара звезда Млечног пута са звездама суседне галаксије Андромеда за отприлике три милијарде година. Тада би оне могле да се стопе у једну нову огромну елипсасту галаксију ■

10²⁴ година Електрон

Електрон је негативно набијена субатомска честица. У атому електрони окружују језгро састављено од протона и неутрона у електронској конфигурацији. Електрони су изузетно стабилни. До сада се ниједним огледом није постигло разбијање, распадање електрона. Стручњаци верују да његова „животна постојаност“ може чак и да премаши 10²⁴ година ■

С. Делибашић

10 ⁻²² година	3,2 фемтосекунде
10 ⁻¹⁷ година	0,32 наносекунде
10 ⁻¹² година	0,03 милсекунде
10 ⁻⁷ година	3,2 секунде
10 ⁻² година	3,65 дана

10 ³ година	1 миленијум
10 ⁸ година	100 милиона година
10 ¹³ година	10 трилиона година (кратка лествица)
10 ¹⁸ година	10 квинтилиона година (кратка лествица)
10 ²³ година	100 секстилиона година (кратка лествица)

ПОДНИКИ
ЗАБАВНИК

ЗАДАЦИ ЗА 21. ВЕК

НОВА ВАСИОНСКА ТРКА

Четрдесет година откако је Нил Армстронг као први човек стао на Месечеву површину, пред нама је највећи искорак у историји освајања свемира...

Када је у јулу 1969. године Нил Армстронг закорачио на Месец, изустео је чувену реченицу да се ради о малом кораку за човека, али великом за човечанство. Свет је с дивљењем посматрао на ТВ екранима подвиг људске генијалности, напорног рада и храброст астронаута. Међутим, овај тренутак означио је и почетак једног од највећих разочарања у историји васионских истраживања.

Само осам година пошто се Јуриј Гагарин винуо у свемир и облетео Земљу, Армстронг и његова посада превалили су готово пола милиона километара кроз васионски простор да би се спустили у други свет. „Аполо“ програм, односно слање човека на Месец, могао је да буде почетак нове, велике ере васионских истраживања. Наса је намеравала да настави даље, дубље у свемир и да до 1986. године спусти човека на Марс. Али, после пропасти совјетског програма за освајање Месеца, неопходна политичка воља је усахла јер је постигнут основни циљ – победа у васионској трци. „Аполо“ програм је прекинут, а последњи амерички астронаути били су на Месецевој површини 1972. године.

Већ скоро четири деценије није путовао даље од неколико стотина километара од Земље.

Ипак, овом дугом раздобљу изгледа да је дошао крај. Смањење трошкова васионске технологије отворило је свемир за већи број земаља и за комерцијалну употребу. Америка и Русија најавиле су измене у својим програмима с људском посадом, као и намеру да пошаљу људе назад на Месец и, ако буде могуће, на Марс. Али, не ради се само о повратку ветерана из последње васионске

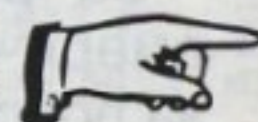
трке на сцену. Овог пута биће више учесника – право међународно такмичење. А фаворит у трци није ниједна од поменутих земаља већ – Кина.

Још од 2003. године Кина шаље астронауте у орбиту око Земље. Ова новонарастајућа суперсила сада размишља о свемирској станици и спуштању човека на Месец до 2020. године. Сличне намере објавиле су и неке друге земље: Индија, Северна Кореја, Јапан, Малезија, Иран и, наравно, Европа. Пред нама је раздобље освајања васионе

људским посадама, исто тако важно као програм „Аполо“, ако не и значајније. „Одлазак човека у дубљи васионски простор потпуно ће променити будућност људске расе и утврдити да ли је уопште имамо“, изјавио је прошле године Стивен Хокинг, чувени астрофизичар, на прослави педесетогодишњице Насе.

Појава змаја

Челни тркачи у овој новој трци биће Америка и Кина. Нови такмаци већ су одмерили снаге изводећи

АМЕРИКА
ПРОТИВ
КИНЕ

2007

„Чанг-е-1“, прва кинеска Месечева сонда, кружила је око Месеца. Као први степен кинеског Месечевог програма, 16 месеци је фотографисала његову површину.

2004

Председник Буш наложио Наси да се врати на Месец до 2020. године.

2009

У октобру ће Кина заједно са Русијом послати прву роботизовану летелицу на Марс, названу „Јингхуо-1“.

2009

Председник Обама наредио преиспитивање Насиних летова с људском посадом. Месечев програм вероватно ће бити настављен, али ће трошкови за изградњу ракета Ares морати да се скрешу.

У октобру 2008. године Кина је успешно извела лет с посадом – „Шенжу 7”.

технолошки захтевне пробе својих антисателитских оружја. И шпијунажа је поново на делу. У фебруару прошле године „Боингов” инжењер кинеског порекла Донгфан Чунг оптужен је да је Кини одавао америчке васионске тајне. Али, Наса мора да се суочи са смањењем новчаних средстава, што је једног од њених бивших руководилаца Мајкла Грифина навело да 2007. године изјави да ће Кина победити у трци за повратак на Месец.

Још од 1967. године ова земља имала је сличне намере, али у њима није отишла далеко све до октобра 2003. године. Тада је Јанг Ливеј постао први Кинез кога је најмногољуднија земља на свету послала у васиону. Убрзо су Кинези извели успешне летове с посадама од два и три астронаута. Прошле године кинески астронаути извели су прву васионску шетњу. И као што се некада радило о Совјетима и Американцима, и Кина има исти основни циљ – да на међународној сцени покаже своју снагу. Научни задаци су и овај пут у другом плану. Многи стручњаци процењују да ће Кина успети у намери да стане људском ногом на Месец до 2020. године, а потом, за десетак или двадесетак година, и на Марс – пре било кога другог.

Хјустоне, имаш ли проблем?

За разлику од кинеских, америчке васионске намере за повратак на Месец пуне су

неизвесности. Назван „Констелејшн”, односно „Сазвежђе”, Насин програм обухвата изградњу више возила за превоз астронаута до Међународне свемирске станице и са ње – када 2010. године свејс шатл буде послат у пензију. Осим тога, он би требало да изнедри и превозна средства за будућа путовања ка дубљим свемирским просторима.

Програм „Сазвежђе” започео је 2004. године када је бивши председник Џорџ Буш наложио Наси да се врати на Месец до 2020. године и да га потом искористи као станицу на путу за Марс. Међутим, садашњи председник Барак Обама наредио је независно преиспитивање овог програма. Зато је будућност Насиних истраживања под знаком питања. Под посебним надзором наћи ће се летелице којима би астронаути требало да се врате на Месец.

Ради се о лансирним возилима названим Ares, која ће постојати у две верзије. Ares I, мање од возила, биће двостепена ракета која ће се користити само за слање људске посаде у орбиту. Астронаути ће поново бити у капсули постављеној на сам врх ракете, као што је било у „Аполо” програму. Сматра се да је за посаду то много сигурније од места при лансирању свејс-шатла, када су разни отпаци могли да је угрозе (трагична судбина „Колумбије” 2003. године). Критичари пројекта Ares тврде да је превише скуп (44 милијарде долара до 2015. године). Стварање нових раке-

та, када Наса већ има ракете „делта” и „атлас” које могу да се преправе, непотребан је трошак. Осим тога, током проба, мотор првог степена нове ракете толико се тресао да би приликом лансирања могао да растури целу ракету.

На њеном врху била би нова капсула за посаду названа „Орион”, која би астронауте изнела на орбиту. Према постојећим плановима, тада би на сцену ступила друга ракета названа Ares V. То је теретна ракета без посаде с основним задатком да у орбиту лансира већи васионски брод који би се спојио с капсулом „Орион”. Овај још неизграђени брод назван је Altair и требало би да одведе астронауте до Месеца.

Још нико не зна шта ће донети поновно разматрање програма „Сазвежђе”. Неки стручњаци прогнозирају да би могао да буде напуштен један његов део – одлазак на Месец, „јер су Американци већ били тамо”. Уместо тога, Наса би могла да се окрене доступнијим циљевима, као што су посете астероидима. За одлазак на оближње астероиде потребно је мање горива него за пут до Месеца. Велики астероиди могли би у будућности да угрозе Земљу, а слање геолога на њих могло би да помогне да се открије како је настао Сунчев систем, што би било значајно научно достигнуће.

Одредиште: Марс

Ипак, да ли ће се Наса вратити на Месец или ће се окренути астероидима, није најважније питање. Јер, слање људи на Марс остао је главни циљ и награда у наступајућој васионској трци. Кина је јасно ставила до знања да намерава тамо да иде. Касније, током ове године, у заједничкој мисији с Русијом, Кина ће послати своју прву роботизовану лете-

лицу на Марс. Она ће испитивати тамошњу атмосферу као претходница кинеској посади која би на Марс требало да стигне негде око 2030. године. У постојећим Насиним (америчким) плановима још нема такве, јасне намере.

Насино оклевање је оправдано: Марс је далеко одредиште. Док је за одлазак на Месец потребно неколико дана, пут до Марса трајао би месецима. То би пред астронауте поставило додатно неповољне услове. Дуготрајан боравак у бестежинском стању доводи до трошења мишића и костију и слабења одбрамбеног система организма. Из тих разлога део

ТРКА 21. ВЕКА

ИРАН

Аутсајдер

Када је 2008. године лансирао своју једину ракету до васионе, Иран је најавио жељу да у току деценије изведе први лет с људском посадом. Такође, Иран би могао да узме учешће на кинеској васионској станици ■

МАЛЕЗИЈА

Срндаћ

Један малезијски астронаут летео је до Међународне васионске станице 2007. године, а ова земља намерава да пошаље човека на Месец до 2020. године. Тешко ■

2010

Очекује се да ће Кина лансирати први модул своје будуће васионске станице и обавити више летова с људском посадом до њега.

2010

После скоро 30 година рада, Насина флота свејс-шатлова одлази у пензију.

2012

Кинески научници послаће возило без људске посаде на Месец. Послужиће за испитивање технологије спуштања и за прикупљање научних података.

2012

Брод „Орион” требало би да обави свој први лет без људске посаде.

2014

Први лет „Ориона” с људском посадом. Лет ће обухватити и пристајање на Међународну васионску станицу.

2017

Следећи корак је слање робота који ће прикупљати узорке Месчевог тла и враћати их на Земљу.

2018

Брод „Орион” заједно с Месчевим модулом Altair направиће први пробни лет. Током године „Орион” би требало да облети око Месеца.

2019

васионског брода у коме би се налазила посада морао би да се врти, како би се створила вештачка гравитација. Астронаути би се „лепили“ за унутрашњу површину обртног дела брода на сличан начин као рубље у бубњу машине за прање (или сушење) веша.

Још већа претња је зрачење. Неки космички зраци могу да буду толико снажни да при удару у зидове васионског брода покрену праву лавину зрачења која би угрозила астронауте. Пре него што се направе делотворни браници који би помоћу електричног и магнетског поља одбијали ове наелектрисане честице

даље од брода, одлазак људи на Марс био би изузетно опасан. Због свега тога неки стручњаци сматрају да је лет на Марс могућ тек за педесетак година.

То значи да је слање људи још даље од Марса, до удаљених планета нашег система или ван њега – заиста далека будућност. Јер, човек би морао да проведе још много више времена у суровим условима васионе. За то је потребан и делотворнији погон од постојећег – можда нуклеарна фузија. Она би могла да постане стварност у овом или следећем веку и да смањи време путовања с месеци и година на недеље. Али, те-

шкоће се не завршавају доласком на неко одредиште, јер оно би могло да буде врло негостољубиво за људе: претопло, сувише хладно, затровано или да има превелику гравитацију, зрачење... Зато су међузвездана путовања, каква смо гледали у „Звезданим стазама“, стотинама година далеко.

Очигледно је да ће васионска трка пре бити маратон него спринт. Пре четрдесет

година Нил Армстронг је направио први корак – а ми и данас трчимо тек први километар ■

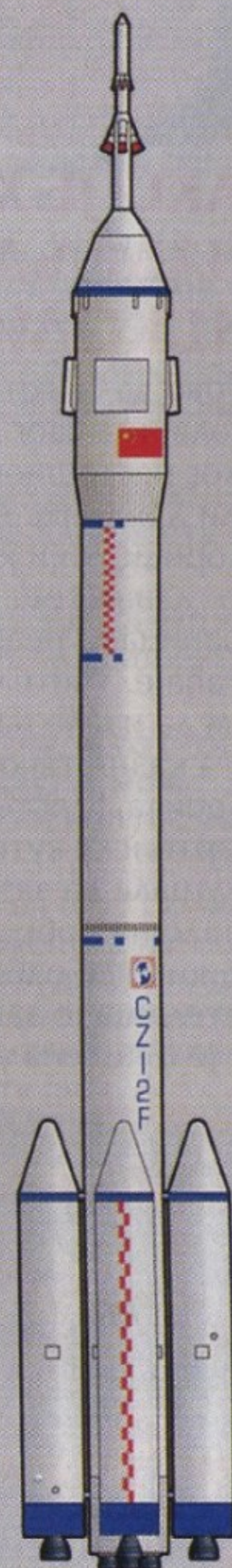
Горан Војиновић

КИНА

Фаворит

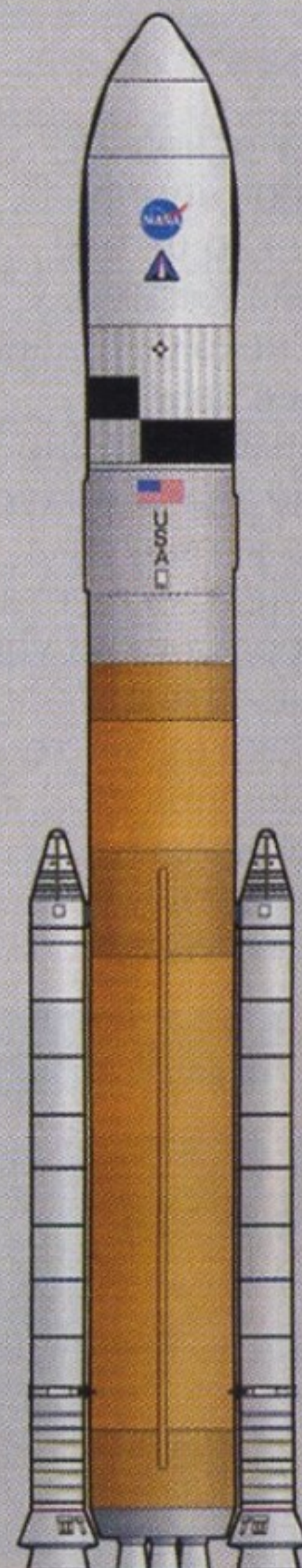
Израстајућа суперсила има велике планове. Први део њене васионске станице „Тијангонг-1“ могао би да буде лансиран већ наредне године. „Тајконаути“ би могли да освоје Месец до 2020. године и да наставе пут ка Марсу деценију касније ■

САД

Владајући шампион

Бивши председник наложио је Наси да се врати на Месец и да га искористи као станицу на путу за Марс. Започете су пробе на флоти нових возила, али преиспитивање програма овог лета могло би да промени све ■

ИНДИЈА

Могуће изненађење

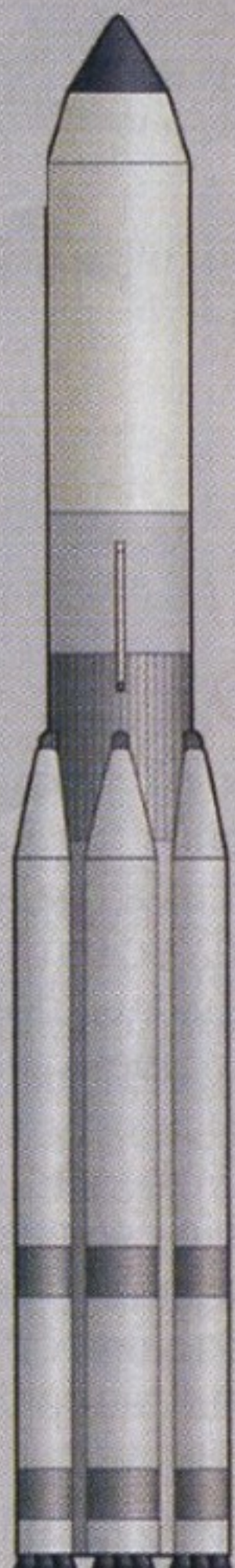
Индијска агенција за васионска истраживања жели да упути човека у свемир до 2015. године – на свом спејс-шатлу. Неки Индију стављају испред Русије и Америке у трци за повратак на Месец ■

РУСИЈА

Ветеран

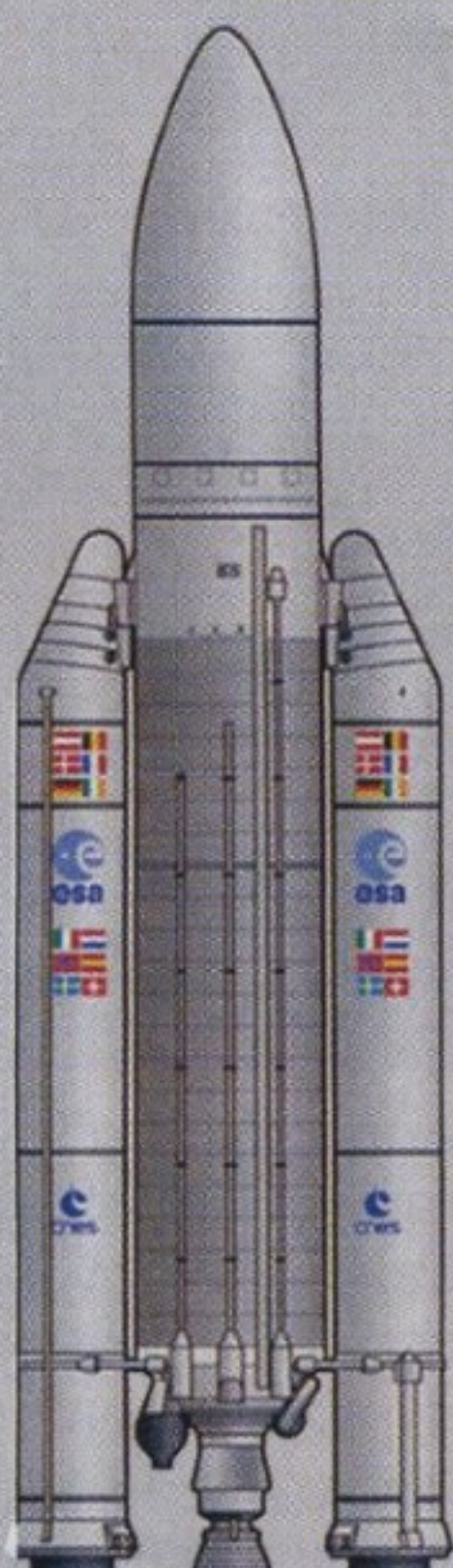
Роскосмос, руска васионска агенција, намерава да изгради ново возило за посаду које би заменило 40 година стар „сојуз“. Оно би могло да се прилагоди да одведе космонауте до Месеца ■

ЕВРОПА

Домаћи фаворит

Пошто је учествовала у летовима на руским и америчким летелицама још од 1990. године, ESA сада има намеру да изгради властито возило које ће бити у употреби до 2020. године ■

ЈАПАН

Нови такмичар

Јапанска агенција за васионска истраживања JAXA има амбициозне планове укључујући слање астронаута на Месец до 2025. године и изградњу Месечеве базе с посадом до 2030. године ■

2020

Кина шаље првог човека на Месец. Међутим, ако буде потребно да претекне Американце, могуће је да ће се то догодити и нешто раније.

2024

Почиње изградња базе на Месецу за стални боравак кинеских астронаута.

2035

Кина дуго понавља да је њен циљ слање људи на Марс. Уз добро осмишљен програм претходног испитивања Црвене планете роботима, то би могло и да јој успе.

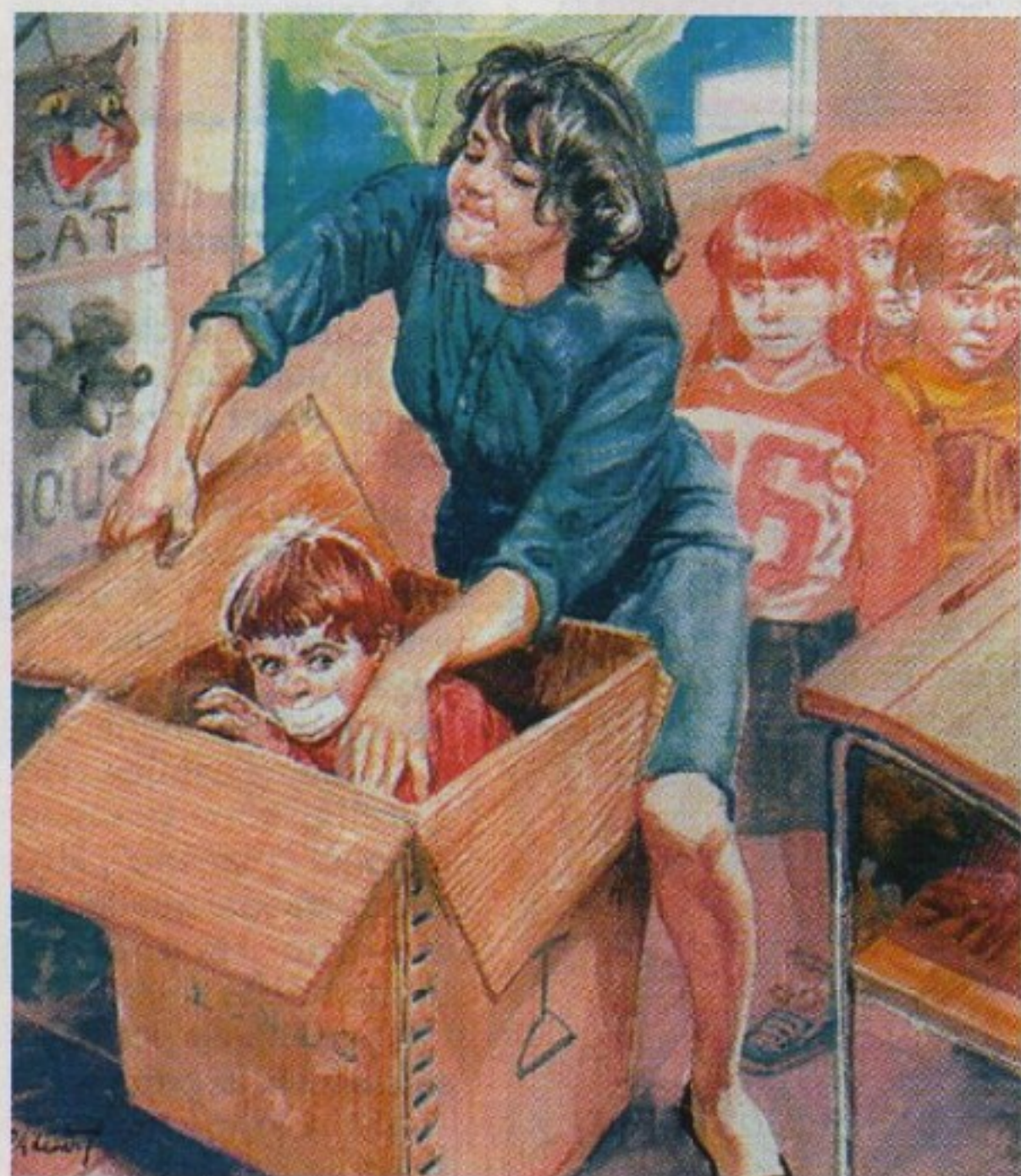
2030

Куда сада? Лет с људском посадом на неки астероид био би лакши задатак и вероватно ће бити следећи корак.

2037

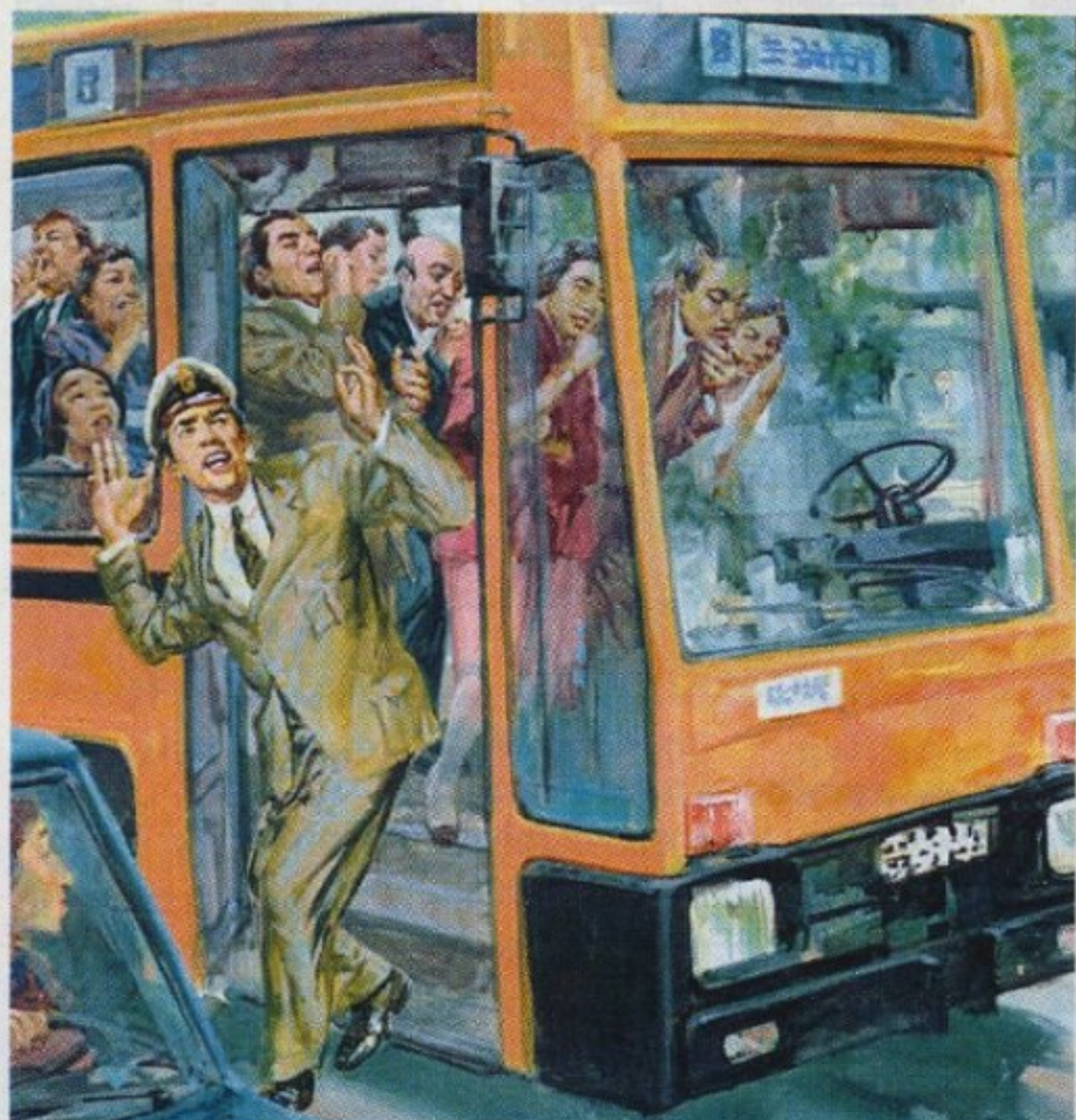
Наса не жели да се званично обавезе да ће послати људе на Марс. Ипак, можда ће се у међувремену нешто променити.

Брод Altair и посада спустиће се на Месец – 50 година после првог, историјског спуштања и 47 година после последњег.

КАКО ЈЕ ХОЛИ „НАДРЉАО” У ШКОЛИ

Готово да сваки разред у основној школи има свог „дежурног немирка”, неког несташног дечака као што је Холи Хендрикс из градића Кисими, у Флориди, чији је случај неколико дана био главна тема на новинским страницама резервисаним за дневне догађаје. Учитељица није знала како с њим да изађе на крај, па је одлучила да га казни тако што му је преко уста залепила фластер и натерала га да уђе у картонску кутију коју је затим покушала да затвори! Иако је све то личило на добро смишљену шалу, малишан се озбиљно испрепадао, а учитељица је завршила у затвору из ког је пуштена уз велику кауцију ■

ЈАДНА КЛЕР, ТО СТВАРНО НИЈЕ ФЕР

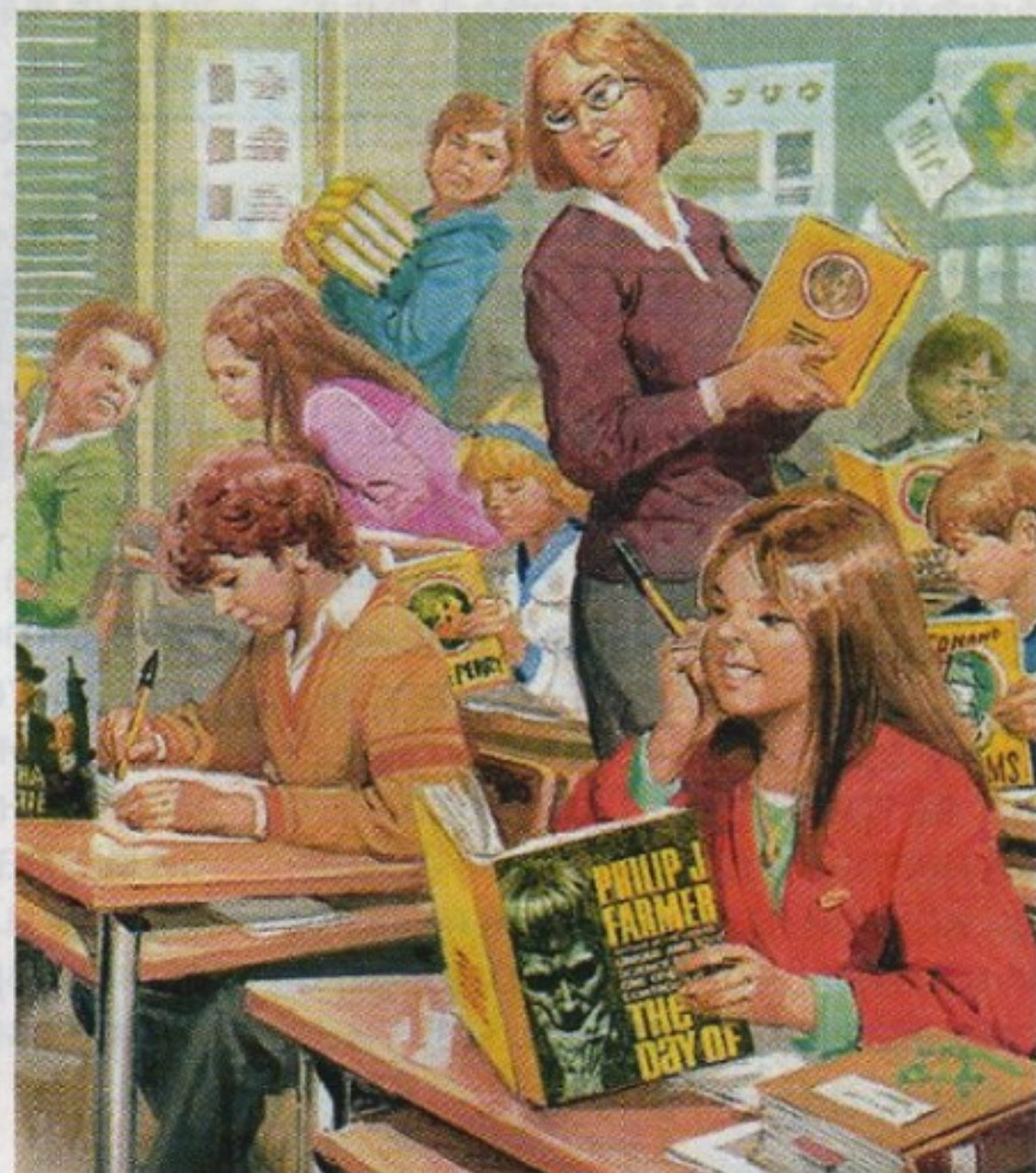
Двадесетогодишња Енглескиња Клер Баулис није знала нити је икада могла да поверује да један цвет из жардинијере на острву Вајт може озбиљно да јој ископљује живот. Док је усхићено мирисала тек убрани каранфил, пришла су јој двојица полицајаца и наредили јој да пође с њима... Спровели су је до полицијске станице где је иследник, након саслушања, из-

дао налог за хапшење! Морала је да плати и казну од 250 евра, а у њеном досијеу овај „преступ” остаће убележен пуних годину дана ■

КАШЉИТЕ ДО МИЛЕ ВОЉЕ, ОДОХ ЈА НАПОЉЕ!

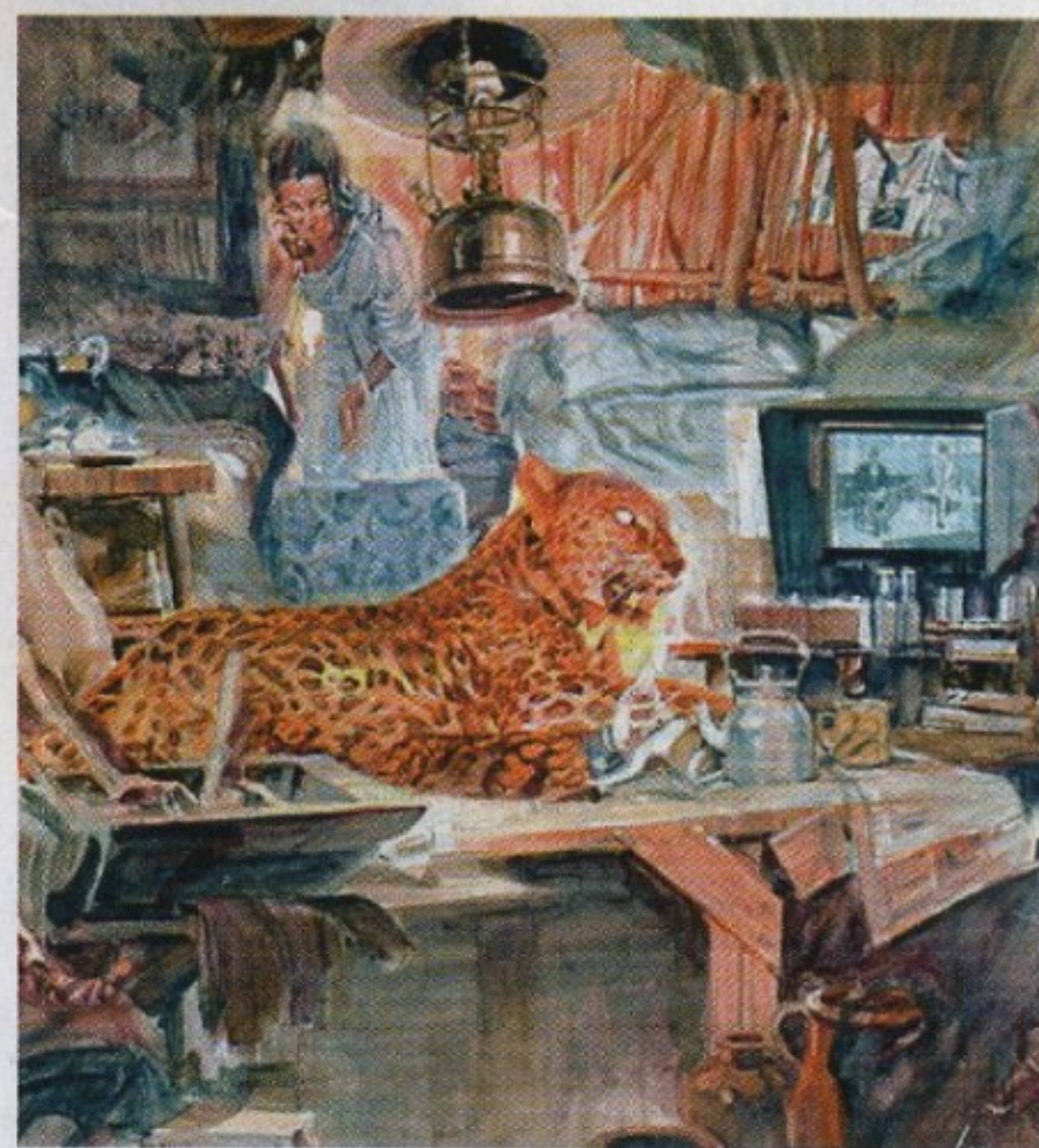
После онога што се догодило у јапанском граду Омути, неко ће сигурно предложити да се у аутобусима градског саобраћаја постави табла с натписом којим се забрањује кашљање поред возача! Док је неколико прехлађених особа иза његових леђа прочишћавало грло и плућа уз уобичајену буку, возач је све више губио стрпљење и, највероватније из страха да не закачи неки вирус, зауставио аутобус усред саобраћаја и изашао довикујући: „Знам да кашљање није преступ ал’, што је много, много је!” Збуњеним путницима, од којих су неки чак и стидљиво протестовали, није остало друго него да и сами напусте возило и наставе пешице или таксијем. Како је овим поступком пре свега прекршио неке одредбе закона о саобраћају, возач је, на крају, морао да плати доста велику казну ■

УЗ КРИМИ-РОМАНЕ САСТАВИ БЕЗ МАНЕ

Да крими-приче и романи помажу ученицима да с више успеха обрађују теме из матерњег језика, показали су резултати недавног истраживања енглеског Министарства за образовање: дечаци и девојчице који су читали дела Артура Конана Дојла и пустиловине његовог (измишљеног) јунака Шерлока Холмса показали су видан напредак у писању слободних састава, испољавајући много већу маштовитост и уверљивост од осталих ученика ■

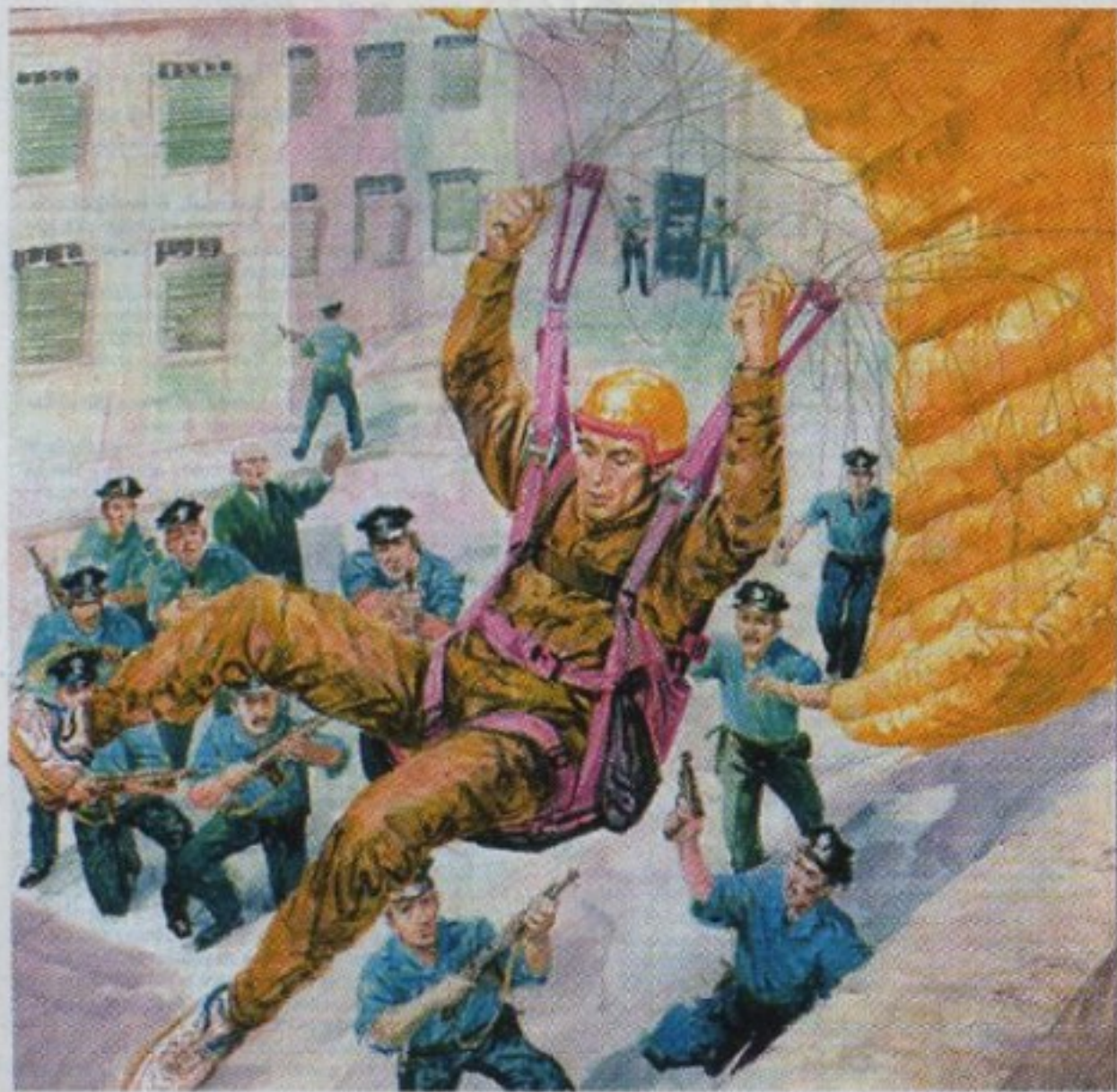
У СТАНУ – КАО НА ЕКРАНУ

Догодило се у удаљеном месту Чандигару, на шумовитом северу Индије: један леопард провукао се кроз капију сеоског домаћинства и ушетао у дневну собу домаћина. Ту се испружио испред телевизора и остао да прати јутарњи програм, док је Бимла Деви, жена у чију кућу је неочекивано бануо, скамењена од страха, упорно телефонирала тражећи помоћ... Опчињен програмом телевизије, леопард није приметио ни полицајце који су га инјекцијом успавали и одвезли у најближи зоолошки врт ■

ПАДОБРАНАЦ – ЛАЖНИ КРИМИНАЛАЦ

Четрдесетдвогодишњи љубитељ спортског летења Американац Томас Труекс кренуо је с једног брежуљка у Санта Барбари (Мексико) с намером да стигне до калифорнијске пустиње Мохаве и да тако обори светски рекорд у слободном лету падобраном. У једном тренутку по-

чео је да губи висину, па је одлучио да се спусти у двориште које му се учинило као да припада неком тржном центру! Ту су га, с оружјем на готовс, дочекали чувари калифорнијског затвора Кастајк уверени да се ради о акробатском подухвату чији је циљ да се омогући бекство неком од затвореника. Драматично узбуђење, срећом, није имало никаквих последица, јер је неочекивани падобранац лако доказао да није криминалац ■

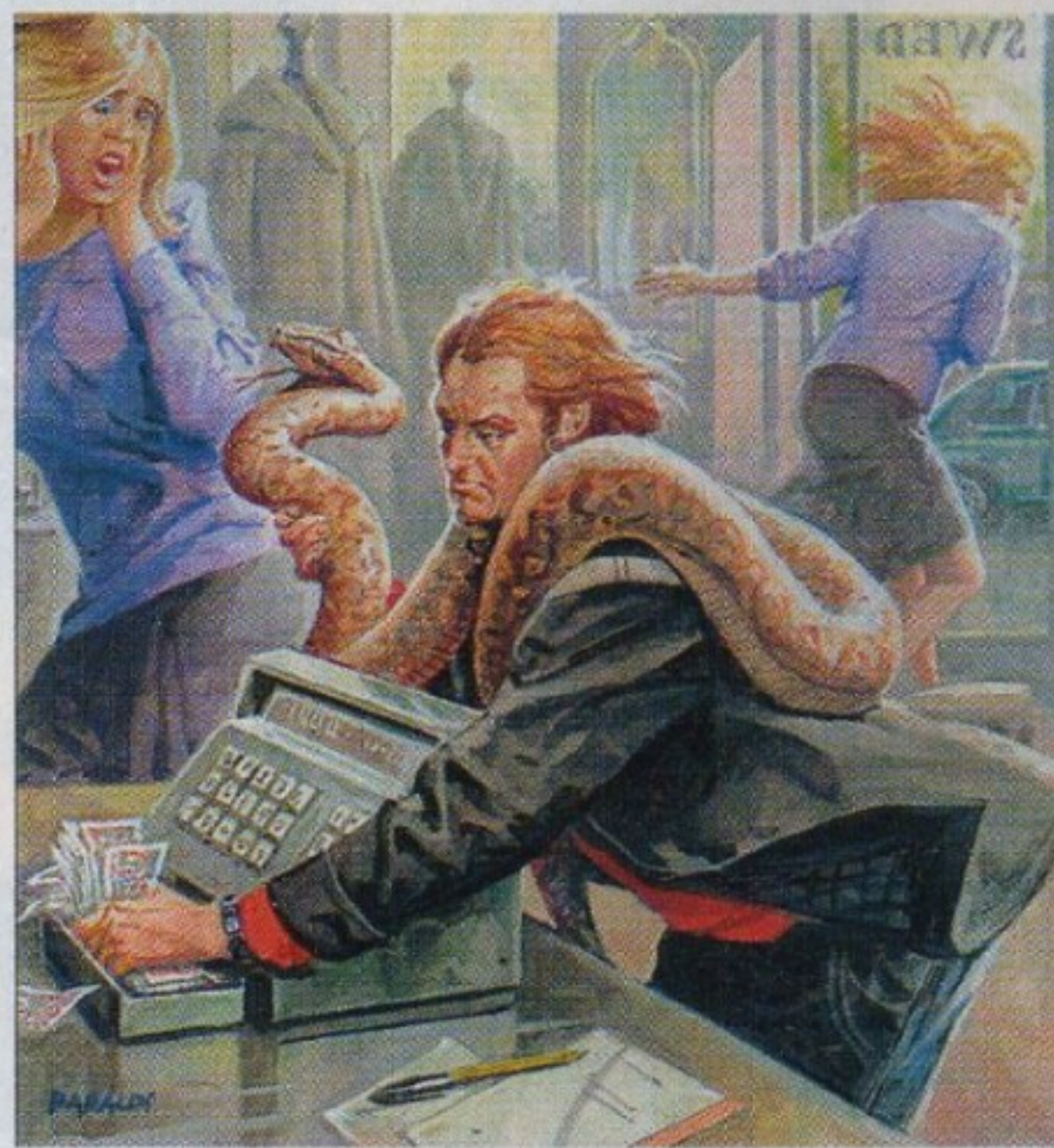
ЏУНГЛА НА АСФАЛТУ

Тешко да ће становници Ворена, на крајњој периферији Детроита, лако заборавити узбуђење и опасност којој су били изложени кад је мешанац лава и тигра (назовимо га „лавигар“) побегао из приватног зоолошког врта једног љубитеља великих мачака. Животиња је читав дан лутала предграђем изазивајући панику међу пролазницима. Телефонске везе с полицијом биле су оптерећене до усијања... На све стране постављане су замке... Општинске власти су преко радија позивале становништво да не излази из куће и да се не приближава животињи, односно да њено присуство пријави некој од полицијских патрола које учествују у лову. Право је чудо да нико није страдао и да се неочекивана пустиловина ипак срећно завршила ■

ДА Л' ТО РИБА ПАДА С НЕБА!?

Адела Либелт, власница једног мотела у удаљеном аустралијском градићу Данмара, 600 километара јужно од Дарвина, у области где иначе влада пустињска клима, једног кишног јутра открила је да на паркиралишту, у барама заосталим од пљуска, скакућу рибице и привлаче пажњу мноштва изгладнелих птица. За Аделу и за остале мештане ово је било чудо о коме се навелико причало, све док стручњаци нису дали одговарајуће објашњење. Према речима зоолога Берила Мориса, члана Аустралијског института науке, јајашца рибе *Csiro* у стању мировања, ношена ветром, прелетела су преко пустиње и завршила у овој области где су се за време кишног раздобља стекли услови за њихово отварање. По његовим речима, пљускови буде рибу икру из сна, па изгледа као да се рибе материјализују на волшебан начин ■

ПАРЕ ИЛИ ЗМИЈА!

Да бандити нису сви исти и да се у својим нечасним подухватима користе различитим средствима, одувек је познато. Једни се служе оружјем (правим и лажним), други изигравају снагаторе, а има и оних који решење налазе у довитљивости, попут овог преступника из Кристијанстада у Шведској: појавио се у једној продавници одевних предмета са змијом око врата! Продавачицама није морао ништа да каже, нити да им прети да би им однео пазар, разбежале су се чим су га угледале на вратима. На исти начин и у истом дану овај криминалац нарочитог соја испразнио је касу још једне продавнице у граду ■

МАЧЕЋИ СТРЕС И БЕС

Тиграста маца Мирка, кућна мезимица Анђела и Луиђине Пироло из Лодија, у Италији, није могла да поднесе навијачку буку која је допрла из телевизора у тренутку кад су Италијани постигли погодак у једној утакмици с Немцима, па је нервозно почела да скаче по стану и, за кратко време, изазвала општи неред! Узбуђење је достигло врхунац кад је на-срнула и на домаћине који су били приморани да затраже помоћ ватрогасаца. Један од њих покушао је да умири мачку тако што је преко ње пребацио ћебе, али му је она умакла и, при том, изгре-

бала и његовог колегу иако су му руке биле заштићене рукавицама. Супружници Пироло и двојица ватрогасаца завршили су у хитној помоћи, док је маца наставила да бесни... Умирила се тек кад су је силом натерали да уђе у кавез који су однели ветеринару Друштва за заштиту животиња – да би се тамо показала умиљата, као што је увек била ■

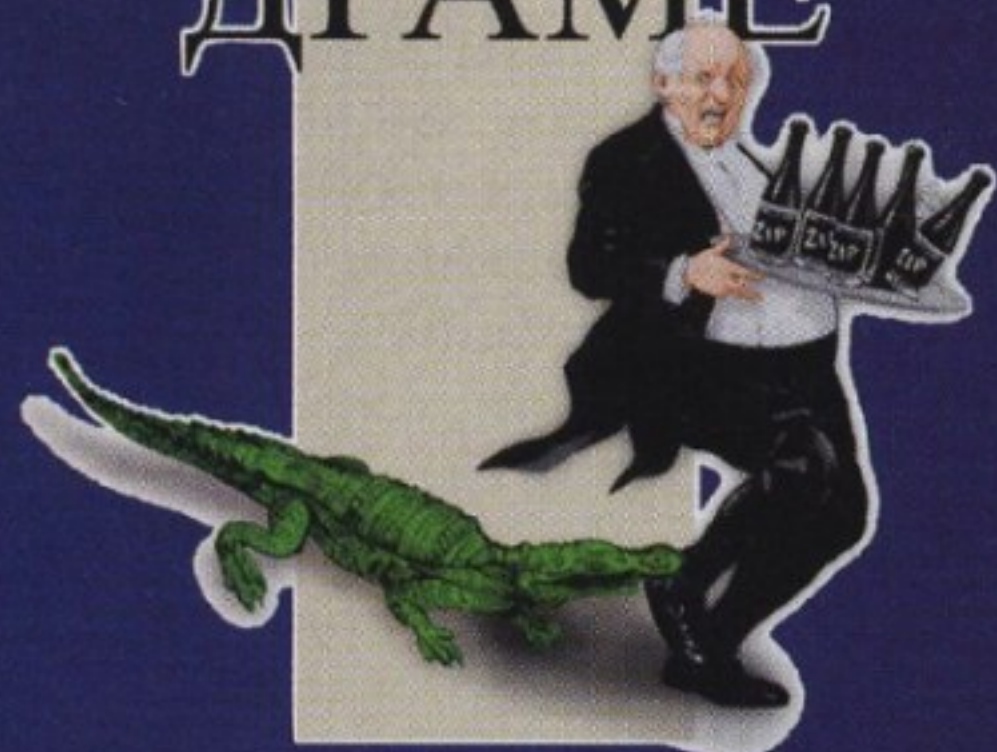
ПТИЦА – КРАДЉИВИЦА

Једна жена из италијанског места Казатенова, у близини Лека, недавно је доживела шок: док је, не слутећи ништа, корачала плочником однекуд је долетела сврака и покушала да јој „украде“ светлуцаве наушнице. Окомила се на њу с толико жестине да јој је кљуном, канџама и крилима нанела неколико озбиљних повреда по лицу и врату. Да би се ослободила ове напасне птице, жена се сакрила у први паркирани аутомобил чија је врата, срећом, нашла отворена. Сумња се да је ова, иначе савим мирољубива и законом заштићена птица, била дресирана да сакупља светлуцаве предмете, што није редак случај јер сврака већ има ту склоност, тако да су наушнице госпође Валентине Роси оправдано привукле њену пажњу ■

ЖИВОТ ПИШЕ
ДРАМЕ

НЕБЕСКА ПОБЕДА

Кад му је
падобран затајио,
помислио је
да ће умрети.
Међутим,
судбина је
желела да се још
мало поигра
с њим

Скот Луц није био пустилов, нити један од оних људи који ризикују све да би осетили налет адреналина. Није волео опасне, екстремне спортове, понављајући да само луди и болесни људи имају жељу да умру, али није волео ни најобичније, као што су фудбал или стони тенис, јер се плашио да случајно угане руку или зглоб на нози. Такође му је било тешко да излази напоље из свог малог стана

у Њујорку, осим ако је ишао у куповину. У ствари, Скот је одувек био толико плашљив да је и сама помисао на ризик, рецимо, кад би стајао на пешачком прелазу и размишљао да ли да пређе на црвено светло, била за њега право мучење, паклено крштење, нешто попут оног пута кад га је вереница натерала да се возе бродом

преко реке Хадсон. Стога је изабрао мирнији животни пут, онај којим је могао да управља. Без узбуђења, без ризика. Радио је као машински инжењер у једном добром предузећу, и највеће а уједно и подношљиве дозе адреналина добијао је кад би му се шеф обратио

повишеним тоном због неког погрешно пројектованог парног котла. Дакако да ти страшни сусрети нису били једина узбуђења у његовом животу. Умео је Скот да пусти у душу дозу страха, док би, рецимо, гледао какав хорор филм или бацао поглед с терасе,

ЈЕДНОГ СТРАШЉИВЦА

четрдесетак спратова изнад Менхетна, али, ето, он није волео да се претерано узбуђује.

Зато су сви, па и сам Скот, заколутали очима у неверици кад је од својих ретких пријатеља изненада прихватио поклон за тридесети рођендан, који је заправо био вид шале на његов рачун, и осмелио се да учини нешто несвакидашње, барем по његовим схватањима – да скочи из авиона, конопцима привезан за неколико килограма танког платна. – Не брини. Биће све у реду! – рекао је вереници док је пролазио испод мердевина на хангару, недалеко од авиона.

Но, из неког чудног разлога, његов умирујући глас није имао никаквог утицаја на јадну девојку већ обливену сузама. Окренула се ка њему и загрлила га. – Јеси ли сигуран да желиш ово? – рече, ухвативши га обема рукама за лице. – Наравно! Зашто толико бринеш? – Чуј, то једноставно ниси ти! Молим те, размисли још једанпут! Тако ти бога! Тако ти мене! Па ти се престравиш кад угледаш паука. Не могу ни да замислим шта ће се десити кад се будеш нашао на три хиљаде метара! – Душо моја, заборављаш да живим на четрдесетом спрату. Па ја сам небодерско дете! Уосталом, инструктори ће све време бити поред мене и кажу ми да немам разлога да бринем – поновио је, некако у исто време кад је поред њих пројурила једна одрпана црна мачка. – Јеси ли почео да се дрогираш? Кажи ми, нећу се љутити. – Аман! – повика Скот на ивици стрпљења. – Немој да ме смараш! – отргну се његов груб глас, док му очи погледаше у правцу зглоба. – До ђавола! – додаде. – Колико је сати? Заборавио сам да понесем сат амајлију. Није му одговорила. Била је у чуду. Али, зато му је, као да је девојчица, поново похитала у загрљај и замолила да је барем поведе са собом у авион.

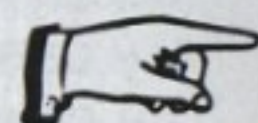
– Не – љутито се умешао пилот. Пожелевши да ја барем мало смири, Скот јој је опрезно шапнуо: – Па рекао сам ти да је мало сујеверан. Боже, сулудо је, али он сматра да је баксуз повести жену у авион!

Скот је био у праву. На три хиљаде метара изнад пашњака Мериленда, поглед није био много другачији него с његове терасе. Шарена поља простирали су се у свим правцима, а била су толико мала и збијена да су му се чинила попут поворки људи које је тако често виђао током прослава Дана независности или сијасет карневала. Једина разлика био је пилотов гунђајући глас који га је подсећао на шефа. Али, мислио је, ова сподоба од човека, којој је иначе стално нешто сметало, било да се радило о лаганим бочним ветровима или неком безначајном разговору између два инструктора који су седели поред њега, ако је имала право, онда се то тицало одлуке да не поведе вереницу са собом. Колико се он плашио паука, толико се она хиљадоструко бојала свега осталог. Заправо, била је толико нежно и плашљиво биће, као да је расла под стакленим звоном, да у градски превоз није улазила јер јој је од кочења аутобуса била мука, и сада би сигурно звочала, ако већ не би пала у несвест од оштрих пилотових заокрета. Да, били су једно за друго. А онда је дошао тренутак који ће заувек оставити трага у његовом

мирном животу који није трпео вртоглаве промене. Кад је пилот дао знак, Скот и два инструктора скочили су на ноге и стали испред широм отворених врата на боку летелице. Следећег тренутка већ су јурили преко 150 километара на час, творећи троугао својим телима. Скотова вереница у почетку није могла да види шта се догађа изнад ње. Ушушкана у хлад борова, омамљена дугим и тешким уздасима, преплашена страшним наговештајима који су се

јављали у звуку ветра, у крику сврака, у шуму шишарки које су у ковитлацу падале на земљу, једино је могла да разазна три мајушне тачке како се одвајају од танке црне линије која је парала густе облаке.

Није прошло дуго пре него што је скрхана спустила поглед. То је било неиздрживо гледати. У дубини душе знала је, иако то још није могла да прихвати, да је прст судбине већ био упрт у њеног вереника. Што се тиче Скота, он

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Поводом изласка

3000. броја **ЗАБАВНИКА**

августовски **ПОКЛОНИ СВИМ ЧИТАОЦИМА**

у 4 броја 4 књиге

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

избор најужбудљивијих истинитих прича с врхунским илустрацијама

7. август

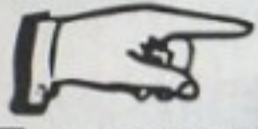
14. август

21. август

28. август

 се проводио као никад у животу. Под заштитом инструктора који су лебдели поред њега држећи му тело у правилном положају за слободан пад, осећао се сигурно као дете у наручју мајке. Да је имао времена да размишља, сигурно би му било сулудо што је гајио недоумице око падобранства. Заборавио је све своје страхове, своју плашљиву природу, заборавио да се икада и плашио.

Заправо, ни кад се главни падобран из ко зна ког разлога замрсио, осмех није нестајао са Скотовог лица. Једноставно, мислио је да се и даље све одвија по плану. Без помоћи инструктора, наставио је слободан пад, вртећи се у ваздуху попут чигре, али и то му се чинило занимљивим, као да се налазио на небеском тобогану. Било му је заиста чудно да, упркос својим чудним навикама, одиста ужива у нечему што је до пре само неколико дана сматрао непотребним и сулудим ризиком. И тек кад је случајно угледао једног од инструктора како махнито маше рукама, покушавајући да му се приближи и откачи замршени падобран, страх се вратио на велика врата.

Током живота Скот се наслушао разних прича људи који су искусили блиске сусрете са смрћу. Оне су битно утицале на развој његове личности. Сад, иако је журио према земљи брзином већом од двеста педесет километара на сат, журио у смрт, није се плашио. Био је изван страха. Нажалост, ако је неко био уплашен до сржи, онда је то била његова вереница, која је драму на небу гледала из хлада борова. Замислите слику падобранца како беспомоћно клизи у смрт. Замислите онда да ту особу бесконачно волите и да ништа не можете да предузмете. Но, уколико сматрате да би то била најужаснија слика коју би ваше очи виделе, онда се грдно варате. Судбина је, опет пркосећи девојци, била спремна да појача њихове иовако огромне патње. А рецепт јој је био веома једноставан – пустити једног од инструктора да натчовечним напором сустигне Скота у ваздуху, затим му помоћи да откачи замршени падобран и избаци помоћни, а онда, у трену кад Скот и његова вереница таман буду помислили да ће се све срећно завршити, поставити још гору препреку. Тако је и било. Јадна девојка

тргла се јако, као пренута иза неког дивног сна. Усне су јој задрхтале, дах јој се прекинуо кад је угледала да се њен вољени вереник, поред свега што је проживео, креће према огромном струјном далеководу.

– Ох, Боже! – зајецала је угледавши циновску варницу, а за њом буктињу која је брзо захватила Скота и његов падобран.

У исти мах, ноге су је саме понеле. Трчала је. Прво лагано а затим све брже, све теже, све док је није облио хладан зној. А док је трчала, док јој је срце куцало у ритму корака, и пре него што је схватила шта се заправо догодило, почела је да плаче. Река суза потекла је кад је срце осетило незамисливу патњу.

– Мртав је! Мој вереник је мртав! То нико не би преживео! – одјекивало је њеним мислима између кратких уздисаја.

А онда га је угледала покрај пласта сена. Лежао је непомично поред буктиње изнад које су се дизали огромни колотови црног дима. Било је језиво. Коса му се пушила, тренерка му је била исцепана. Био је то најтежи тренутак у њеном животу. Помислила је на трен да му пружи вештачко дисање, јер је приметила да му груди мирују, али дух јој је био сломљен и једва је дисала. У једном од честих напада панике, дотрчала је до њега, клонула поред опруженог тела, чврсто га загрлила и зајецала.

– Опрости! Све је ово моја кривица – шаптала је клечећи над њим, а дубок јецај гушио јој је речи. – Ја сам их натерала да ти поклоне скок за рођендан. Хоћеш ли ми икада опростити? Ја себи нећу.

Иако је ватра пуцкетала поред њих, неколико тренутака владала је језива тишина. И живети, и дисати, била је патња.

У ствари, како за кога.

– Хоћу, наравно да хоћу! – рече Скот изненада отворивши очи. Устао је,

откачио остатке окрњеног падобрана и поносно стао пред њу, која га је забезекнуто гледала. Није му фалила ни длака с главе,

не рачунајући благо опрљено лице које се враголасто смешкало од ува до ува.

– Реци, нисам ли најсрећнији човек на свету? А уједно и најбаксузнији? – упитао ју је, али она је већ била у несвести ■

Д. Стојановић
Илустровао Лазар Качарев

www.sinalcosrbija.com

ЗАШТО? КАКО!

ДА ЛИ ПТИЦЕ СЕЛИЦЕ ИМАЈУ ТЕГОБЕ ПОСЛЕ ЛЕТА?

Промена временске зоне после лета изазива сметње код човека, јер се његов унутрашњи телесни часовник више не поклапа с временом на околним сатовима. Кад путујете на запад или на исток, време се помера напред или назад приближно за по сат времена на сваких 1600 километара пута. С друге стране, унутрашњи часовник човека прилагођава се на разлику од једног сата на сваких 24 часа. Према томе, ако преваљујете више од 1600 километара дневно, мењате временске зоне брже него што је тело у стању да се навикне.

Црни зовој *Puffinus griseus* преваљује укупно 34.504 километра у једном смеру, али дневно пређе „свега“ 1100 километара. Међутим, то није једини разлог због кога ова и све друге врсте птица селица не осећају тегобе после лета. Наиме, птице лете на југ, а не на запад или исток. Сврха миграције је померање према екватору да се побегне од зиме, што значи да птице остају унутар исте временске зоне. Ако бисте летели од Арктика до Антарктика, мењала би се количина дневне светлости, али не и временска зона ■

ДА ЛИ ДЕСНОРУКЕ ОСОБЕ ЖИВЕ ДУЖЕ ОД ЛЕВОРУКИХ?

Свега 10 одсто светског становништва је леворуко. Зато је свет прилагођен већинском становништву и већина алата предвиђена је да се употребљава десном руком. Неки стручњаци тврде да због тога леворуке особе чешће упадају у невоље с алатом, а то се понекад завршава и кобно. Подаци добијени истраживањем су опречни. Најчувеније истраживање спровели су Халперн и Корен 1991. године. Они су установили да се смртност леворуких и десноруких особа разликује за девет година у корист дешњака.

Међутим, критике на рачун овог истраживања указују да оно можда и није најбоље спроведено. Доскора је по свим школама широм света тражено од леворуке деце да се прилагоде и почну да пишу десном руком и користе је радије него леву. Према томе, што су старије особе које се узимају као узорак у истраживању, већа је вероватноћа да ће се изјаснити као десноруки, иако су можда у детињству и били леворуки. Зато су резултати непоуздани. Девет година је изразито велика разлика кад је смртност у питању, већа је чак и од смртности код пушача и непушача ■

ЗАШТО КОСА СЕДИ?

У каснијим годинама живота коса седи, али то се не догађа због стреса, генетике, утицаја околине, поремећаја ендокрине жлезде... Кривац је водоник-пероксид (H_2O_2), познат и под именима оксижен и хидроген. Значи, иста супстанца коју жене користе као избељивач кад боје косу. Недавна истраживања на

универзитету у Мајнцу (Немачка), Брадфорду (Енглеска) као и Америчког удружења за експерименталну биологију, показала су да се (у мањим количинама) водоник-пероксид природно ствара у људском организму! Он спречава синтезу меланина – органског пигмента који коси, очима и кожи даје боју.

У првим деценијама живота један ензим га разлаже на воду и кисеоник. Међутим, током година наше ћелије производе све мање овог ензима. Количина водоник-пероксида расте и он напада тирозиназу – други ензим који је одговоран за стварање меланина. Длака се избељује у корену и коса израста седа. Стручњаци су обазриви у прогнозама да ли би вештачко надомештање тирозиназе помогло да коса не седи ■

УКРАДЕНИ ЖИВОТ

Рођена у Будимпешти 1918. године у кући imuћних родитеља, Ириш Фарзади имала је безбрижно детињство. Била је одличан ђак, посебно добро су јој ишли језици и математика, али то није било једино у чему је бриљирала. Код куће је, делећи занимања своје породице за парapsихолошке појаве, још пре петнаестог рођендана наступала као медијум. Током сеанси које је водила њена мајка, Ириш је привлачила духове разних бића; нека од њих чак су тврдила да долазе с друге планете, нека би проговорила кроз њу на непознатим језицима. Дешавало се и да одбију да оду пошто се сеанса заврши, задржавајући се и по више дана, али би на крају ипак молили да буду „ослобођени”. Онда је у августу 1933. године биће које је говорило шпанским језиком настанило Иришино тело с јасном намером да ту и остане.

Госпођа Фарзади сматрала је да ће се на крају удаљити, као што је био случај и с осталим духовима. Наравно, била је узнемирена изненадним и – барем се надала – привременим губитком идентитета своје кћерке. Подједнако забрињавајућа била је и девојчина неспособност да говори било који други језик сем шпанског. Ириш је поред мађарског говорила и немачки и француски, али ником није било познато да је икад дошла у додир са шпанским. Пошто се стање њене кћерке није поправљало, госпођа Фарзади потражила је помоћ. Хипнотизер по имену Гвидо Касал установио је да је Ириш постала Лусија Алтрарез де Салвио, сиромашна мајка четрнаесторо деце (или петнаесторо, како је касније тврдила) и заклету комуниста, преминула у Мадриду три месеца раније.

Да ли се претварају?

У трансу је првобитна Ириш успела да дође до гласа и огорчено се пожали на присуство жене која је узурпирала њено тело, али је наговестила и могућност да уљез никада неће отићи. Тако је и било. Чак и 65 година касније, Лусија је и даље била тамо,

Шта се догађа кад неко тврди да је неко други? Говори околини непознате језике, понаша се као друга особа и зна неке невероватне појединости из туђег живота

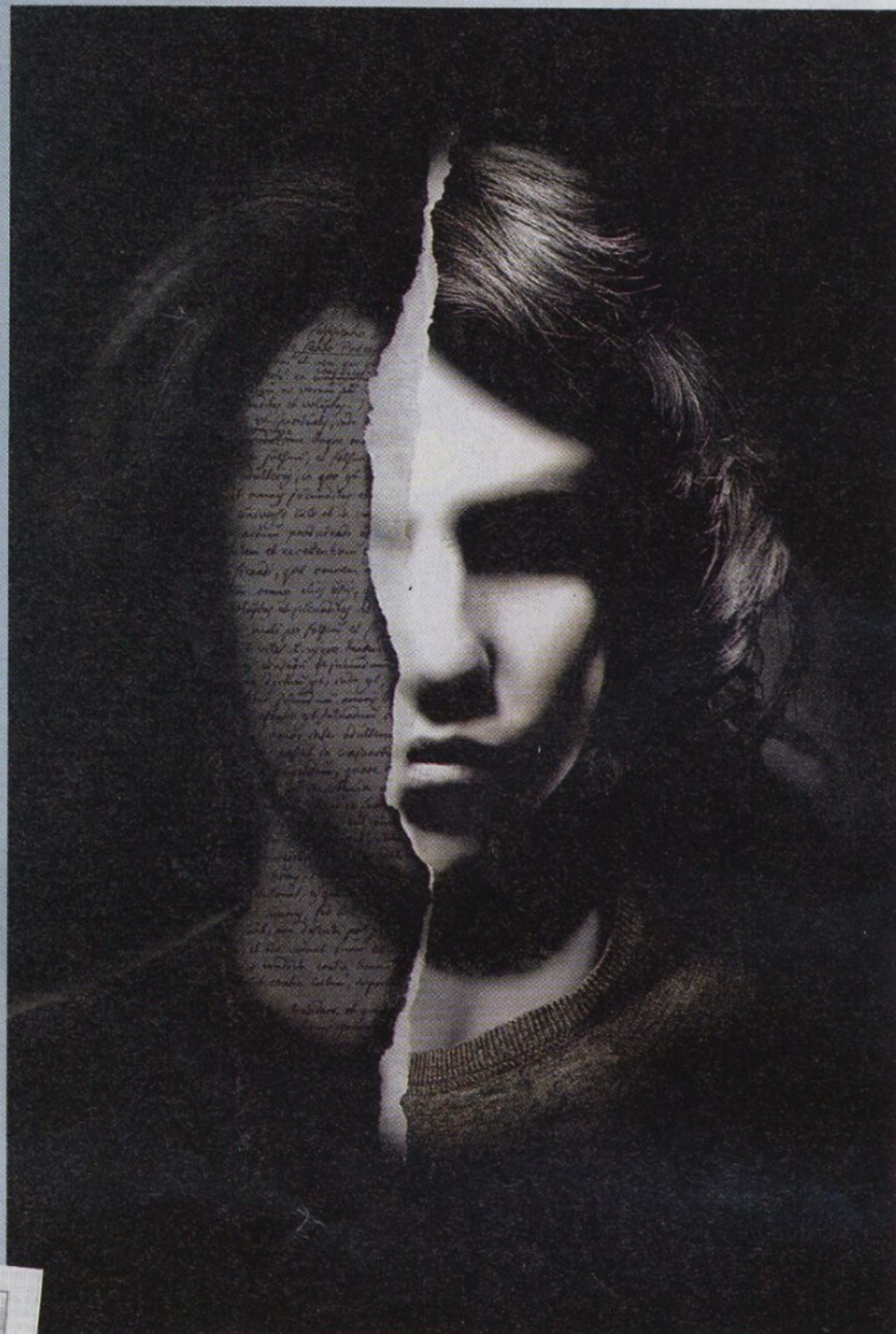
спремна да пркоси сваком рационалном објашњењу свог присуства. Први се заинтересовао новинар Карл Роти који је 1935. године интервјуисао Ириш/Лусију, као и чланове њене породице. Из ових разговора настала су три опширна чланка – објављена у аустријском часопису „Дас ноје лихт” – најзначајнији извор за све

Једина фотографија Ириш Фарзади пре њеног преображаја

касније извештаје о чудноватом случају.

Девојчино запањујуће претварање у четрдесетједногодишњу Шпањолку изазвала је невоље у породици. Ири-

шин отац убрзо је напустио кућу и отишао да живи с другом женом, оставивши супругу да о променењеној кћерци брине како зна и уме. Лусија се показала корисном у домаћинству као куварица, праља и чистачица. Успела је брзо да научи немачки који се говорио међу образованим становницима Будимпеште, као и нешто мађарског. Али се и даље најрадије служила шпанским и упорно је убеђивала говорнике тог језика како је стварно из Мадрида, иако прави неке граматичке грешке, својствене жени слабијег образовања. Мучила се кад је говорила мађарски, а један промућурни лингвиста приметио је како су то врсте грешака које би правио човек коме је шпански матерњи језик.

Лусијина сећања о наводном животу у Шпанији била

су много мање убедљива. Није умела да препозна слике најзнаменитијих здања у Мадриду, али је показала знање које се не би очекивало од мађарске тинејџерке. Знала је шта је *porrón* – камена или кожна боца за вино с дугачким вратом – и умела је да га користи, сипајући течност право у грло, да ниједна капљица не дотакне усне. Знала је и веома ретку реч за мрљу – *chorrera*. Кад су јој показали мангал (мали шпорет на угаљ) постављен на треножац, сместа га је препознала као *braserо* и испружила руке преко њега као да хоће да их огреје. Овакве справе су и коришћене за грејање у сиромашним шпанским породицама, а не за кување, као што би помислио неко мање упућен.

Лусија се није вратила у Иришину школу. „Није било

Фотографија Ириш као Лусије Алтарез де Салвио у каснијем животу.

сврхе”, објаснила је касније, „не бих ни препознала учитеља и не бих могла да разумем предавања на немачком или мађарском.” Уместо тога започела је кратку каријеру као играчица и наставница шпанског језика, а кад јој је била двадесет прва година удала се за човека немачко-мађарског порекла по имену Кребс. Родила је троје деце која и данас живе у Немачкој и Мађарској, али одбијају да јавно говоре о својој мајци. После рата Лусија је наставила образовање које је Ириш прекинула и постала електроинжењер, што је доста изненађујућа промена за некадашњу праљу, али у складу с девојчином даровитишћу за математику. Чињеница да је завршила школовање, као и лакоћа којом је поново савлада немачки и мађарски, наговештавају да Ириш није у потпуности нестала.

Случај Ириш/Лусије остао је непознат остатку света до 1951. године кад је Корнелијус Табори објавио причу о својој посети породици Фарзади. Изгледали су му као „пристојна породица из средње класе”, а „префињена дама”, Иришина мајка, објаснила му је како стоје ствари: њена кћерка умрла је у августу 1933. године, а особа која с њима сада живи заправо је жена из Мадрида. Лусија је потврдила ову изјаву на свом неправилном немачком и нечтким словима исписала своје пуно шпанско име у Таборијеву бележницу. Да је Иришин рукопис био веома леп и уредан, могао је да се увери завиравши у њену школску свеску. И по нарави Лусија се разликовала од девојке која је некад боравила у истом телу.

„Моја Ириш била је тужна и озбиљна, меланхолична девојчица, веома даровито и замишљено створење”, присећала се госпођа Фарзади. „Била је

најбољи ђак у обе своје школе, али је увек била тужна и тиха. Лусија је, с друге стране, пуна животне радости и игра и пева као права Шпањолка.” Замољена да отпева нешто, Лусија је спремно извела сијасет песама. Табори је накратко разговарао и с Иришином сестром од које је Лусија научила немачки, као и с њеним оцем, који је потврдио Лусијину способност да спреми веома укусна јела. „Нема објашњења. Нема лаког решења”, закључио је Табори на крају свог истраживања. „Да ли се сви претварају? Али зашто? Можда би неки психолог могао дати објашњење.” До данас такав се није нашао.

У чамцу који плута свемиром

Можда и не бисмо ништа више чули о овом случају да није било чудноватих поклапања интереса између чланова Друштва за психичка истраживања (ДПИ). Говорник шпанског и писац Титус Ривас из Холандије, аустријски професор психологије Петер Мулац и пензионисани адвокат Мери Роуз Барингтон из Велике Британије – ово троје људи одлучило је да истражи случај Ириш Фарзади, не знајући за напоре осталих. Нису се ни срели до 1997. године кад је одржана конференција ДПИ којој су присуствовали Мулац и Барингтонова. Кроз необавезан разговор током паузе за кафу, сазнали су да деле заједничко занимање. Неколико недеља касније Ривас је позвао Мулаца желећи да се распита о његовим сазнањима о Ириш Фарзади. Уследила је и трећа случајност. Мулац је присуствовао још једном састанку у Швајцарској где је упознао мађарског члана видовњачког удружења. Упитан да ли је чуо за Ириш/Лусију, човек му је потврдио не само да је она још жива, већ и да је лично познаје.

Тако су се трећег априла 1998, дан пред њен осамдесети рођендан, сва три истраживача запутила ка Лусијиним скромном дому у селу Гијал, недалеко од Будимпеште. Током два дуга разговора, вођена на више језика и забележена камером, испитивачи су закључили да Лусија нема никаквих сећања на живот као Ириш. Њен шпански је, упркос недостатку могућности да га користи, и даље био савршен и била је одушевљена приликом да разговара с Ривасом, кога је присно ословљавало са *hijito* (синко). Малко је оклевала да разговара с Мулцем на немачком, али кад је прешла на

шпански изненада је живнула и почела да гестикулира, као да се налази у пријатном разговору са земљаком. Ривас је проценио да је Лусијино разумевање његовог шпанског готово непогрешиво, а говор далеко изнад нивоа некога ко је ишао на курс језика. Деловала му је као права Шпањолка.

Имала је делимичних сећања на свој „први живот” у Шпанији – била је неписмена и користила се услугама човека који је писао писма за новац; радила је као праља и служавка и удала се за младог зидара Педро док је још малтене била девојчица и родила му петнаесторо деце (мада је раније тврдила да их је било четрнаесторо). Сећала се како је ишла код циганских видарки кад је била болесна, називајући их *las tías* (тетке). Знала је доста и о мадридским црквама и свецима по којима су добиле име, и даље је знала да изговори молитву на шпанском.

Што се тиче Иришиног кратког живота, Лусија је тврдила да нема никаквих сазнања о томе, али је могла да се сети понечег о свом постојању између два тела, „како је безбрижно плутала свемиром као чамац на води” кад се изненада нашла у телу младе и привлачне девојке. Нарочито се дивила Иришиним складним рукама које, за разлику од њених, нису биле истрошене годинама рибанја и била је пресрећна што је поново девица. Једно питање видно је узнемирило Лусију: како се осећала пошто је истиснула Ириш из њеног сопственог тела. Са сузом у оку објаснила је како то није била њена кривица. Никада није намеравала да се врати на земљу – једноставно се десило.

Пошто су установили да је и након 65 година Лусија и даље ту, и да нема ни трага од Иришиног идентитета, испитивачи су се бацили на даље истраживање. Покушали су да нађу доказ да је Лусија заиста живела у Шпанији почетком 20. века. Написали су десетине писама сваком Алтарезу или Салвију ког су успели да нађу, објављивали су огласе у шпанским новинама, претраживали архиве, али ништа није уродило плодом. Ако је у Шпанији између 1892. и 1933. и постојала Лусија Алтарез де Салвио, о томе нема никаквог сведочанства. Ништа нису могли да сазнају ни од чланова њене мађарске породице, од којих многи ни не разговарају с Лусијом, а камоли с испитивачима парапсихолошких феномена.

Ириш је свакако невероватан случај, али чега? Реинкарнације? Поседнутости? Подвојене личности? Криптомнезије, односно уметнуте информације коју доживљавамо као сопствено сећање? Можда је чак и преваранткиња?

Шта се заиста десило?

Чланови истраживачког тима нису успели да се сложе. Барингтонова, иначе писац књиге о реинкарнацији, била је склона уверењу да је у питању поседнутост (од стране другог бића), пре него поремећај подвојене личности, понајвише због мистерије језика који Ириш није учила. Ривас,

Госпођа Фарзади показује фотографију Ириш/Лусије кад је била млада.

такође писац дела о парапсихолошким појавама, поставио је тезу да је Ириш пример подвојене личности у комбинацији са криптомнезијом. Једини психолог у тиму морао је да призна пораз своје науке изјавивши да је њен случај збиља необјашњив. Успели су да се сложе само око једне ствари – нема ниједног разлога да Лусија буде схваћена као преварант. Не би добила ништа опраштањем од свог тинејџерског живота, да би наредних шест деценија глумила другу особу, што је довело до великих невоља у породичним односима. Неки се још сећају случаја Франциске Шанцковске, која је тврдила да је заправо Анастасија Романова. После многих година нагађања испитивање ДНК оповргнуло је њене тврдње, али многи су и даље под утиском како је Пољакиња искрено веровала да је заправо руска принцеза. Ипак, једно је кад фабричка радница жели да се идентификује с племкињом, а сасвим друго кад се имућна и паметна девојка одрекне сопственог живота како би постала средовечна и неписмена праља.

М. Б.

10 СМРТОНОСНИХ ПАРАЗИТА РУЖНИ, ПРЉАВИ, ЗЛИ

Испијају крв, уселе се у тело, разарају мозак...
Само ако имате јак стомак,
упознајте се с овим ужасним бићима

УПОЗОРЕЊЕ!!!
ТЕКСТ НЕ ЧИТАТИ
УЗ ЈЕЛО!

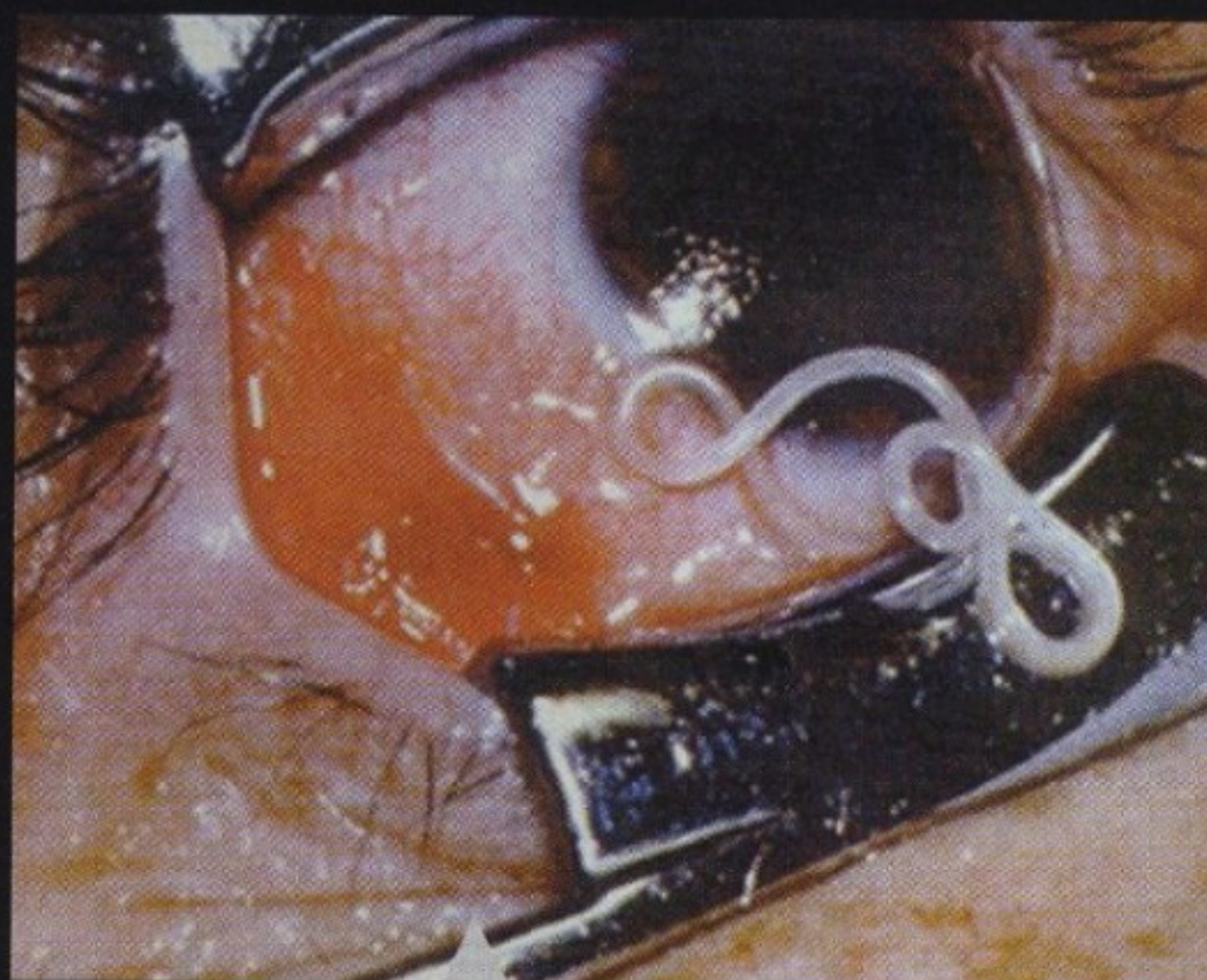

У РОГОВИМА ПУЖА

Leucochloridium paradoxum
Несрећни пуж не слуги које га муке чекају кад случајно налети и поједе јаја овог нежељеног станара. Овај наметник само то и чека, јер јаја не би могла да се развијају без домаћина. У стадијуму ларве потпуно заузму рогове пужа и почну да воде потпуно независан живот. Рогови у којима је овај паразит не само да личе на гусенице, него се слично и покрећу јер треба привући птице које су им следећа карика у ланцу развоја. Заражени пуж знатно чешће испузме на чистину и, ако и преживи први напад из ваздуха, најезда нових паразита поново се развија у његовим роговима, пуж кад-тад мора да заврши као оброк неке птице ■

ЗОМБИ ЗОЉА

Ampulex compressa
Веома сналажљива оса која бубашвабу претвори у зомбија. Женка ове зоље јакоком погађа бубашвабу право у главу чиме је онемогући да јој умакне. Потом потпуно покорног инсекта наводи да се врати у подземно склониште да би положила јаја на бубашвабин стомак за који се закачи као прибадачом. Ларва која се развије полако и упорно продире кроз тело и бубашвабу једе изнутра, све док од ње не остане само оклоп. Кад се разбашкари у читавом телу, довољно је зрела да се претвори у нову зољу ■

ОЧНИ ЦРВ

Loa loa
Ларвом овог црва влашљака човек се зарази уједом мушице, а кад једном уђе у тело, овај паразит се у њему задржава годинама. Најчешћи случајеви бележе се у западном и средишњем делу Африке. Човек осећа свраб, презнојава се и отиче, догађа се и да подлегне болести. Тек кад доспе у око, црв може да се види и доста безболно извади, уз локалну анестезију. Иначе, оболели наводе ужасан осећај док им се црв миголји унутар ока ■

двадесет четири

МОРСКА ВАШКА КРВОПИЈА

Cymothoa exigua
Једини познати наметник који не само да се храни једним делом тела домаћина кога запоседне, већ преузима и улогу тог недостајућег дела. Ова одвратна морска вашка усели се у уста неке рибе и као вампир почиње да исисава крв из њеног језика све док се он сасвим не осуши и отпадне. У том тренутку паразит је већ увећало спреман да се закачи за место где је био корен језика да би наставио да се храни крвљу. Кад би постојао суд за паразите, ова морска вашка могла би да устане у своју одбрану с објашњењем да јесте домаћина оставила без језика, али га није сасвим онеспособила јер је преузела улогу тог органа ■

БАКТЕРИЈА КОЈА ИЗМЕНИ ПОЛ

Wolbachia
Овај паразит не воли мушки род. У јајчаним опнама бактерија се пренесе на младе нападнутог домаћина те јој мужјак и није потребан за оплодњу. Да би повећала шансу за преживљавање, она чак може да усмрти зараженог мужјака или, што је још горе, примора га да промени пол. Ако то не учини, има још једну предност – може да се размножи и самозачећем. Међутим, човек не треба да страхује, без обзира на то што је забележено да *Wolbachia* понекад напада и људе, за сада може да промени пол само мужјацима појединих инсеката и бескичмењака ■

ГУСЕНИЦА ЗМАЈ

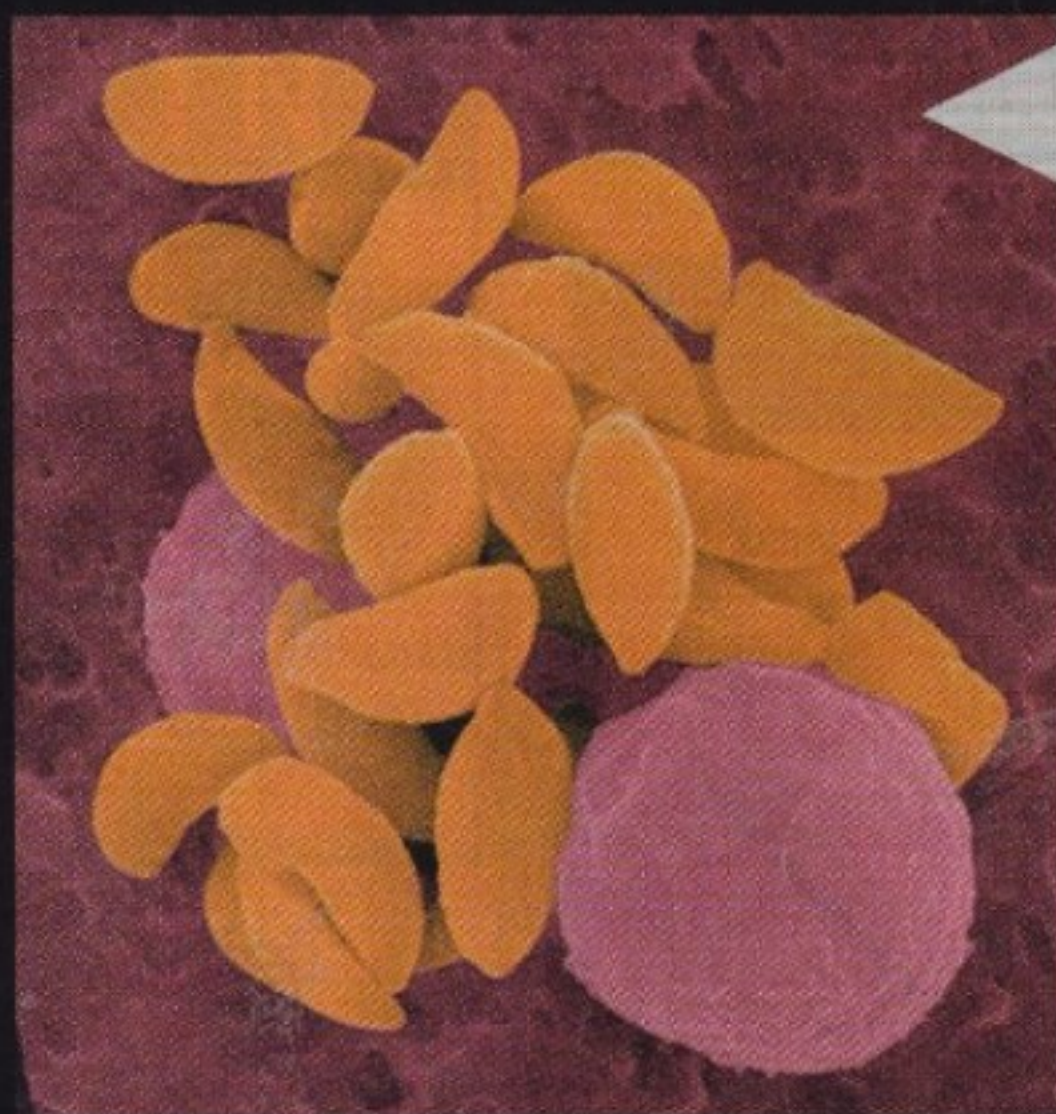
Dracunculus

Стручно назван „мали змај“, овај паразит запати се испијањем прљаве воде коју су нападе мале водене буве заражене ларвама. Једном кад доспе у нечије тело, женка наметника која подсећа на гусеницу из ноћних мора, порасте и до једног метра и пробургија кожу, најчешће на ногама или стопалима. Изазива неподношљиве болове, човек има утисак да му кожа гори, отуд и назив овог паразита. Иако болови могу да трају недељама, нема помоћи јер, нажалост, не постоји ни лек ни вакцина против овог паразита. Једини начин да се он избаци из тела је да се веома пажљиво и полако извлачи и обмотава око неког штапића ■

ГЉИВА ГЛAVOPPOЖДИРАЧИЦА

Cordyceps fungi

Шта може да буде језивије од наметника који продре у тело, потом надгледа понашање онога кога је запосео, а кад с њим оконча, излази кроз главу жртве? Управо је то случај с *Cordyceps fungi*. Заражене мраве, који више не могу да се снађу у простору, веома често избаце из друштва. Изгнаник се потом обично успење на најближу биљку, закачи се за стабљику и умре. Кад ова паразитска печурка довољно сазри, тело јој се развије из мравље главе, а њене споре потом разноси ветар да би се уселиле у нове жртве ■

БУБА КОЈА УЗИМА ДУШУ

Toxoplasma gondii

Токсоплазма је паразит који испири мозак. Пошто овај микроорганизам напада мозак глодара и уништава им урођени страх од мачака, несрећне животиње постају лак плен. Пошто се наметници у телу мачке размноже, исклизну на слободу и потом заразе нове глодаре. Иако је овакав сценарио уобичајен, токсоплазма нажалост може да нападне и људе који, на пример, грешком поједу сирово или недовољно испечено месо. Човек понекад може да се зарази токсоплазмом и у блиском додиру с мачком, што је реткост јер су и ове животиње прилично отпорне на ову врсту паразита. Оболео човек је успорен што се посебно примећује у вожњи, јер два до три пута чешће доживи саобраћајну несрећу ■

НАПАСНИК КОЈИ СЕ УСЕЛИ У МАТЕРИЦУ

Sacculina

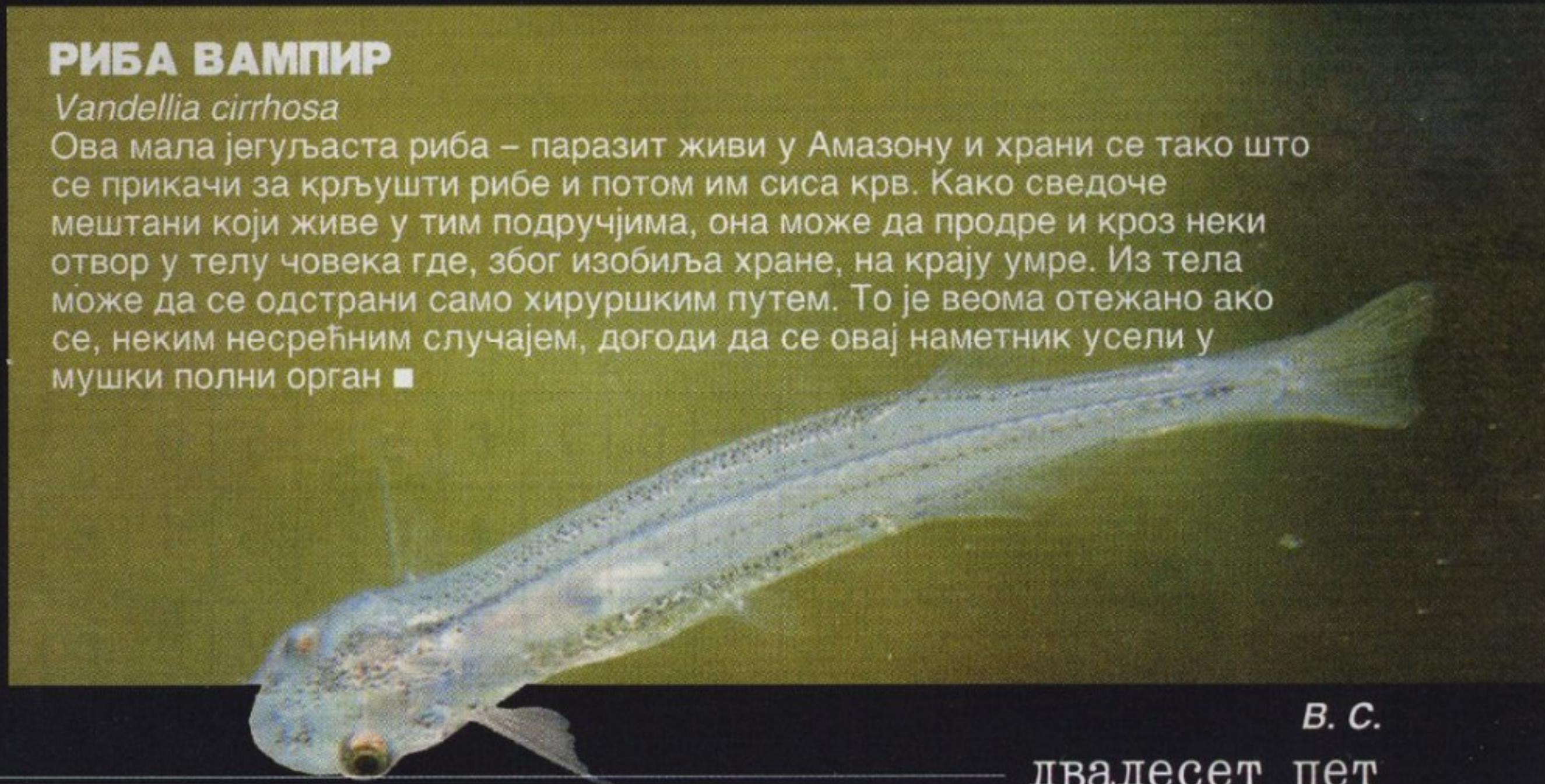
Чим женка сакулине набаса на женку рака, увуче јој се кроз пипке и читавим њеним телом прошири своје пипке за храњење. Њен репродуктивни систем угнезди се баш у делу тела рака предвиђеном за размножавање. Уколико је домаћин мужјак, овај наметник једноставно поремети његове хормоне да би га учинио женственијим. Потом мушки паразити могу да оплоде рака коме су променили пол и од њега створе праву фабрику за рађање нових паразита. Рак почиње да брани јаја сакулине, као што би мајка штитила своје младе ■

РИБА ВАМПИР

Vandellia cirrhosa

Ова мала јегуљаста риба – паразит живи у Амазону и храни се тако што се прикачи за крљушти рибе и потом им сиса крв. Како сведоче мештани који живе у тим подручјима, она може да продре и кроз неки отвор у телу човека где, због изобиља хране, на крају умре. Из тела може да се одстрани само хируршким путем. То је веома отежано ако се, неким несрећним случајем, догоди да се овај наметник усели у мушки полни орган ■

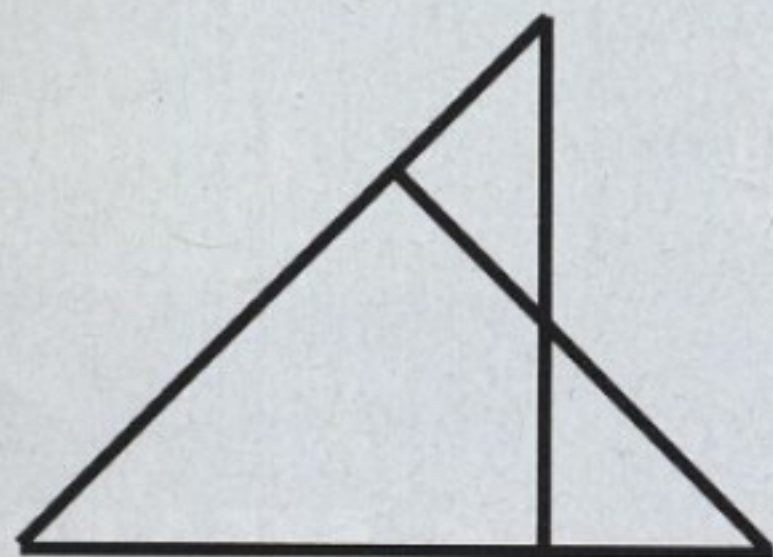
ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

БРОЈ ТРОУГЛОВА

1

Колико троуглова има на слици? ■

ШТАФЕТА

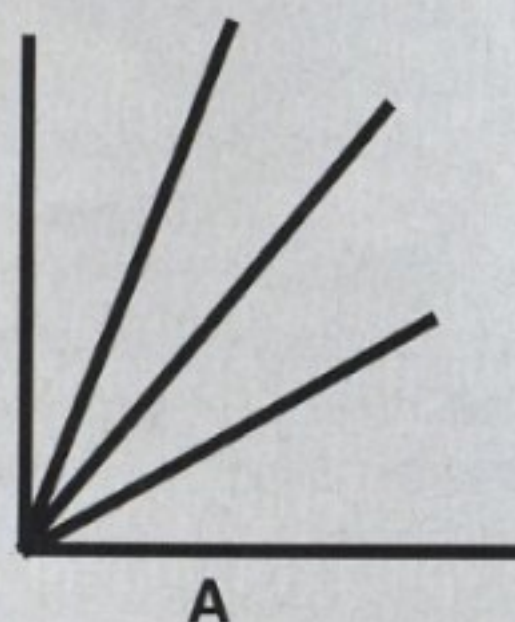
5

На атлетском првенству у групи 4 x 100 m учествовало је осам екипа. Колико је укупно било предаја штафетних палица ако су све екипе завршиле трку? ■

БРОЈ УГЛОВА

2

Да ли више углова (оштрих, правих или тупих) видите на слици А или В? ■

А

В

МИША И ГЛИША

6

Миша и Глиша су пре десет година заједно имали 10 година. Колико ће година њих двојица заједно имати за десет година? ■

ПАРНИ И НЕПАРНИ БРОЈЕВИ

7

Колики је збир свих непарних троцифрених бројева, а колики збир свих парних троцифрених бројева? Чији је збир већи? ■

ВРАНА, ГОЛУБ И ОРАО

3

Врана може да прелети 5 километара за 6 минута, голуб 18 километара за 12 минута, а орао 20 километара за 15 минута. Колико је пута брзина сваке од ових птица већа од брзине пешака који се креће брзином од 5 km/h? ■

ЗАМЕНИТЕ СЛОВА!

8

Ако истом слову одговара иста цифра, дешифрирајте следеће сабирање ■

$$\begin{array}{r} \text{В} \\ \text{А А А А} \\ + \text{А А А А} \\ \hline \text{В А А А А} \end{array}$$

ПРАЗНИ КВАДРАТИЋИ

4

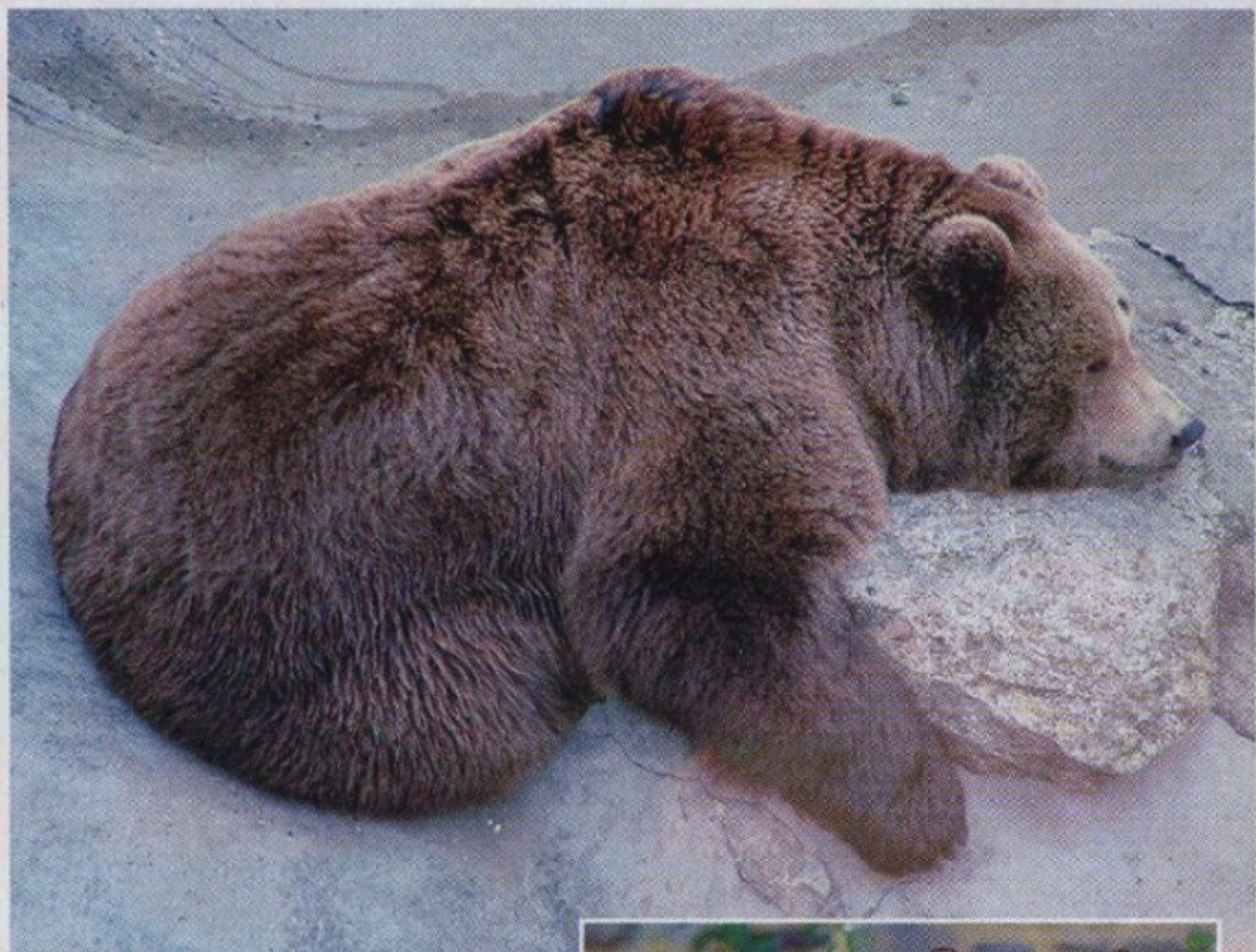
Уочите законитост и упишите одговарајуће бројеве уместо знака питања ■

А					
2	1	8	7	6	5
3	4	2	3	4	0
4	4	2	?	2	4

В					
5	9	9	7	2	3
5	1	6	8	8	7
3	3	2	2	?	3

Уређује
Радивоје
Грбовић

МЕДВЕД И ТИГАР

9

Маса три мрка медведа је већа за 240 килограма од масе три тигра, а мања за 80

килограма од масе четири тигра. Колика је маса мрког медведа? ■

УЧИОНИЦА

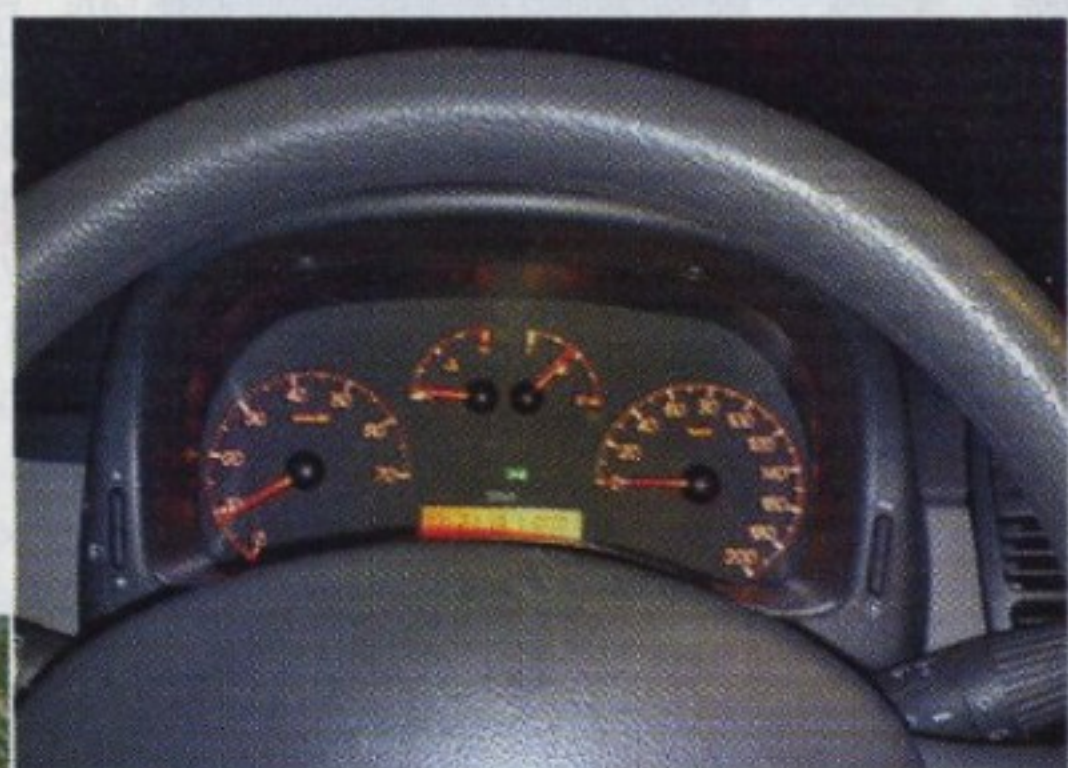

11

У учионици има 14 клупа, у свакој од њих седе не више од два ученика. Колико може бити ученика у одељењу ако слободних клупа нема, а слободних места има? ■

КИЛОМЕТРАЖА

10

Пера се хвалио да је својим аутомобилом прешао 75.000 километара без кvara. При томе је сваки од пет точкова, рачунајући и резервни, прешао исти број километара. Колико је километара прешао сваки точак? ■

ДВА СЕФА

12

У плавом сефу било је 108 златника више него у црвеном. Колико златника има у сваком сефу ако се зна да у црвеном сефу има четири пута мање златника него у плавом? ■

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

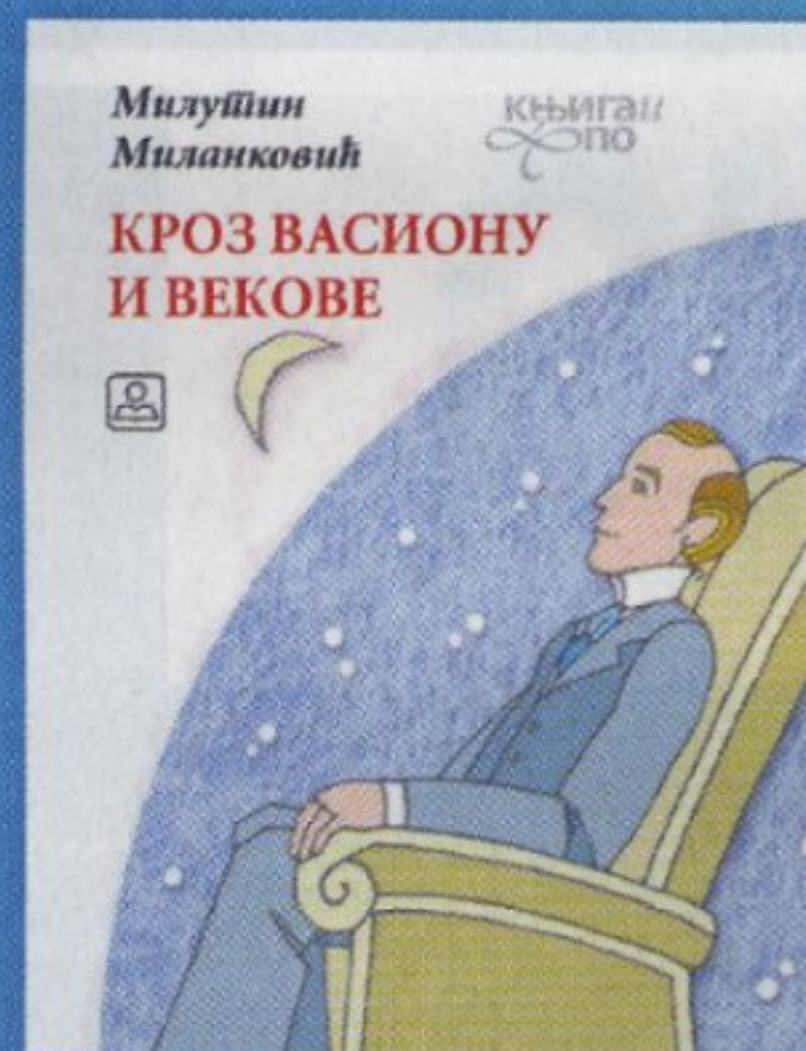
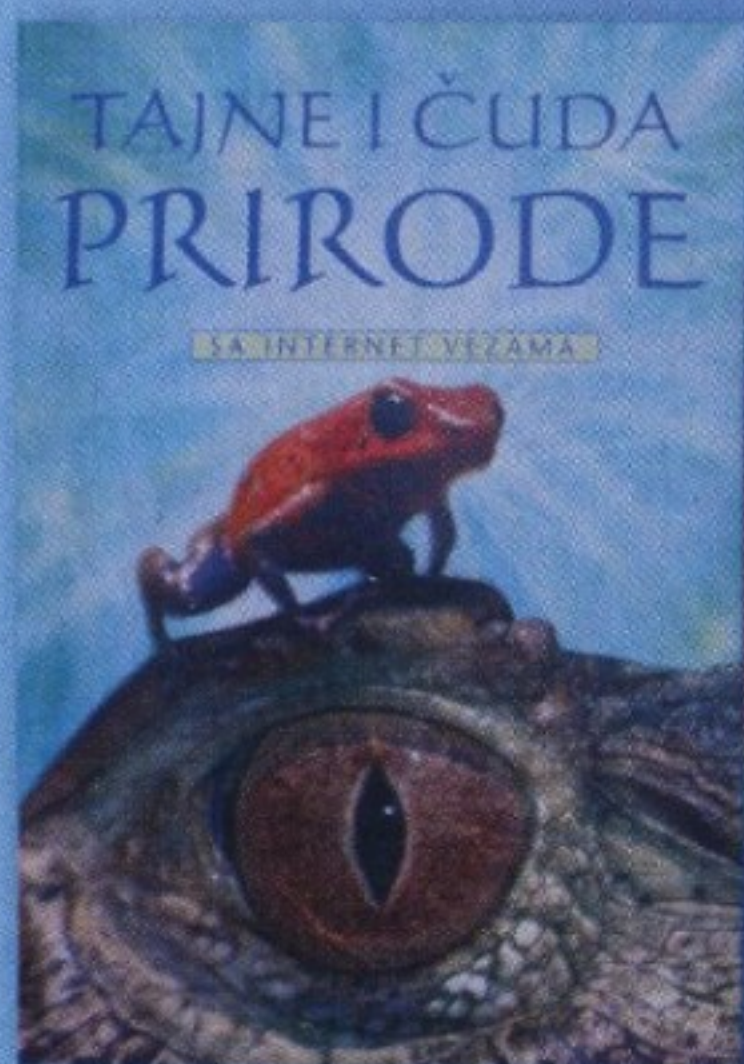
Посетите нас на www.politika-ad.com

ПОЛИТИКА

ПОЛИТИКА
Акционарско друштво

2934

1305 издана
на попусту
до 40%

Нови Сад

Сремска 7
021 6624433

Ниш

Трг краља Александра 3
018 511428

Косовска Митровица

Владе Петковића 1
028 425111

Београд

Облићев венац 5
011 2630763; 2638405

Косовска 45

011 3227088

Краља Милана 19

011 3235409

Вукасовићева 50

011 3594835

Интернет продаја

www.zavod.co.rs

e-mail: prodaja@zavod.co.rs

ЗАВОД ЗА
УЏБЕНИКЕ

Кућа знања

НАПИСАО
ДЕСБЕРГ
НАЦРТАО
МАРИНИ

ШКОРПИЈА СЕНКА АНЂЕЛА

II део

Знајте да сам указао велику част вашој лепоти тиме што сам прихватио ваш неочекивани позив!

Мора да су прошли векови откако је један Требалди позван овде! А сигурно нисте толико глупи да помислите како сам ја пожелела да вас видим, драги Нелио!

То ми свеједно пружа прилику да приђем једној од најлепших жена у Риму, љупка моја Ансеа!

Не говорите тако гласно! Ако се то прочује, ваши обожаваоци ће умрети од љубоморе!

НЕЛИО ТРЕБАЛДИ!

Годинама се нисам враћао у град! Кад сам био дете, волео сам да ме зову Максимус!

Ти и ја смо Римљани! Одвајкада! Латалови, Требалдијеви и друге велике породице!

Да ли мој брат...
Хоћу рећи... Зна ли
папа да сте овде?

Само ти то знаш,
Нелио! Хтео сам да
разговарам са тобом!
Морам да
разговарам са
наследником
Требалдијевих!

Код мој отац
умре, мој брат ће
постати...

Нелио, мора да су ти
напричали гомилу ствари
о мржњи која раздире
наше две породице!
Издаје, убиства...

Страх ме је, Нелио,
страх од хаоса у који нас је папа
урунио! Напустио сам Санкт
Петербург, прешао сам целу
Европу! Видео само
погубљења!

Мој брат без
сумње држи ствари
под контролом...
Гвозденом руком!

Гвожђе је
за тиране! За убице!
Оно што нас занима
јесте злато!

Има девет породица,
Нелио! Ми црпемо свет,
упијамо богатства која он
производи!

Шта можемо
да извучемо из
градова ватром
и крвљу?

Мислите да
је папина политика
у супротности
с интересом
породица?

Мени је важно
да знам да ти то
разумеш!

Зато што ће,
без сумње, једног
дана доћи време да се
Латалови и Требалдијеви
помире! Овде, у Риму, у
нашем граду!

Монаси не знају
шта пропуштају
тима што се не пењу
овде да нас
потраже!

Иако
Требалди
не успева да ме
нађе, ја њега
не губим из
вида!

Упркос његовој
лепоти, никада нисам
схватала зашто Рим
зову Вечним градом!
Његово најстарије
камење је старо мало
више од две хиљаде
година!

Кад сам била
мала, у Каиру, ми
деца често смо се играли
амајлијама које су
припадале фараонима!
Купали смо се у водама
Нила попут краљице
Нефертити!

Одавно нисам
чула муџезина како
у пријатној топлини
сумрака зове на
молитву! И то је
вечно, без икакве
сумње!

Понекад... ми је преко
главе... тог бола, те мржње
која прожима моју
прошlost!

Помислим да
Требалди може да
проведе остатак
живота мучећи
се!

Сад кад смо извукли
Хусара из проклетог затвора,
можда бисмо морали да одемо
одавде... и да се више никад
не вратимо!

Мислим
да би се и мени
свидела песма
муџезина над
крововима Каира
и пустињско
небо!

Осећам да се нешто променило међу нама! Као да су нас осећања... некако преплавља!

Чак говори о одласку из Рима и заборављању Требалдија!

Веома сам срећна због тебе, Межан!

Шта се догодило?

Све је у реду... треба да намирим неки стари рачун... вечерас!

Ваш отац је пријатан човек! Годио ми је ова мала расправа с њим!

Мој отац наивно верује да сви мушкарци имају нешто међу ногама!

Неке жене очигледно имају!

Из ваших уста то је прави комплимент!

Веома дуго вам нису биле потребне моје вештине, господару!

Остарио си, драги мој Тиберио!

Нема ничег тужнијег од убице коме руке почињу да дрхте и који више не успева да докрајчи своје жртве!

Моје руке вас никад нису изневериле! Чиме сте ми сада указали част?

Прича се да неки чудан човек ходи улицама Рима и измиче папи и монасима!

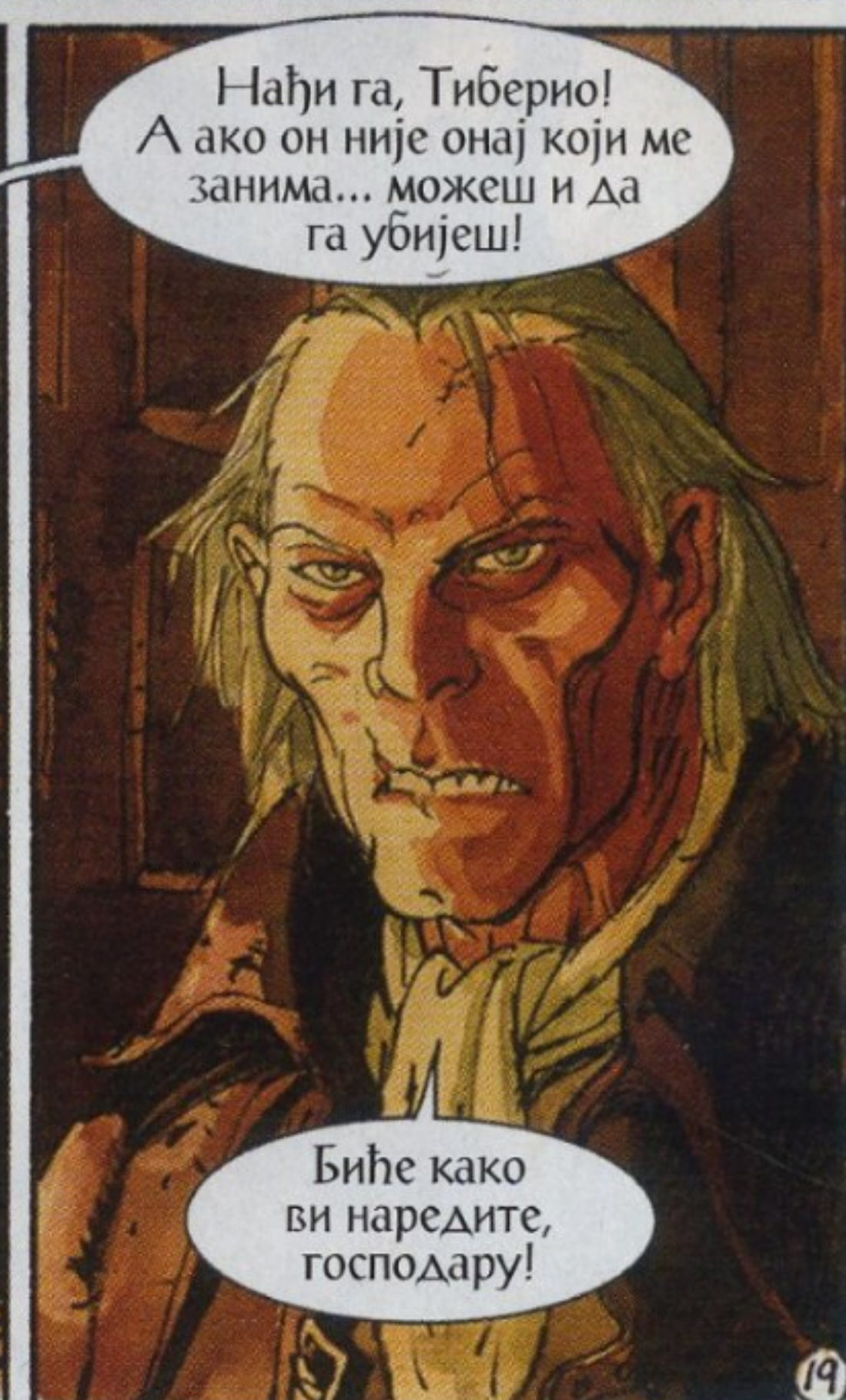

Зову га Шкорпија, зато што наводно носи ђаволов знак на рамену! Желим да му се приближиш и откријеш ко је и шта тражи!

Мислим да схватам, али...

Немам никакву жељу да чепркам по старим ранама, а ипак, кад сам чуо да се говори о том Шкорпији, обузело ме је некакво необично предосећање!

Нађи га, Тиберио! А ако он није онај који ме занима... можеш и да га убијеш!

Биће како ви наредите, господару!

Да је Шкорпија заиста намеравао да окрене леђа својој прошлости, не би те ноћи излазио из куће.

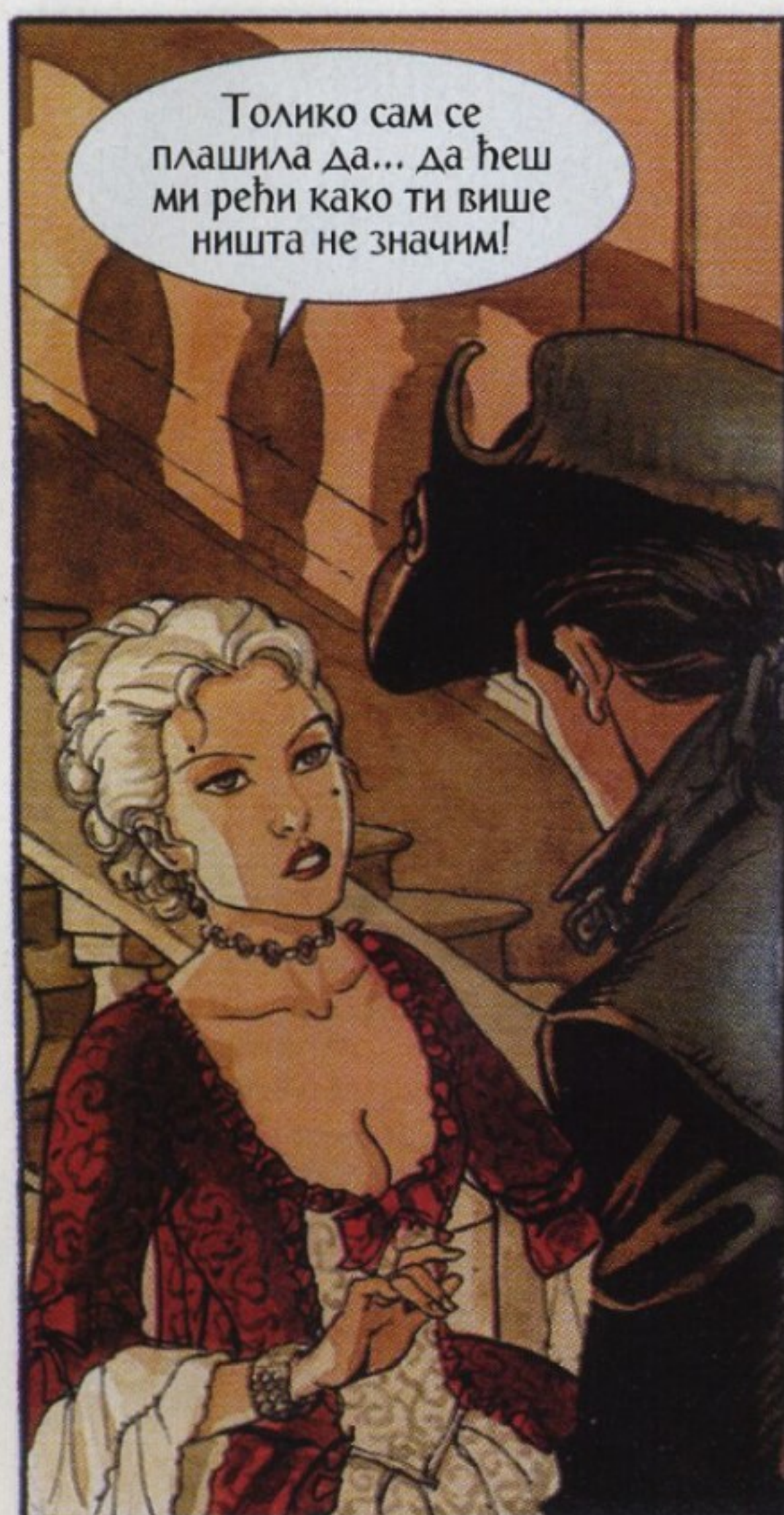
Али, они који вам буду рекли да увек имамо избор, живе у заблуди.

У животу имамо само један избор: љубав или љубомору.

Мој брат је у Ватикану, Џаи Лун! Одмах ми јави ако папа одлучи да пошаље по мене!

АРМАНДО!

Шта радиш овде, Мари-Анж? Касно је, превише касно!

Реци ми да
ни ти ниси ништа
заборавио, да никад
неће бити неке
друге!

Нема речи
којима бих описао...
колико сам те волео,
Мари-Анж, анђеле
мој!

Товар пролази
кроз Ломбардију у
овом тренутку, Ваша
светости! Под јаком
је пратњом!

Надам се да ћете
знати да у томе видите
безрезервну подршку нашег
краља вашој политици
очувања морала!

За два дана
ковчези ће бити у
Риму, у вашим
рукама!

Ускоро ћу
вас обавестити о
месту и времену
испоруке!

Биће ми
драго да вас
видим! Вас
и...

...вашу сестру!

Мислите да ће Нелио заиста загрести помало незграпну удицу коју сте му бацили?

Зашто би Латаловима и Деламорлијевима било потребно то лепо напудерисано створење са периком?

Његовим венама тече крв Требалдијевих! То је крв коју смо научили да презиремо!

Нећу пропустити прилику да јој видим крај... ако до њега дође!

Улице Рима почињу да лице на рушевине Форума!

Прича се да твоји монаси нису плаћени и да ће завести страховладу!

Ти? Шта радиш у Ватикану, Нелио? Прислушкујеш иза врата? Или тражиш црквењака по свом укусу?

Ти имаш моћ, брате! Француски краљ и други владари учвршћују свој положај, али где је у свему томе наш интерес?

Наш... хоћу да кажем, наравно, породице Требалди и других!

Откад се ти мешаш у послове породице, гротескни Нелио! Не постављај питања која надилазе твоју памет!

Као наследник Требалдијевих, ја одлучујем шта су наши интереси!

Брини се како да останеш у животу, Нелио! Твој отац би био очајан кад би ти се нешто догодило!

А ја бих се већ некако утешао!

Наставак у следећем броју

ФИЛМОВИ У АНАГРАМИМА

**Мој пријатељ,
књижевник, питао
ме је ових дана:
– Ти си љубитељ
филмова, зар не?
Е, да чујеш ову причу
коју сам смислио**

Илустровао Растко Ђирић

СТВАР ГЛЕДАТИ ВЕСЕЛО

И почне:

– Пред тобом је једна велика сеоска кућа, ПРЉАВА И БУЧНА. У њој на спрату живе богати домаћин Лаза и његова жена Сока. У приземљу су Сокин ујак и ујна. Ускоро ће слава, па Лаза и Сока намеравају да приреде ручак за мноштво гостију. Лаза има неколико помоћника, који јуре на све стране припремајући храну. Тројица су чак отишли с пушкама у оближњу шумицу да ловe зечеве, јер у кући нема доста меса. Неколико малишана се окупило и гледа сву ту гужву, а Сока каже:

– Не волим што долази та дечурлија И ЉУТИ МОГ ЧОВЕКА НИ ЗБОГ ЧЕГА.

Заиста, Лаза је нервозан. Надгледа све с прозора, види како неки од помоћника носе ћурке да их закољу, па им довикује: – ВОЛОВИ, НЕ ТЕ ЋУРКЕ! – Други, опет, узели корито да им послужи приклању, а он виче: – НЕ КОРИТО! – Утом преко дворишта протрчи крупан пацов. – И ТАЈ ГЛОДАР! – љутито каже Лаза. Сиђе доле, узме лопату и почне да лупа по земљи, јурећи пацова. Узалуд му један од слугу виче: – НЕЖНО, ГАЗДА! Одједном се чује пуцањ, а једна чавка падне мртва у двориште. Лаза погледа у небо и каже:

– ЗАР ЛОВЕ И ПТИЦЕ?

Мало касније врате се два момка из шуме са уловљеним зецом. Кажу да је онај трећи остао у шуми, али је лош стрелац. Стид га је да се врати празних шака, па зато пуца на све стране. Лаза се попне у собу да то исприча жени, али ње тамо нема. Погледа кроз

прозор, кад има шта да види: његова Сока запалила ватру И ЛЕПО ВРТИ ЗЕЦА на ражњу. И не само то, него сваки час откине и поједе понеко парче, иако јој фали неколико зуба. Кад се вратила горе, муж јој каже:

– Па добро, је л' ми ловимо зечеве за госте или да ти једеш?

ОНДА ТУ ПОЧНЕ велика свађа. СИТА СЕЉАНКА НАПАДЕ МУЖА:

– Мени бројиш залогаје, а погледај колики ти је стомак!

– Пустити ти мој стомак! Сети се колико си синоћ јела за вечеру! И ОНА СТАРА ДОЛЕ МНОГО ЈЕ ЈЕЛА!

Мислио је на њену ујну, наравно. Ко зна колико би се они још свађали да није опет одјекнуо пуцањ, па вика у дворишту. Сока одјури до прозора и види да је онај луди стрелац из шуме погодио козу која је ту случајно пролазила.

– Е, баш нам је баксузан дан! – каже она. – Ем пас липсао, па сад још и коза!

– ПАС ЛИПСАО? А КАДА? – изненађено пита Лаза.

– Јутрос сам га нашла на прагу... – каже она. Онда се нагне кроз прозор и викне:

– Ујко! Ујко! Изађи, види шта је с том козом!

Из куће изађе њен ујак, стар човек. Видећи га, окупљена деца повичу:

– ЈАО, И ЊЕН УЈА КРЕЗУБ!

Он потрчи према кози, па се врати, па онда појури у страну.

– Шта ти је, ујко, шта си се растрчао? – пита Сока, а он одговори:

– ЗБУЊЕНИ ЈУРЕ КАО ЈА! Најзад оде до козе, погледа је, па довикне Лази:

– УБИЈ КОЗУ, РАЊЕНА ЈЕ!

– Е, па ово је ужас! – закука Лаза. – Оде пас, оде коза, а зец поједен... Момци, идите кући! Нећемо никога звати на славу! Ово је ПОРАЗ, КРАЈ У БЕДИ!

– Немојте тако, газда! – каже му стари слуга. – Јесте тешко, али треба СТВАР ГЛЕДАТИ ВЕСЕЛО!

*

Ту је мој пријатељ завршио причу, и упитао ме:

– Како ти се чини?

– Ужасно – одговорио сам ја. – Зар ти мислиш да по тој причи без главе и репа може да се сними филм?

– Не, не – каже он – то ми уопште није била намера. Хтео сам само да видим колико си наслова познатих филмова препознао у мојој причи.

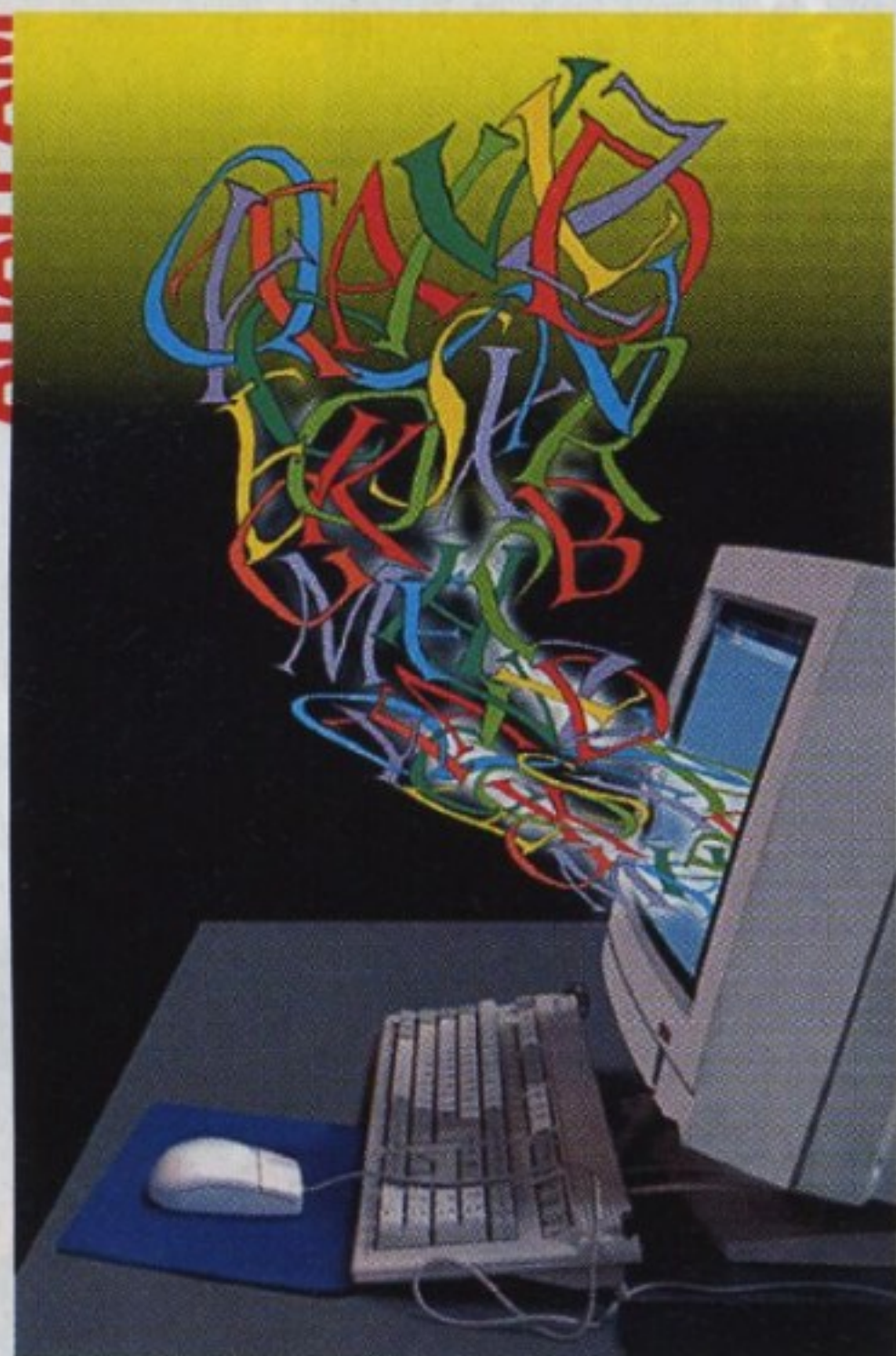
Е, ту ме је потпуно збунио. Можете ли ми ви помоћи? ■

Иван Клајн

Решања:
Љубавна прича, Отицаји
изгубљеног ковчега, Неки
тако вуку, Еротикон,
Гладијатор, Згодна жена,
Лепотица и звер (2 пута),
Тачно у подне, Снежана и
седи на патљука, Она је
играла само једно лето,
Апокалипса сада, Које
убијају, зар не (3 пута),
Парк из доба јуре,
Светлости веллеграда.

ЕНИГМАТИКА

АНАГРАМ

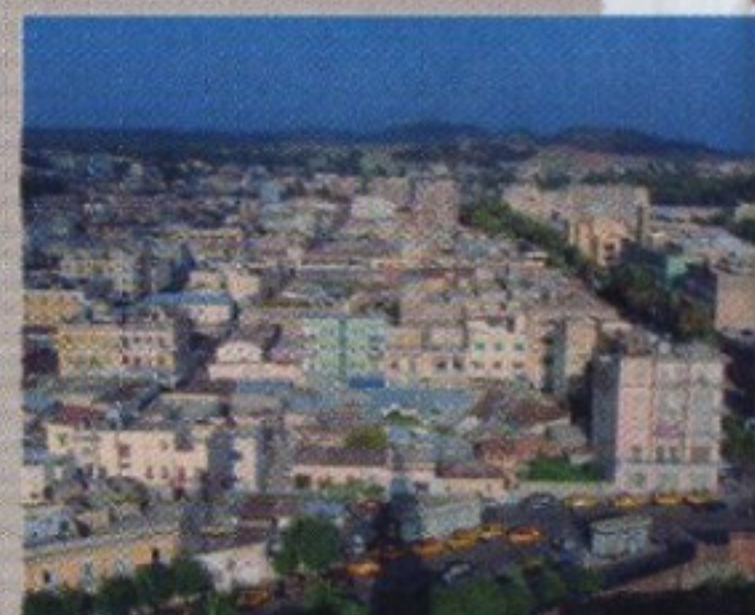

ОН(А)Ј МУ ПРЕЛЕП, КОРИСТАН
АЛ' МОНИТОР Н(И)ЈЕ ПРЕСКУП

ОСМОСМЕРНИ ЛАВИРИНТ

М	И	Н	С	К	И	Ј	Е	В	А
А	Е	Р	А	Б	А	Т	А	С	В
Д	А	К	Р	А	М	Р	У	А	К
Р	Џ	А	С	И	Н	Н	Т	А	С
И	У	Б	Р	И	С	К	И	У	О
Д	Б	У	Р	И	К	Р	А	А	М
А	А	Л	О	Е	О	О	Д	Р	Б
Б	Р	Н	Џ	А	М	Е	Н	А	А
Л	А	Н	О	Д	Н	О	Л	М	Т
И	М	Л	И	М	А	Ж	Л	А	И
Н	С	С	И	Ф	И	Ј	А	Н	Н
О	А	Г	И	Р	А	Б	А	Т	А

Пређите осмосмерним лавиринтом од М до А прецртавајући називе **главних градова**, с тим што је последње слово претходног појма прво слово назива главног града који следи. Пазите, у мрежи је неколико географских појмова који могу да вас наведу на погрешан пут ■

УКРШТЕНИЦА

Речи из пописа распоредите у мрежу укрштенице.

- 11 слова: **АКАДЕМИЧАРИ, АМАДЕО ВИДЕС, АСТРОНОМИЈА, ИТАЛОФОБИЈА, КУМОВА СЛАМА, НИКОЛА ТЕСЛА, РИМСКИ БУНАР.**
- 8 слова: **АСТРОЛАБ, КРИСТИНА, ТАБАКЕРА.**
- 7 слова: **АДИТИВИ, ИСТОРИК, МАСТИКА, МЕНЕЛАЈ.**
- 6 слова: **БЕНЗИН, САБРАТ, ИСКАТИ, ИТИСОН, ЈАГОДА, КАЛАУЗ, КРСТАШ, МЕТЕОР, СМОКВА, ТРАВКА, ФИНСКА.**
- 5 слова: **АОРТА, КУРСК, МАКСА, ОМЛЕТ.**
- 4 слова: **БАРИ, ВЕСА, ИРИТ, ИСАК, КАСР, КОДЕ, НАКС, ОАЗА, ОВАЛ, ОДАК, РИНТ, ШТАБ.**
- 3 слова: **АБА, ВРВ, ИГА, ИЛО, КАП, ЛИР, РАИ, СОК, СТС, ТЕР, ТОД, ТОТ, ТРИ.**
- 2 слова: **АА, АМ, АС, БК, БШ, ВА, ЕА, ЕР, ЕЧ, ИВ, ИМ, ИС, ИУ, КВ, ЛЕ, ЛР, МК, НЗ, НЛ, НО, ОА, ОО, РШ, СА, СВ, СК, СЛ, ТИ, ТО, ТС, УМ, ФС ■**

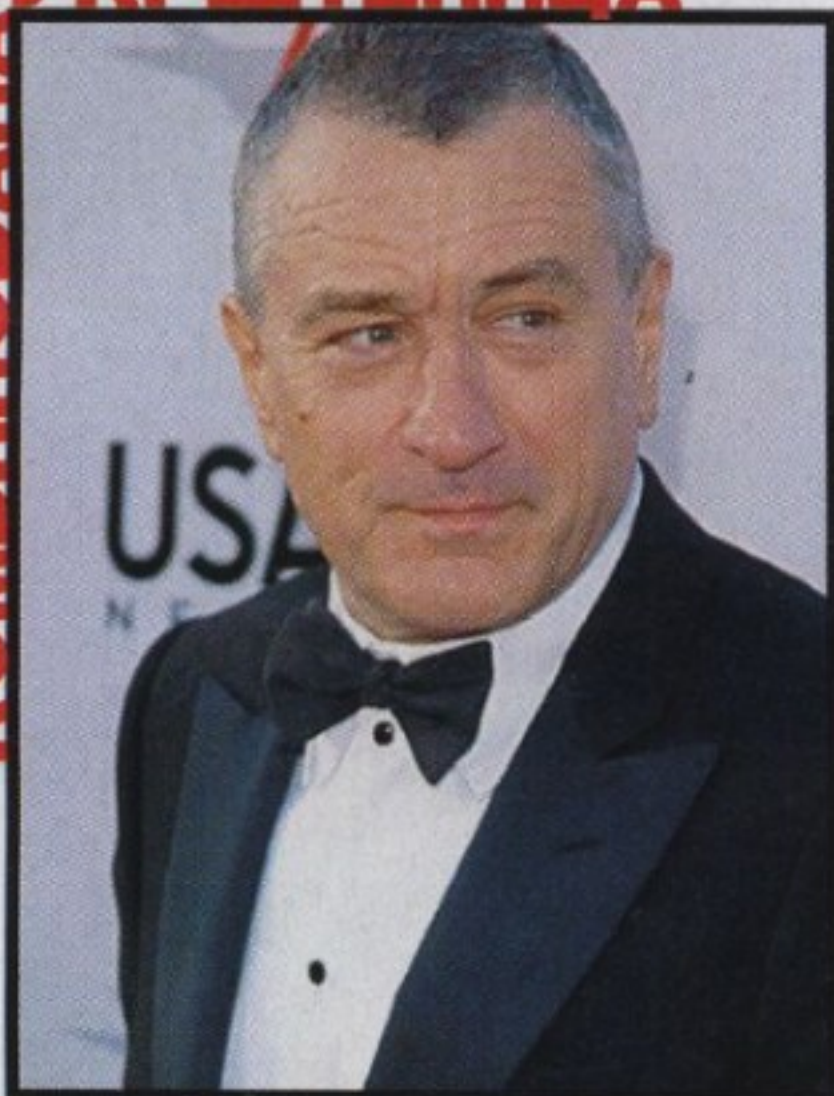
ТРОПСКО И ЈУЖНО ВОЋЕ	ПОЖУРИТИ	ПРВО СЛОВО СТАРЕ АЗБУКЕ	ВРСТА АГРУМА	ТРОПСКО ВОЋЕ	ЈУГ	ГРАД У ФРАНЦУСКОЈ	ТРОПСКО И ЈУЖНО ВОЋЕ	ОНАЈ КОЈИ ОБРАЂУЈЕ КЕРАМИКУ (МН.)	СЛОВО ФЕНИЧКОГ ПИСМА	МЕМБРАНА	ТРОПСКО И ЈУЖНО ВОЋЕ	НАРОДНА РЕПУБЛИКА	ЛОПТА ИЗВАН ИГРАЛИШТА	МОРСКИ ГРЕБЕН (умањ.)
ТРОПСКО ВОЋЕ							ПОПУТ НЕЧЕГА				ЈУЖНО ВОЋЕ			
							ОСТРВО У ЈАДРАНУ				ОБОЖАВАЛАЦ			
ИЗОТОП КИСЕОНИКА					ВРСТА АГРУМА									
					ИЗНАД									
26. СЛОВО АЗБУКЕ		ЈУЖНО ВОЋЕ										ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА		
		ТРОПСКО ВОЋЕ										АЛТ		
СВЕТАЧКА СЛИКА						ТРОПСКО ВОЋЕ							23. СЛОВО АЗБУКЕ	
						АДРЕСА (СКР.)								
ДУГ ДОСАДАН ГОВОР							МЕТАР			ВРСТА АГРУМА				
							ВОДЕНА ЖИВОТИЊА							
ФРАНЦУСКИ ПУБЛИЦИСТА ШАРЛ					ОКРУТНА ОБУКА									
					ЖЕН. ИМЕ									
ПЕСНИК УЈЕВИЋ				РАТАРИ КОЈИ ОРУ										
				УНУТРАШ. НОВ. ПРОМЕТ (СКР.)										
ВЕЗНИК		ЈЕДИНИЦА ЗА ЕНЕРГИЈУ				КАМЕН (ПЕСН.)								
		МИЛАНО				О. Ј.								
ТРОПСКО ВОЋЕ							РУМА							
ПОРТУГАЛИЈА							ЧЕЛИК							
ЛУДОЛФОВ БРОЈ			ПЕВАЧИЦА КСЕНИЈА											

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 55

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

УКРШТЕНИЦА

**УСПРАВНО: А, АКОЛАДА, АЛЕМ, АЛИСА
АНАДОЛ, АРХИВА, АС, АЋИН, БОЛ, БСК,
ЗИД, ИГО, ИДРИЈА, ИНАТ, ИСЕЋИ, КОБ,
МА, ОЛИ, ОН, ОТО, Р, РЕА, С, СЛОВА,
СРЕДИНА, ТАД, ТАРА, ТЕРИЈЕР, ТРАСА,
ТБ, Х, ЦАВ ■**

[illegible]

Letnji hit!

МИТОЛОШКЕ ПРИЧЕ
О СТРАШНИМ БИЖИМА

5

КАМП

КАМП (КАМПСОС, ИЗУВИЈАНА) БИЛА
ЈЕ ЗАСТРАШУЈУЋА ЖЕНА - ЗМАЈ.
СТВОРИЛИ СУ ЈЕ ГЕА И ТАРТАР,
А НАСТАЊУЈЕ СТРАШНИ БЕЗДАН

ИМАЛА ЈЕ УЛОГУ ЧУВАРКЕ
ТАРТАРА. ТИТАН КРОН ЈЕ
ПОСТАВИО ДА НАДЗИРЕ КИКЛОПЕ
И ХЕКАТОНХИРЕ И ДА БУДЕ
ЊИХОВ ТАМНИЧАР. ТАКО ЈЕ КРОН
СЕБЕ ШТИТИО ОД МОГУЋИХ
ПОБУНА ПОРОБЛЕНЕ БРАКЕ.

ОД ПОЈАСА НАВИШЕ,
ИЗГЛЕДАЛА ЈЕ КАО ЖЕНА
КОЈА УМЕСТО КОСЕ ИМА МНОШТВО
ЗМИЈА. ИЗ ПЛАМЕНИХ ОЧИЈУ
СЕВАЛЕ СУ ВАРНИЦЕ. У ПРЕДЕЛУ
ВРАТА НАЛАЗИО СЕ ШКОРПИОН СА
ВИСОКО УЗДИГНУТОМ ЖАОКОМ.

ОД ПОЈАСА НАНИЖЕ ИМАЛА ЈЕ
КРЉУШТИ ЗМАЈА, ИЗ КОЈИХ НИЧУ
ГЛАВЕ ДИВЉИХ ЗВЕРИ. УМЕСТО
НОГУ ПУЗАЛЕ СУ ЗМИЈЕ
ОТРОВНИЦЕ, ПРСКАЈУЋИ ОТРОВ
СВУДА УНАКОЛО. НА ДУГИМ
РУКАМА УВИЈАЛЕ СУ СЕ
СТРАШНЕ КАНЦЕ, А НА
ЛЕЂИМА ЈЕ ИМАЛА ПАР ЦРНИХ
КРИЛА. ПОРЕД УЛОГЕ
ЧУВАРКЕ, ПО НЕКИМ
ПИСАНИМ ИЗВОРИМА

САЗНАЈЕМО ДА ЈЕ
ИМАЛА МОЋ ДА СТВОРИ
ОЛУЈЕ И ИЗАЗИВА
ВРЕМЕНСКЕ НЕПОГОДЕ...
ТИТАНИ, ГЕИНИ СИНОВИ,
НИСУ СЕ МИРИЛИ СА
ПОРАЗОМ, И ПОЖЕЛЕЛИ СУ
ПОНОВО ДА ОСВОЈЕ ВЛАСТ
КОЈА ИМ ЈЕ ОДУЗЕТА.

ЗАПОЧЕЛИ СУ СТРАШНУ
БИТКУ. КАДА ЈЕ ЗЕВС СИШАО У
ТАРТАР, СВОЈИМ МУЊАМА

ПОГУБИО ЈЕ КАМП.
ОСЛОБОДИО ЈЕ
КИКЛОПЕ И
ХЕКАТОНХИРЕ И
СКЛОПИО САВЕЗ СА
ЊИМА. КИКЛОПИ СУ МУ
ДАРОВАЛИ ГРМОВЕ,
ХЕКАТОНХИРИ
НАОРУЖАВАЈУ СВОЈЕ
НЕПОБЕДИВЕ РУКЕ
ОГРОМНИМ КОМАДИМА
СТЕНА И ДРОБЕ ТИТАНЕ.

НАПОКОН СУ ГОРДИ
И ХРАБРИ ТИТАНИ
ПОБЕЂЕНИ
И БАЧЕНИ НА ДНО
БЕЗДАНА... ■

СВЕ У ЈЕДАН

За јубиларни 3000. број неколико „брзих“ текстова наших сталних рубрика, намерно скраћених за брзо читање

Веровали или не!

НОВА ЛОЛИТА?

До последњег часа радио је као у заносу, али ипак није успео да заврши роман. На самртној постељи породици је дао јасна упутства – недовршени рукопис треба спалити. Премишљајући се да ли да испуне последњу жељу, педесет картица исписаних руком привремено су похранили у сеф једне швајцарске банке. Није било лако одлучити да се уништи таква списатељска драгоценост, јер се ради о рукопису Владимира Набокова (1899–1977), славног писца руског порекла чија је „Лолита“ увршћена на листу сто најславнијих романа 20. века. И сада, после тачно тридесет две године од смрти великог књижевника, његов син Дмитриј ипак је одлучио да штампа очево последње дело. Велики списатељски догађај већ је заказан за 3. новембар ове године. Да ли ће обожаваоци, као што је био случај кад су се појављивали нови наставци „Харија Потера“, чекати у реду да се први дочепају романа за који се већ зна да у наслову садржи ново женско име – Лора? ■

РЕКАО

ЈЕ

СТЕВАН СРЕМАЦ

(1855–1906)

Ето тако, свет као свет.

Свој хлеб једе, а туђу бригу води! Једва дочека туђу муку и невољу, само да има, онако беспослен, чиме спрати своја уста и да има чему сехирити (уживати).

Давно је речено да је најбоље да се човек, кад већ једном оде однекуда, никада више ту и не враћа, јер неће никада наћи оно што је оставио.

КО ЈЕ ЕРМАЛ ФРЕЈЗ?

У данашње време подразумева се да човек купи конзерву неког напитка и да је с лакоћом отвори тако што подигне прстен на врху, откочи га, повуче и откине одговарајући комад алуминијума који потом открије отвор у који може, и не мора, да се стави сламка.

Нико више и не размишља о томе како су се без овог једноставног отварача људи раније сналазили. Амерички изумитељ Ермал Фрејз затекао се 1959. године на излету, у природи. Изнервирао се кад је схватио да нема чиме да отвори конзерву освежавајућег напитка. Наиме, у то време још се користила посебна справа којом је требало направити два отвора на врху конзерве. Немајући је при руци, Фрејз се толико намучио да отвори конзерву да му је излет пресео. Кад је стигао кући, и даље нервозан, читаве ноћи није ока склопио. Сишао је у подрум и у радионици покушавао да смисли једноставан начин за отварање конзерви. До 1965. године толико је усавршио патент да је само у Америци седамдесет пет одсто конзервираних пића почело да се продаје с уграђеним отварачем ■

СВАКА СЛИКА ИМА ПРИЧУ ИЗ ТАМЕ ВЕКОВА

Може само да се наслуту како је у млађим годинама изгледао Леонардо да Винчи (1452–1519). Овај ренесансни великан познат нам је само као старац, с аутопортрета урађеног црвеном кредом. Италијански историчар Николо Барбатели живи у нади да ће свету открити „новог“ Леонарда. Наиме, Барбатели је у једној приватној збирци открио уље урађено на дасци које открива средовековног човека дугачких, сивих бркова и јасно плавих, живих очију. На полеђини на латинском пише „Pinxit mea“, реченица којом је Леонардо потврђивао: „Ово сам ја насликао.“ Док стручњаци проверавају Барбателијево откриће и утврђују веродостојност портрета, треба се надати да ће из таме векова да се појави Леонардо да Винчи каквог до сада нисмо видели ■

●●● за старе Египћане бели лук био је таква драгоценост да су се над овим поврћем заветовали да ће говорити истину (и само истину) ■

ЗАТВОРСКИ РОК

Да ли је Ал Капоне био и композитор? По свој прилици јесте. Чувени мафијаш који је долијао због неплаћеног пореза, а не мноштва почињених недела, изгледа да се у Алкатразу забављао стварајући музику за своју душу. Прекраћујући време у овом злогласном затвору, Капоне је написао романтичну песму „Мадона миа“ и стихове и ноте поверио неком другару. Ове године један бостонски колекционар понудио је Капонеову песму за шездесет пет хиљада долара. За све који немају новца да откупе ову затворску романтичну песму, она преко Интернета може да се поручи за само деведесет девет центи ■

ПУТ ОКО СВЕТА
ЗА 99 ДИНАРАОБЕЋАНА
ОСТРВА

Упутили смо се према Краљевини Тонга, јединој монархији од свих острвских држава у Тихом океану. Надомак ове земље, састављене од 169 острва, марта ове године догодило се чудо. Данима је из океана избијао дим, из утробе земље експлодирало је камење које је летело на стотине метара увис. Пробудили су се подземни вулкани који су Земљи подарили нова острва. Сада Тонга може да се похвали да јој се укупна површина државе повећала за неколико стотина квадратних километара. Пустолови, време је да се пакујете и да међу првима посетите ова још неистражена острва ■

ТО ЗАВОДЉИВО „А”

На телевизији често чујем разне личности које, обожавајући да користе туђице, веома често употребљавају и реч „контроверзно”, али некад и „контраверзно”. Молим те, реци ми која од ове две речи је исправна.

**АЦА
Бор**

Пошто људи заиста масовно користе ту страну реч, очекивало би се да бар знају како гласи. Заведени оним „а” из „контра” то слово стављају уместо „о”. Дакле, каже се контроверзно, од латинског *controversus*, и значи: споран, противречан, нерешен ■

ВАЖНО ЈЕ СЕТИТИ СЕ

Почетком прошлог века Американац Данкан Хајнс радио је као трговачки путник. Године 1935. већ му се смучило да, крстарећи Америком, наилази на лоше ресторане поред друмова па је решио да нешто предузме. Довољно упознат с храном у тим друмским крчмама, написао је књижицу „Пустоловина у потрази за добрим залагајем” у којој је навео места где се пристојно једе. Његов водич кроз ресторане доживео је велики успех и убрзо је продат у милион примерака. Своје име убрзо је дао једном предузећу за производњу замрзнуте хране. И данас се зна да је „Данкан Хајнс” синоним квалитетног залагаја ■

ПОДСТИКНИ
ЗАБАВНИК

ЖАБЕ У СЛУЖБИ ЧОВЕКА

Xenopus (на латинском – необично стопало) врста је жаба које обухватају осамнаест врста и пореклом су из подсахарског подручја Африке. Овај водоземац, препознатљив по очима на врху главе, нагоре усмереним, годинама се користи у лабораторијским огледима. Ксенопус, на пример, може да послужи за тест трудноће. Овој жаби убризга се испод коже мала количина урина и, ако је жена у другом стању, жаба ће сместа почети да овулира. Колико је драгоцен људима, говори податак да се наредне године припрема тринаеста по реду Међународна ксенопус конференција ■

ЗА ЧИТАЊЕ И УЖИВАЊЕ ОГДЕН НЕШ

СТИХОВИ КОЈИ ТРЕБА ДА СЕ ИЗВЕЗУ НА ПОРТИКЛИЦИ или ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕЧЈИ, АЛИ ТЕК ПОСЛЕ ИЗВЕСНОГ ВРЕМЕНА

Ма немој, Томас Едисон као дете
Није гутао таблете;
Ма немој, Маркони – што је пронашао радио –
Рибљег се зејтина гадио;
Ма немој, није се тицало ниједног султана
Колико калорија садржи храна;
Ма немој, царица Катарина
Многе је побила и без помоћи витамина;
Ма немој, за Аристотела
Доносили су колаче из хотела
Па их је јео и пре кромпира
Преосталог му на дну тањира;
Ма немој, за фараона Тутанкамона
Зна се да је бацао спанаћ с балкона?
Него, мани сада те приче,
Само ти једи, шта ме се тиче;
Мислиш ли да стављаш замерке јелима,
Прво се прослави својим делима.

(из збирке „Штихови” у преводу Драгослава Андрића)

ЗАДАЦИ ЗА 21. ВЕК ШЕЋЕРНОМ ВУНОМ ТЕЧЕ КРВ

Научници већ годинама настоје да смисле како да на вештачки начин створе крвне судове, сложену мрежу кроз коју се човечје тело снабдева састојцима који живот значе. Фебруара ове године биолог Леон Белан, научник с Универзитета Корнел, дошао је на необичну замисао. Схватио је да су влакна најобичније шећерне вуне слична систему крвних судова.

Заједно са сарадницима он је шећерну вуну искористио за неку врсту калупа. Први корак био је да се та посланица залије течним хемикалијама које се убрзо стврду. Кад се стврдне, шећерна вунa се испере, а оно што остане је на хиљаде веома ситних „тунела” по изгледу сличних крвним судовима. Наредни корак био би да се та сложена мрежа „нахрани” матичним ћелијама из којих би требало да се створе крвне ћелије. За сада се овај оглед врши, тако се бар каже, само с лабораторијским глодарима ■

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

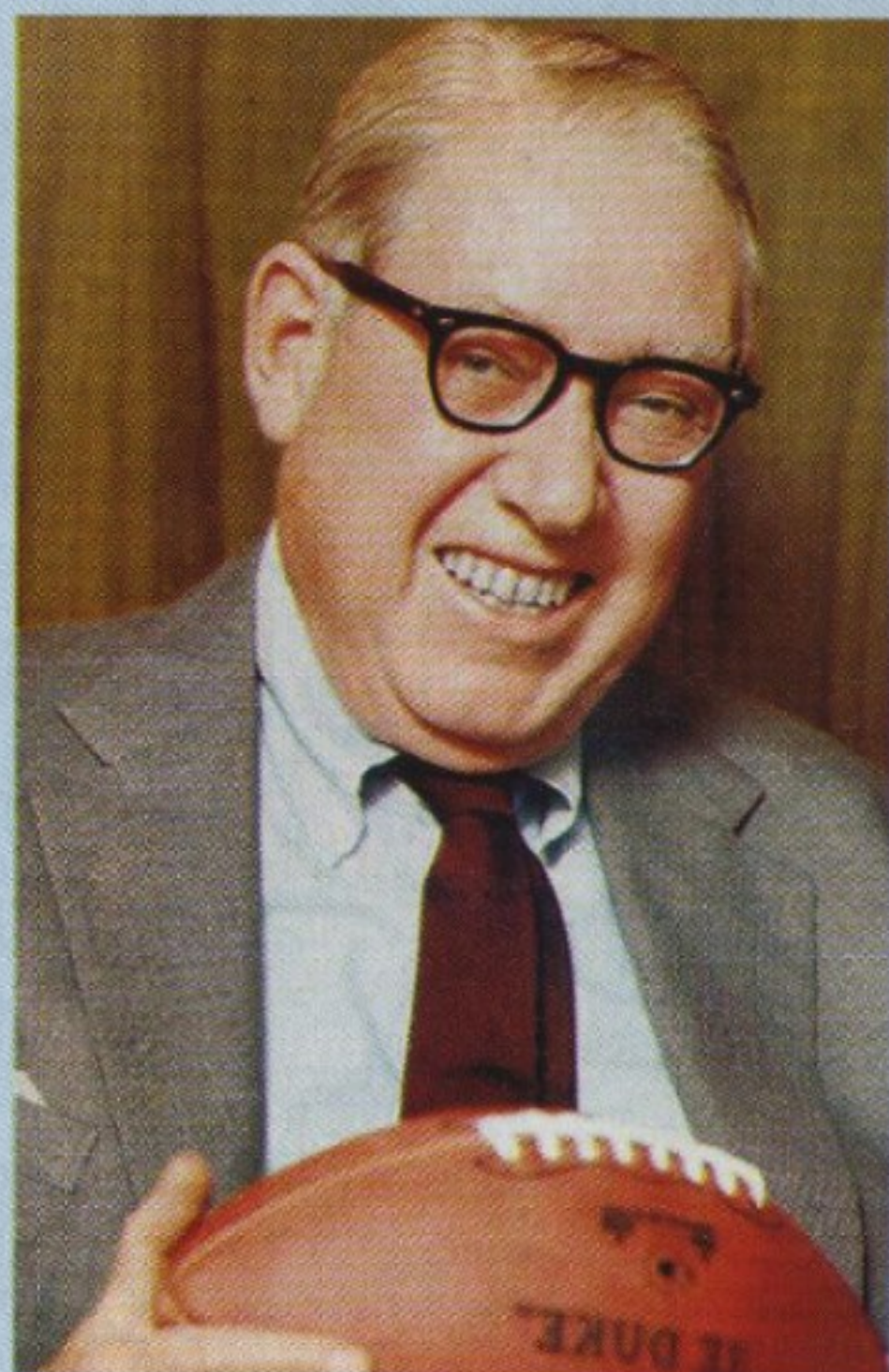
СПАСОНОСНО ПРСЛУЧЕ

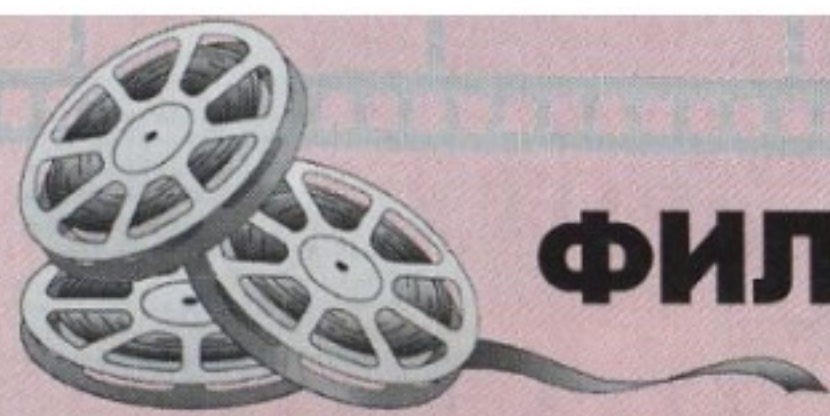
Кад је чула да се у суседној згради огласио аларм, једна педесетседмогодишња жена из Даласа отворила је прозор да би видела шта је у питању. Догађај је забележен овог априла. Док су тројица лопова истрчавала из зграде, један ју је угледао на прозору. Очигледно желећи да смакне сведока, испалио је метак у правцу радознале комшинице. Неименована жена, погођена у груди, сручила се на под свог стана.

После неколико минута схватила је да није мртва. И даље у шоку, придигла се и почела да проверава да ли ју је метак уопште погодио. Испоставило се да је имала луду срећу. Метак се одбио о метални обруч на њеном прслучету и спасао јој је живот ■

В. Софреновић

ЛЕДИ ПЛАЧЕ ЗБОГ ХАЉИНЕ

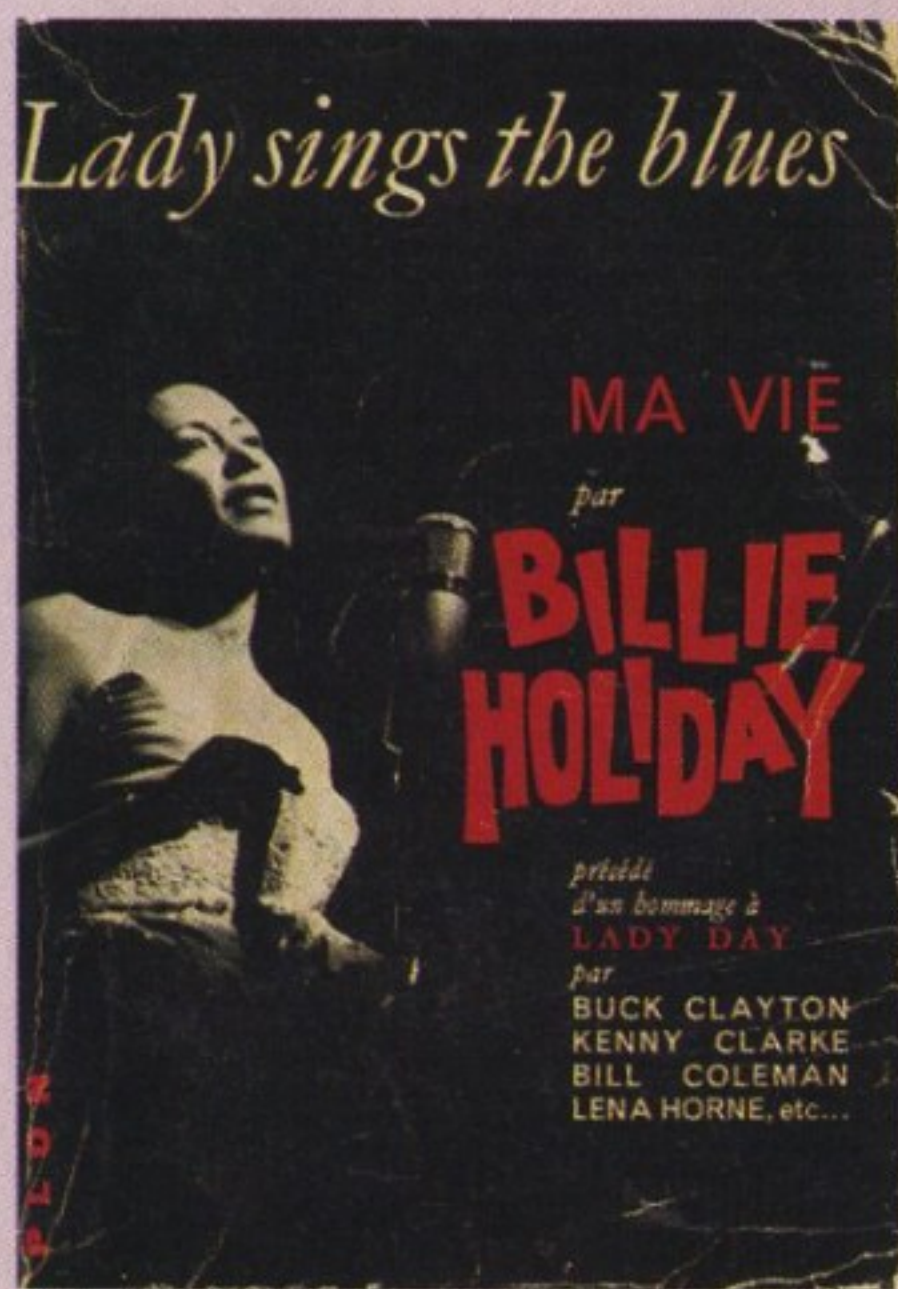
Били Холидеј

За време снимања филма о Били Холидеј Дајана Рос бризнула је у плач. Нико дуго није могао да је утеши...

Кадар из филма „Леди пева блуз“

Живот славне америчке џез и блуз певачице Били Холидеј (чија се педесетогодишњица смрти навршила средином јула) био је доследно несрећан. Према речима Џејмса Линколна Колијера, познатог америчког новинара, тромбонисте и историчара џеза, прави геније џез музике тридесетих и четрдесетих година двадесетог века и ере свинга није био ниједан инструменталиста, већ рањена жена, певачица која је постала звезда, култна личност и симбол угњетаваног црнца. Били Холидеј. Умрла је у четрдесетим годинама од последица алкохолизма и узимања дроге. Срећом, снимила је грамофонске плоче на којима су забележени највиши домети које је џез икада досегао, тврди Колијер, с којим се слажу и многи други познаваоци и поклоници џеза.

Насловна страна антологије Били Холидеј

четрдесет осам

Није познато како је Били уопште научила да пева, како је постала џез певачица. То ће, по свој прилици, остати тајна која говори о необјашњивом преплитању обдарености и животне судбине. Иако је Били, у сарадњи с Вилијамом Дафтијем, написала аутобиографију „Леди пева блуз“ („Lady Sings The Blues“), многи подаци нису баш поуздани.

„Мама и тата били су права деца кад су се венчали. Тати је било осамнаест година, мами шеснаест, а мени – три.“

Кући с печеним пилетом

Дакле, Билиној мајци било је само тринаест година кад је у Балтимору родила кћерку Елеанору Фејгин. Извесно је да је очева животна жеља била да постане трубач. Међутим, као жртва отровних гасова током Првог светског рата, Кларенс Холидеј није могао да свира. Мајка Седи Фејгин имала је у венама четвртину ирске крви и живела је са својим родитељима док је Били била беба. Укратко, родитељи су напустили једно друго, а потом и сопствено дете. Тада је за девојчицу почео пакао: беда, служење по туђим кућама, борделима, злостављања и недаће. Осећање одбачености и недостатка самопоштовања пра-

тило је велику уметницу до краја живота.

Чим се 1927. године нашла у једној њујоршкој јавној кући, ухапсили су је. Први пут је наступила у једном бруклинском клубу, 1930. године... А онда је у Харлему, у клубу „Rod and Jerry's“, уз пратњу клавиристе, једне вечери отпевала баладу „Body and Soul“. Присутни гости су занемели. Неки су почели да плачу. Кад је завршила – урбана легенда каже – посетиоци су је засули новцем. Отишла је кући с печеним пилетом и новцем за кирију.

Билина музичка каријера ипак није текла глатко. Имала је необуздану нарав: понашала се онако како је тренутно била расположена. Није трпела увреде а, с друге стране, често је тражила љубав оних који према њој, најблаже речено, нису били нимало нежни. Нажалост, почетком четрдесетих, почела је да узима дрогу. Били Холидеј наставила је да наступа и снима све до смрти, али је последњих година полако тонула. Песме Леди Деј, како је назвао њен најбољи пријатељ Лестер Јанг, биле су све тужније, дубоко проживљене. У мају 1959. године дошло је до коначног слома. Дospelа је у болницу где је, 17. јула, умрла од цирозе јетре.

„Кад певам, осећам да свирам, као неки дувач...“, написала је Били Холидеј. „Настојим да импровизујем као Лестер Јанг, као Луј Армстронг, или неко други према коме осећам дивљење.“ Тако је Били укратко објаснила суштину новине коју је унела у џез: посебан начин фразирања и осећаја за темпо.

Нећу те крпе!

Тринаест година после њене смрти, канадски редитељ Сидни Фјури снимио је играни филм „Леди пева блуз“ („Lady Sings The Blues“), музичку драму према мотивима из живота Били Холидеј. Главна улога поверена је познатој поп певачици Дајани Рос. Наредне године, овај филм био је номинован за Оскара, и то у неколико категорија. Иако није награђен, освојио је срца публике.

Истини за вољу, Дајана Рос нашла се у незахвалној улози да пева у филму који говори о једној од најбољих блуз и џез певачица свих времена. Није зато чудо што су обожаваоци Били Холидеј о њеном тумачењу имали опречна мишљења.

Било како било, једног дана, за време снимања филма, Дајана Рос бризнула је у плач. Нико није могао да је утеши. Редитељ је помислио да је она „ушла у лик“, односно да се саживела с несрећном судбином рано преминуле певачице. Испоставило се да уопште није тако. Дајана је плакала због – хаљина! Наиме, нису јој се нимало допадале. Узалуд су костимографи покушавали да хировитој Дајани објасне како су то само костими који треба да дочарају сиромаштво и нехат у коме је чувена певачица провела део живота. Дајана је настављала неутешно да јеца...

„Нећу да обучем те крпе! Изгледају као дроњци!“, плакала је дива и даље. „Не желим то. Желим најлепше хаљине!“

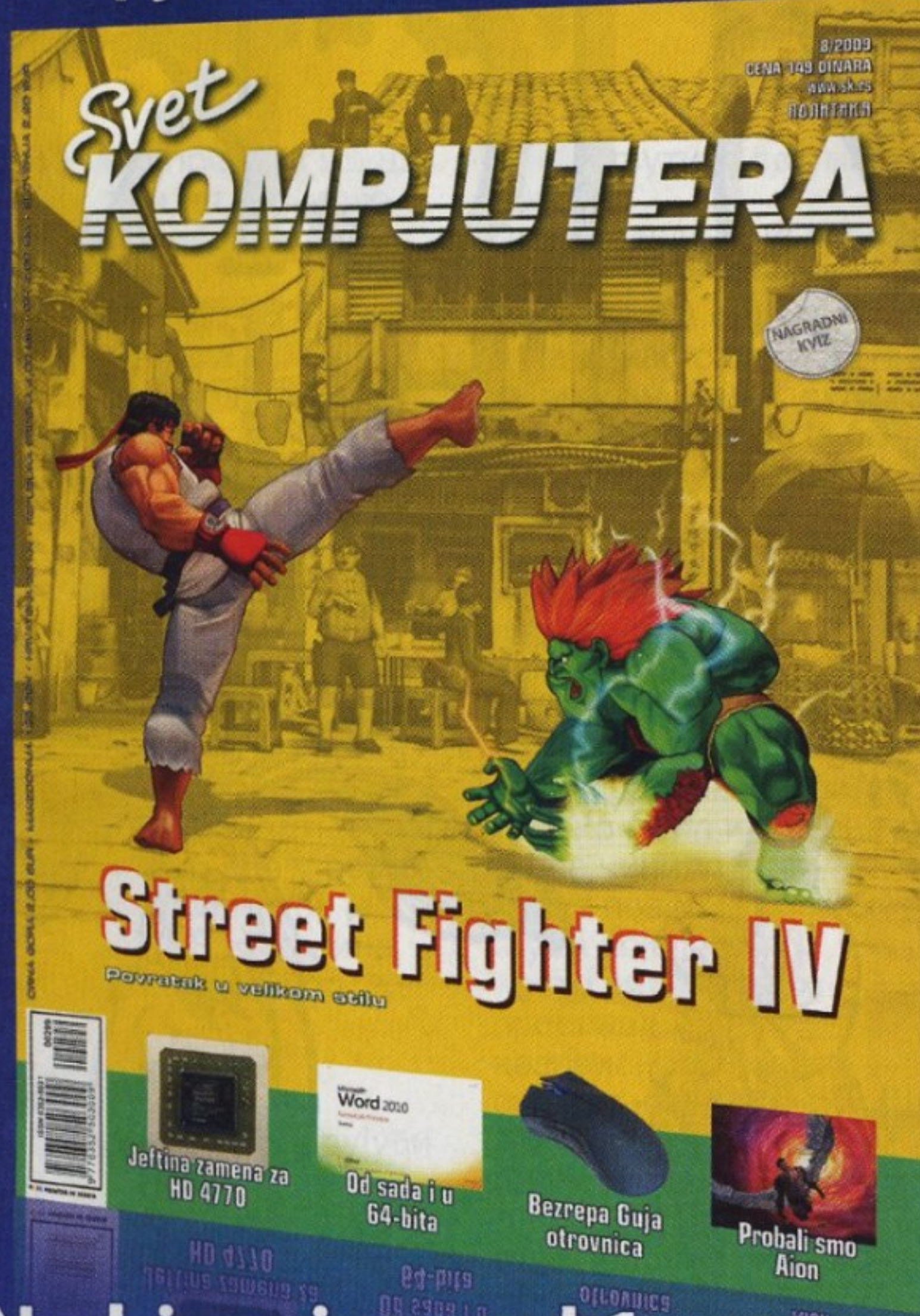
Да ли је редитељ тада схватио да певачица – глумица ипак није успела довољно да се уживи у улогу? Или је помислио да је и несрећна Били својевремено била очајна због дроњака које је морала да носи!? ■

М. Огњановић

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

7. 8. 2009.

Najstariji i najtiražniji kompjuterski mesečnik u Srbiji

Na kioscima od 1. avgusta

www.sk.rs

2928

Креативни центар

Нова едисија Транзиј намењена је младима који имају 15 година и више.

ДУХОВО ДЕТЕ

Соња Хартнет

Меди чезне да јој живот буде тајанствен и магичан, попут бајке. А онда једног дана на плажи среће необичног младића, каквог никада до тада није упознала... *Духово дете*, најновији и по много чему најбољи роман Соње Хартнет, објављен 2007. године, непосредно пре номинације за награду АЛМА, јесте фантастична поетска приповест која нам, на симболичан начин, саопштава велике истине о животу и љубави.

ДОБАР ДАН, ДРУГОВИ

Онджаки

Луанда, Ангола, 1990. Главни јунак ове књиге је Ндалу, обичан дечак који живи на необичном месту. Као и сва остала деца, он се смеје својим наставницима, избегава да ради домаће задатке и воли да слуша узбудљиве приче. Али његови наставници су Кубанци, домаћи задаци су састави о радницима и сељацима, а приче су о банди Празан ковчеј, која најчешће напада школе. Роман *Добар дан, другови* говори о групи пријатеља који проводе своје чаробно детињство у земљи у којој бесни рат. Али свет око њих се мења и то детињство не може заувек да траје...

ЕПИК

Конор Костик

Добро дошли у *Ейик*! Притисните *старт* за почетак игре! Време: 1124. година. Место: планета Нова Земља. На Новој Земљи *Ейик* није само компјутерска игра – он је питање живота и смрти. Ако изгубите, губите све што имате. Ако победите, цео свет је ваш! Али ретко ко побеђује... Четрнаестогодишњи Ерик проучава правила игре као нико до тада, улази у њу и савладава опасне противнике у застрашујућим крајевима *Ейика*. Да би спасао човечанство, приморан је да се бори последњи пут – са члановима *Централе* за *расподелу*, господарима игре. Али Ерик не зна да њихова дуго чувана тајна може да уништи и сам *Ейик*.

Градиштанска 8, 11120 Београд, тел. /факс: 011 / 38 20 483, 24 40 659
е-mail: info@kreativnicentar.rs • www.kreativnicentar.rs

Креативни центар 2009

2929

ГОВОР БИЉА МАНДРАГОРА

ЉУДСКА У ТЕЉУ

Пролећна ноћ, млад месец. Поноћ је. Читаву годину врачара чека тај тренутак. Одлази до места где је неки разбојник обешен. Испод вешала налази биљку која личи на капицу дворске луде и за коју се пре може рећи да вири из земље, него да из ње расте. Хвата је и повлачи свом снагом. Биљка се опире, ужасно вришти, покушава да се укопа што дубље у земљу. Постоји веровање да је вриска тако снажна, продорна и непријатна да може да изазове смрт онога који је

3.
Све три слике су прикази мандрагоре из старих рукописа

Варљивост и привлачност мандрагоре нагоне нас да се упитамо да ли је она магија или мит, отров или лек, надахнуће или варка. Прави одговор вероватно лежи негде у средини, а несмањено занимање како лаика тако и научника оправдава сву њену тајанственост и моћ

вуче. Зато се често не хвата рукама, већ се везује псу за реп. Пас се потом дозива, а кад извуче биљку с кореном одмах угине. Пошто врачара извади корен из земље, пажљиво га узима у наручје, мази га и пази. Наиме, ишчупани корен има облик човечуљка и личи на мушкарца или жену. Копрца се све док га врачара не однесе кући и смести у креветић. Тад му на лице утисне две бобице клеке (*Juniperus communis*) уместо

очију и раскошно га обуче. Тако корен оживи и почну да му расту чекиње уместо косе. Сваке суботе га купа у вину. Човечуљак од мандрагоре расте, али никад не прелази узраст трогодишњег детета. Уз то је ђаволски зао и пакостан. Заstraшује људе, чини свакојаке подлости и уз то се смеје дивљачки. Једина корист од њега је што зна где је закопано благо, тако да онај ко

га има долази до баснословног блага. На крају ипак изазива неслогу у породици, сви се међусобно поубијају, а вештица и сама заврши на вешалима...

Мало је која биљка толико обавијена тајнама и митовима, толико коришћена у магијским обре-

дима и враџбинама, или толико цењена као талисман. Све у вези с њом тајанствено је и многи народи имају своје предање везано за њу. Мандрагора је по неким заправо људска душа заробљена у телу биљке. Користила се као састојак чаробних напитака, али највише као амајлија која подстиче на љубав и плодност и у те сврхе је много „јачи” женски корен. Ако се корен не негује, ако се с њим не поступа добро, постаје злодух, који тера власника на зла дела. Корен мандрагоре који има изражену сличност с мушким или женским ликом био је редак, цењен и скуп.

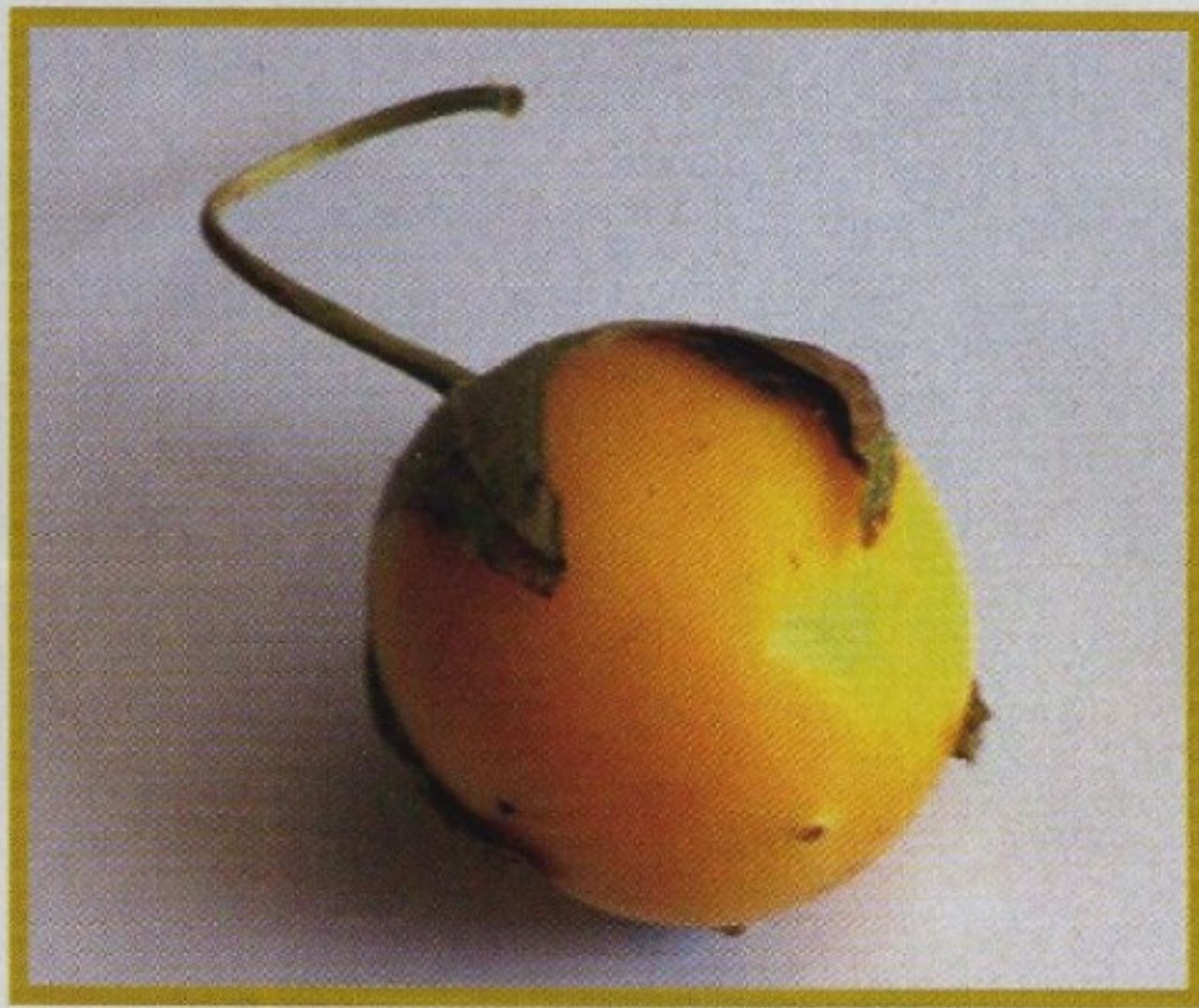
ДУША БИЉКЕ

„Четири вештице“ Албрехта Дирера

Дело „*Malleus Maleficarum*“ (Маљ за вештице), које су заједно написали доминикански свештеници Хајнрих Крамер и Џејмс Спренгер, био је водич који је требало да служи инквизиторима, да им олакша посао током суђења вештицама, а у основи се позивао на булу папе Инокентија VIII. Током скоро три века био је главни ослонац судијама, а велики шпански инквизитор бискуп Сандовал приповеда о једном случају суђења вештицама. Обећао је да ће било којој од оптужених подарити слободу, ако

пред њим полети. Једна од жена је пристала, затражила такозвану вештичу маст која се припремала од корена мандрагоре, намазала се по слабинама, лактовима, испод пазуха. Потом се успела до црквеног торња, села на метлу намазану истом машћу и отиснула. Несрећница се стрмоглавила и остала на месту мртва. Позадица многих сличних прича везаних за мандрагору и вештичарење везана је за моћ летења, односно, како је то немачки професор Ерих Пукер објаснио, халуцинације изазване тровањем скополами-

Плод мандрагоре

ном врло су често скопчане с летењем, с увидом у нове димензије и раскидом с било каквим стабилним ослонцем.

Мандрагора, мандрагула, нарангулина, ђавоља јабука, ђаволи парадајз, Адамова глава, буновина, мандрача, човечуљак, окологач, велико зеље, скогач, алраун (*Mandragora officinarum*) вишегодишња је зељаста биљка 20 до 30 центиметара висине. Овални листови расту из ниске розете, док су цветови на кратко уздигнутој стабљичи. Након цветања стварају се плодови слични зеленом парадајзу, који постепено дозревају мењајући боју у жуту или наранџасту. Распрострањена је у средоземном делу Европе, воли осунчана места, камените и песковите пределе, честа је око штала и торова. Назив потиче од грчких речи *мандра* = штала и *агеиро* = сакупљати, јер се често налазила и сакупљала око штала и торова. Читава биљка, а посебно корен веома су отровни од присутних алкалоида (хиосцијамин, атропин, скополамин...). Симптоми тровања су депресија (наркотично деловање), сувоћа грла, отежано гутање, дуготрајно ширење зеница. Веће дозе изазивају парализу дисања, услед чега може доћи и до смрти отрованог. Код дуготрајне употребе изазива халуцинације и психозе. У фармацеутској индустрији деривати скополамина (бутилбромид, метилбромид) користи се у таблетама против морске болести. Посебно су занимљиви огледи вршени че-

трдесетих и педесетих година прошлог века, кад су неки назовинаучници, тражећи погодне супстанце за „прање мозга“ и „серум истине“, много пажње посветили мандрагори и скополамину...

Током историје мандрагора је надахнула многе уметнике. Неповратно је оставила трага у писаној речи и слици. Чест је мотив на одори фараона, а нађена је у цветном венцу поред мумије Тутанкамона. Помиње је Гете у „Фаусту“. Чувени мислилац Николо Макијавели 1518. године пише драму „Мандрагола“, где напитак начињен од мандрагоре треба да помогне лепој Лукрецији да затрудни. Вилијам Шекспир у трагедији „Ромео и Јулија“, кроз монолог Јулије која треба да попије чаробни напиток који ће је 42 сата начинити мртвом, каже „...будем ли одвећ рано себи дошла / смрад онај грозни, крици они страшни, / мандрагориним налик крицима / крицима које она одаје / кад је из земље чупају...“ Или чувена Дирерова гравура „Четири вештице“, на којој се виси кугла са и даље нерастумаченом ознаком *O.G.H.* често поистовећује с плодом мандрагоре око које плешу вештице...

Варљивост и привлачност мандрагоре нагоне нас да се упитамо да ли је она магија или мит, отров или лек, надахнуће или варка. Прави одговор вероватно лежи негде у средини, а несмањено занимање како лаика тако и научника оправдава сву њену тајанственост и моћ ■

Славољуб Тасић

педесет један

С АЈКУЛАМА
НА ТИ

Енди
Дехарт

Већина људи сматра их
створењима из најгорих
ноћних кошмара,
али истина је прилично
другачија. Уосталом,
хиљаду пута је већа
вероватноћа да ћете
се утопити у мору
него да ће вас нека
од 368 врста ове рибе угристи...

ЗАГОНЕТНИ
АМБАСАДОРИ
ОКЕАНА

Енди Дехарт директор је Одељења за биолошке програме при Националном акваријуму у Вашингтону, а ради и као саветник за емисије о ајкулама при уредништву „Дискавери нетворкса”. На „Ени-мал планету”, једном од канала ове чувене ТВ мреже, домаћин је емисије. У специјалном разговору за „Политикин Забавник” признао је да му је основна побуда за прављење оваквих емисија жеља да промени мишљење људи који ајкуле доживљавају као неинтелигентне људождере и приближи им свет ових опчињавајућих животиња које сматра правим амбасадорима океана.

Енди је још као средњошколац, добровољно радећи у јавном акваријуму у Балтимору, почео да се занима за водени свет. Ту љубав пренео му је отац који је радио у Националној организацији за океане и атмосферу у Сједињеним Америчким Државама. Још као петнаестогодишњак први пут је имао сусрет с ајкулом, док је с оцем био на рођењу. То је било толико упечатљиво да му је у знатној мери одредило животни пут.

Током протеклих двадесет година био је у блиском додиру с више од четрдесет различитих врста ајкула, укључујући тигар и бик ајкуле, чекићаре и друге. Једину непријатност доживео је кад га је у акваријуму угризла прилично питома ајкула, али тврди да је до тога дошло искључиво његовом кривицом, с обзиром на то да се није добро заштитио док ју је прегледао.

Могуће дресирање

Већина људи ајкуле сматра створењима из најгорих ноћних мора, али Енди Дехарт тврди да се с њима може успоставити чак и пријатељски однос. Све оне се међусобно разликују, имају своју нарав и своју „личност”, баш као и пси и мачке. Чак и у оквиру исте врсте, свака ајкула живи као посебна јединка. С обзиром на то да је запослен у јавном акваријуму, Енди Дехарт је имао прилике да више година ради с истим ајкулама и сматра их веома паметним створењима која је доне-кле могуће „дресира-ти”, односно с блиског растојања боље упознати њихово понашање и особине.

У акваријуму се „упознао” и с тиграстом ајкулом, једном од најопаснијих врста на свету. Занимљиво је да њено понашање према човеку зависи управо од самих људи. Наиме, кад би неко ко је радио с њом био сасвим смирен, ајкула би му прилазила близу, док се, кад би осетила нервозу и напетост, удаљавала у супротан део акваријума, што је било прилично необично за ово, по дотадашњим распрострањеним теоријама, веома насртљиво биће.

Иако људи често мисле да су ајкуле увек гладне, истина је да оне у ствари имају врло спор метаболизам. У акваријумима храну добијају једном до два пута недељно и то у количини од пет одсто њихове укупне телесне тежине. Неке вр-

сте могу да проведу и цео месец без хране, ако су претходно појеле велику фоку или морског лава.

Опасно укусна супа

Још један од митова везан за ајкуле је и онај да оне никад не спавају и да морају стално да се крећу како би дисале. Половина свих врста, посебно оне које бораве на пучини отворених мора, мора да се креће да би дисале и пливају отворених чељусти испуштајући воду кроз шкрге. Али, постоји велики број оних којима није потребно кретање да би дисале и то могу да чине у стању мировања. С друге стране, истина је да ајкуле никад не спавају али би се могло рећи да имају раздобља кад се (заслужено) одмарају.

Несумњиво је да су међу грабљивицама ајкуле у самом врху, као и да, поред чула која имају и све остале рибе, ова створења имају и „кеца у рукаву”. Наиме, ајкуле виде у боји, а занимљиво је да им је најомиљенија жута. Код већине је вид фантастичан, имају и изузетан слух па осећају не само вибрације у води, свом природ-

ном окружењу, него и оне на површини мора и океана. Шта тек рећи за чуло мириса код, рецимо, лимун ајкуле (lemon shark) која и најситнију кап крви може да осети у простору величине олимпијског базена. Овај заљубљеник у ајкуле каже да је неопходно да људи схвате да су оне веома важне и да доприносе очувању равнотеже живота у морима и океанима. Угрожавање опстанка неке врсте доводи до низа погубних последица по бројне друге врсте. Данас постоји више од 350 врста ајкула и нису све угрожене, али је неопходно водити рачуна о њиховом опстанку. Људи о томе одлучују, посебно у оним земљама где је, на пример, супа од ајкулиних пераја прави специјалитет, а ловити их због неколико тањира, грози се Енди Дехарт, прави је злочин и за почетак би, предлаже он, ваљало забранити служење таквих супа у ресторанима ■

Јасна Џуџелија

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● постоји око 368 врста ајкула, почевши од мале бодљикаве пигмејске ајкуле (Spined Pygmy Shark) до огромне кит-ајкуле (Whale Shark) ■

●●● кит-ајкула (Whale Shark), највећа од свих, дугачка је између 12 и 14 метара ■

●●● сто милиона година еволуције омогућило је ајкулама да лове у води у којој једва могу да виде ■

●●● имају толико добар слух да могу да чују како се излеже јато риба на удаљености већој од километар и по ■

●●● имају тако добар њух да капљицу крви могу да нађуше на удаљености од 450 метара ■

●●● чекићара (Hammerhead Shark) има најбоље чуло мириса од свих врста ајкула ■

●●● преко вибрација могу да осете нечији покрет у води ако су удаљене и 250 метара ■

●●● на малој удаљености, кроз стотине пора на њушци, ајкула може да ухвати електромагнетски импулс изазван куцањем срца ■

●●● имају веома сложен вид. Сочива њихових очију до седам пута су моћнија од оних која имају људи. Због тога накит који носимо док смо у води може да их привуче јер слично прелама светлост као и крљушти рибе ■

●●● имају најснажније чељусти на планети и њихов ујед двоструко је снажнији од лављег ■

●●● зubi тиграсте ајкуле довољно су оштри и јаки да пробију и корњачин оклоп ■

●●● бебе ајкула рађају су с тако оштрим зубима да могу да лове одмах по рођењу ■

●●● пешчане тигар ајкуле (Sand Tiger Sharks) најживахније су ноћу ■

●●● хиљаду пута је већа вероватноћа да ћете се утопити у мору него да ће вас угристи ајкула ■

●●● плажа Аманзимтоти у Јужној Африци најопаснија је плажа на свету кад су у питању напади ајкула ■

●●● сваке године људи убију сто милиона ајкула ■

ТРГОВАЦ И ПАПАГАЈ

(индијска)

Био једном један трговац. Док се спремао да због посла крене у далеку земљу, позва он своје укућане и рече им:

– Крећем на пут. Нека свако каже шта жели да му донесем на поклон.

Сви рекоше шта би желели. Трговац се поздрави и хтеде да изађе, кад га папагај у кавезу, кога је увек хранио, позва да приђе, па му рече:

– И ја имам жељу.

– Шта желиш? – упита трговац. – Ако могу, потрудићу се да ти је испуним.

Папагај рече:

– У земљи у коју путујеш расте велико дрво на коме живи много папагаја. Стигнеш ли до тог дрвета, пренеси папагајима

поздрав од мене, а кад се вратиш, донеси њихов одговор.

Затим папагај објасни трговцу како да нађе оно дрво.

Човек се насмеја и рече:

– Добро, испунићу ти жељу.

После дугог и опасног путовања трговац стиже у далеку земљу, продаде своју робу и купиова шта је требало. Пошто обави све послове, упути се на место које му је спомињао папагај. Нађе га и заиста угледа огромно старо дрво с мноштвом папагаја.

Приђе он њима и повика:

– Хеј, мој папагај вам шаље поздрав!

Не стиже он честито ни да изговори те речи, а један од папагаја паде с дрвета и оста на месту мртав. Трговац зину од чуда.

„Вероватно је био велики пријатељ мом папагају”, помисли он. „Што би иначе угинуо чим је чуо за поздрав?”

Жив и здрав врати се трговац кући и све укућане обрадова поклонима. Бринуло га је једино што свом папагају није донео одговор, те му зато не рече ни реч.

Нешто касније папагај га упита:

– Газда, изгледа да ниси пренео мој поздрав...

– Ма, пренео сам га, али ни сам добио никакав одговор – узврати трговац.

Папагај се растужи, поћута, па изусти:

– Бар ми испричај шта си тамо видео.

И трговац поче да прича:

– Нашао сам место које си спомињао, видео папагаје, али малтене не стигох ни да кажем да си их поздравио, кад један од њих паде мртав с гране. Зато и немам шта да ти кажем.

Само што он то изговори, папагај се заљуља и паде мртав на дно кавеза.

Трговац се ражалости и помисли: „Није требало да причам како му је страдао пријатељ.” Затим отвори кавез, ухвати папагаја за ножицу и баци га кроз прозор.

Али овај одједном стаде да маше крилима и одлете.

Тек тада трговац схвати да се и папагај, који је пао с дрвета, само правио мртав да би научио његовог папагаја како да се дочепа слободе ■

У џунгли је расло огромно дрво. На њему је птичица направила гнездо и изглегла птиће.

Једнога дана том дрвету приђе слон, наслони се на стабло и поче да се чеше. Дрво се заљуља, птићи се преплашише и прибише се уз мајку.

Мати провири из гнезда и повика:

– О, господару џунгле, овде има много великог дрвећа. Молим те, немој да љуљаш наше дрво. Моји птићи се боје, могу испати из гнезда!

Слон ништа не рече, само погледа птичицу својим сићушним очима, махну великим ушима и оде.

Следећег дана дође поново и поново поче да се чеше о оно дрво. Дрво се заљуља, птићи се још више уплашише, још јаче се прибише уз мајку.

Мати се јако наљути и викну слону:

– Ако још једном пипнеш ово дрво, научићу те памети!

Слон се зачуди:

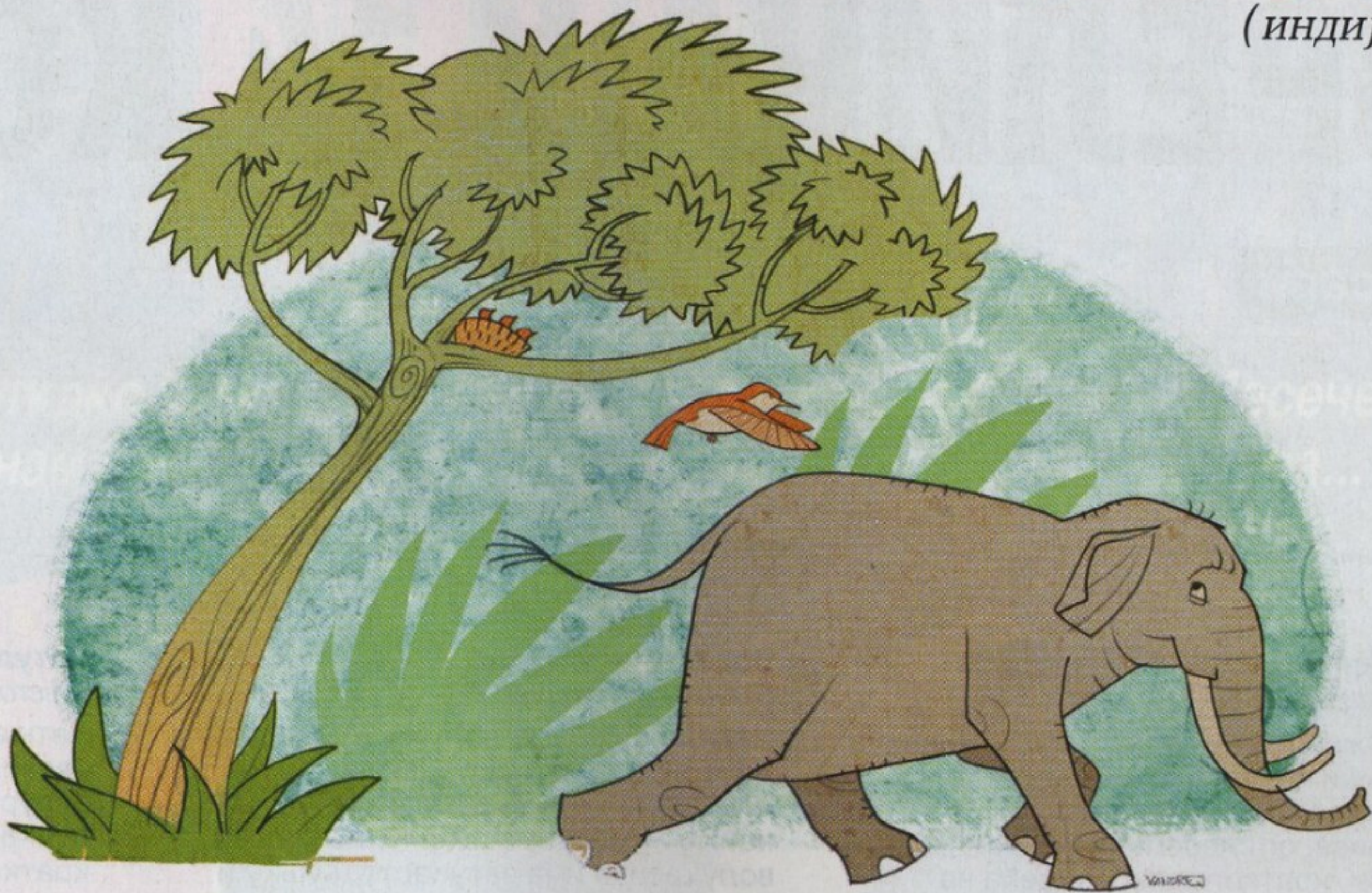
– Шта ти, јаднице, можеш учинити мени, огромном слону, господару џунгле?! Немој да затресем дрво, па да ти и гнездо и твоји птићи одлете небу под облаке!

Птичица ништа не рече.

Трећег дана слон опет дође и опет стаде да се чеше о исто дрво. Истог часа птичица залепр-

ПТИЧИЦА И СЛОН

(индијска)

ша крилима, попут муње улете у његово ухо и поче да га голица својим перјем, да га гребе канџама. Господар џунгле од муке отреса главом, удара ушима, али ништа не помаже. Најзад он стаде да преклиње птичицу да га остави на миру. Закли-

њао се да никад више неће узнемиравати ни њу ни њене птиће. А птичица је само понављала:

– Па и ја сам тебе молила да не љуљаш дрво и да не плашиш птиће!

Слон је урлао, тресао главом, ударао ушима и као суманут ју-

рио по џунгли, а кад је сасвим посустао, пао је на земљу као клада. Тек тада птичица излете из његовог увета и врати се у гнездо.

После тога слон више није долазио да се чеше о њихово дрво ■

ЖУТА РОДА

(кинеска)

П рича се да је у Кини некада давно живео један сиромашни студент. Звао се Ми. Био је толико сиромашан да није могао да плати шољу чаја и сигурно би умро од глади да не беше власника неке чајџинице који се сажали и поче да му даје храну.

Једног дана Ми дође власнику чајџинице и рече:

– Одлазим. Новца немам и не могу да платим све оно што сам овде појео и попио. Ипак, не желим да будем незахвалан. Ево, гледај!

Ми извади из џепа комад жуте креде и на зиду чајџинице нацрта роду. Била је као жива, само жута.

– Ова рода – рече он – донеће десет пута више новца но што ти дугујем. Сваки пут кад се окупе људи и три пута ударе дланом о длан, она ће сићи са зида и заиграће. Али упамти, немој је никад терати да игра само за једног човека. А сад збогом!

Рече то студент Ми и оде.

Власник чајџинице није поверовао у причу, али ипак реши да проба. Кад се следећег дана окупи много гостију, он их замоли да трипут ударе дланом о длан. И истог трена жута рода сиће са зида и одигра неколико игара. Играла је весело и веома необично, а затим се врати на зид. Гости су били одушевљени, чудили су се, клицали не верујући рођеним очима.

И тако је било сваки пут.

Глас о жутој роди пронео се на све четири стране. Људи су хрлили у чајџиницу и власник се брзо богатио. Обећање студента се обистинило.

Али, једном у чајџиницу сврати неки богаташ. Разљути се кад виде да је пуна сељака и занатлија, те нареди да се сви истерају.

Скочише слуге са штаповима, људи се разбежаше. Кад остаде сам, богаташ истресе гомилу пара и затражи да види роду. Угледавши силно богатство, власник чајџинице заборави све на свету и трипут удари дланом о длан. Као да је тужна или болесна, рода мрзовољно сиће, реда ради одигра једну игру, па се брже-боље врати на зид. Богаташ је беснео, претио, али она се више није померала.

Ноћу неко залупа на врата чајџинице. Власник пожуре да отвори и угледа студента Мија. Стајао је пред вратима и ћутао, онда се окрену, извади из џепа свиралу, засвира и пође не осврнувши се ниједном. Рода се трже, скочи са зида и пожуре за њим. Од тада нико више није видео ни Мија ни његову чаробну жуту роду.

Стари људи веле да, ако се негде и појави такво чудо, оно је намењено свима. А ако га се дочепа само један човек, чудо ће нестати ■

С руског превео
Александар Шево

Илустровао Андреј Војковић

ВРЕЛИНА У 14 КОРАКА

Сисари

Мочварна ливадска волухарица
(*Microtus agrestis*)

Мала животиња подједнако је живахна и дању и ноћу, како у трави тако и у шипражју. Здепастог тела, прекривеног сивосмеђим дебелим крзном, кратког репа, подсећа на миша. Може да се чује како шушка испод лишћа док трчи по травнатим насипима и ливадама ■

Водена волухарица
(*Arvicola terrestris*)

Некада се за ову волухарицу говорило да је у покрету и потрази за храном и дању и ноћу. Али, сада је све теже наћи у мочварама. Величине пацова, волухарица има затупасту њушку и много краћи реп. Њен улазак у воду пролази готово незапажено уз једва чујни плусак док јој глава зарања и одмах потом израња изнад површине ■

Патуљasti миш
(*Micromys minutus*)

Летње ноћи право су време за провод овог глодара који настањује житишта и кукурузна поља. Изузетно је мали, прекривен црвенкастосмеђим крзном и кратког репа ■

Птице

Сива грмуша
(*Sylvia borin*)

Летњи посетилац шумарака и живица, обично у густим лишћарима. Птица жућкастосмеђег перја по леђима и светлијег, сивкастог по целом телу, тамног кљуна и очију. Препознатљива је и по песми која подсећа на жубор потока ■

Брезов звиждак
(*Phylloscopus trochilus*)

Често се лети виђа у брезовим или врбовим шумама. Мала, нежна птица са сивозеленкастим перјем по леђима и жућкастим по стомаку. Има светле ноге и очи. Подсећа на врапца који има бујнији и нагнутији реп. Цвркут ове птице је чежњив, пун прелаза ■

Цврчак тршћар
(*Locustella naevia*)

Ова птица је станар мочвара и жбунова око њих. Мала је, тамног, готово маслинастомрког перја на леђима и око репа. Чешће се чује него што се види. Обично се оглашава у сумрак, а песма јој је пискава, слична зујању инсеката ■

Гмизавци

Слепић
(*Anguis fragilis*)

Овај гмизавац без ногу настањује пустаре и шуме, паркове и баште. Док је млад, гуштер има кожу златне или црне боје. Може се наћи у гомилама компоста или испод старог, одбаченог гвожђа или комада старог тепиха ■

Природа лети буја животом. За многе птице, сисаре и инсекте у пуном јеку је сезона подизања и одгајања младунаца. Њихово напредовање тећи ће брже или спорије, у зависности од временских прилика и изобиља хране. Протеклих година је, захваљујући благој зими у многим деловима Старог континента, растиње кренуло раније и дошло је до праве „експлозије“ инсеката. Чак су се и неке врсте птица, попут црноглавке, намножиле преко мере. Али, друге су дошле на ивицу истребљења и питање је да ли ће успети да се опораве. Међу њима је водена волухарица. А ево које се животиње, готово скривене од погледа, најчешће лети виђају у природи.

Инсекти

Европски вилин коњиц
(*Libellula depressa*)

Овај инсект може да се нађе поред малих рибака, али и у баштама, а најчешће на шумским пропланцима. Широког је тела с тамним пегам у корену крила. Мужјаци имају баршунастоплав стомак са светложутим тракама са стране, женке су жутонаранцасте и мрке, попут великог стршљена ■

Готово да су неуочљиве, али ове ситне и безазлене животиње право су обележје лета и од јуна до септембра прате га у корак

Водени вечерњак
(*Myotis daubentonii*)

Распрострањен по Европи, највише по британским острвима и северној Шкотској, живи обично поред река, језера и рибњака. Мали шишмиш пегавих крила лети ниско изнад воде ловићи инсекте. Може се видети током топлих летњих ноћи ■

Јеленчић мунтијак
(*Muntiacus reevesi*)

Пореклом из Азије, Кине и Тајвана, понегде су гајени и у Европи, тачније у Британији. Ниски, округластог тела и жућкастосмеђег крзна, имају кратке репове беле на подрепини. Мужјаци имају кратке рогове. Оглашавају се храпавом риком ■

Трстењак цвркутић
(*Acrocephalus scirpaceus*)

Борави углавном у тршчарама или барским пределима богатим воденим растињем. И она је мала, јаркосмеђе боје перја на леђима, а светог по целом телу. Цвркут је једноличан, између жубора воде и шуштања трске ■

Сива сеница
(*Parus palustris*)

Име никако не одговара овој птичици, јер њен пискави глас чешће се чује у лишћарским шумама него у мочварним пределима. Има тамносмеђа крила, црно перје на глави, попут капице, бео подвољак, светлије перје по стомаку. Нешто блеђе перје има врбова сеница, много ређа птица ■

Горња страна крила Доња страна крила

Обична седефициа
(*Argynnis paphia*)

Овај повелики лептир с величанственим светлоранцастим крилима од јуна па све до средине августа борави на шумским пропланцима и пашњацима, најрадије оним с трновитим цвећем. Мужјаци имају тамне пруге с предње стране крила, док су женке готово неуочљиве ■

Горња страна крила Доња страна крила

Риђи скелар
(*Ochlodes venata* – *Sylvanus*)

Најбројнији је на травнатим пределима попут шумских пропланака и уз путеве, посебно с трновитим цвећем и различком. Омален, здепаст, брзог лета, овај лептир има развучене шаре дуж горње стране предњих крила чиме се разликује од осталих лептира навигатора ■

С. Делибашић

ЕНГЛЕСКИ ЗА СВЕ!

У наредних 36 недеља, у сарадњи с Британским саветом у Србији, објављујемо занимљиве текстове које су написали највећи стручњаци за енглески језик из Велике Британије. Читаћете о различитим занимљивим темама, од „акупунктуре“ до „светске културне баштине“ а у исто време вежбати енглески. Језик је на такозваном средњем нивоу знања и садржи граматичка објашњења, вежбе речника, игре речи, стрип, пошалице као и забавне анегдоте везане за културу Велике Британије.

Ово није само начин да самостално унапредите своје знање енглеског, већ ови текстови могу да се прилагоде и настави као додатан забаван, али и користан садржај за све који уче или предају овај језик. Овим заједничким пројектом, „**Политикин Забавник**“ и **British Council** придружили су Србију осталим земљама Европе које су већ започеле са овом врстом учења енглеског језика, рецимо Италијом, Француском и Словачком.

Али ваше учење не мора и не треба да се заустави на ове две странице! Након читања сваког чланка можете посетити и сајт LearnEnglish (www.learnenglish.org.uk) где можете наћи многобројне забавне садржаје, интерактивне приче и игрице и још много тога јер је овај обиман сајт намењен свима – од деце, преко родитеља до одраслих којима је енглески потребан за студирање или посао.

British Council је водећа светска организација која се бави културним везама, образовањем и организовањем међународно признатих испита енглеског језика за све узрасте. Можете да посетите сајт Британског савета у Србији на адреси

www.britishcouncil.rs и верујемо да ћете уживати у овим текстовима и додатно унапредити своје знање енглеског језика.

Јавите нам шта мислите о овом подухвату.

by Paul Millard

Archaeology, like many academic words, comes from Greek and means, more or less, 'the study of old things'. So, it is really a part of the study of history. However, most historians use paper evidence, such as letters, documents, paintings and photographs, but archaeologists learn from the objects left behind by the humans of long ago. Normally, these are the hard materials that don't decompose or disappear very quickly – things like human bones and skeletons, objects made from stone and metal, and ceramics. Sometimes, archaeologists and historians work together. Take, for example, the study of the Romans, who dominated the Mediterranean area and much of Europe two thousand years ago. We know a lot about them from their writing, and some of their most famous writers are still quoted in English. We also know a lot about them from what they made, from their coins to their buildings. Archaeologists

have worked on Roman remains as far apart as Hadrian's Wall in the north of England and Leptis Magna in Libya. Of course, for much of human history, there are no written documents at all. Who were the first humans, and where did they come from? This is a job for the archaeologists, who have found and dated the bones and objects left behind. From this evidence, they believe that humans first appeared in Africa and began moving to other parts of the world about 80,000 years ago. The movement of our ancestors across the planet has been mapped from their remains – humans went to Australia about 70,000 years ago, but have been in South America for just 15,000 years. The evidence of archaeology has helped to show the shared origin and history of us all. It is very unusual to find anything more than the hard evidence of history – normally, the bacteria in the air eat away at soft organic material, like bodies, clothes

and things made of wood. Occasionally, things are different.

A mind-boggling discovery

In 1984, two men made an amazing discovery while working in a bog called Lindow Moss, near Manchester in the north of England. A bog is a very wet area of earth, with a lot of plants growing in it. It can be like a very big and very thick vegetable soup – walk in the wrong place and you can sink and disappear forever. After hundreds of years, the dead plants can compress together and make 'peat', which is like soil, but is so rich in energy that it can be burned on a fire, like coal. The men were cutting the peat when one of them saw something sticking out – a human foot! Naturally, the men called the police, who then found the rest of the body. Was it a case of murder? Possibly – but it was a death nearly two thousand years old. The two men had found a body from the time of the Roman invasion of Celtic

Britain. Despite being so old, this body had skin, muscles, hair and internal organs – the scientists who examined him were able to look inside the man's stomach and find the food that he had eaten for his last meal!

Why was this man so well preserved? It was because he was in a very watery environment, safe from the bacteria that need oxygen to live. Also, the water in the bog was very acidic. The acid preserved the man's skin in the way that animal skin is preserved for leather coats and shoes.

How did he die?

Understandably, archaeologists and other scientists wanted to know more about the person that they called, 'Lindow Man'. His hands and fingernails suggested that he hadn't done heavy manual work in his life – he could have been a rich man or a priest. They found that he hadn't died by accident. The forensic examination revealed that he had been hit on the head three times and his throat

Илюстровала
Ива Ѓирић

OLOGY

Vocabulary

5 words/phrases from the text:

- **decompose**: to break down gradually by bacteria or fungi
- **sink**: to go down below the surface
- **compress**: to push something into less space
- **preserved**: kept from being changed or destroyed
- **drowning**: dying in water because you can't breathe

Exercise one

Vocabulary gap fill. Now use the 5 words/phrases to fill the gaps in the text below:

The remains of a 2,000 year-old man were found near Manchester in the 1980s. The man may have died by^[1] when his fellow Celts made his body^[2] into a bog. The skin and internal organs of the man didn't^[3], because dead vegetation combined with the mud to^[4] and form peat which^[5] the body.

Exercise two

Comprehension. Answer the 5 questions using information from the article.

1. Which language does the word archaeology come from?
2. How many years have humans been in Australia?
3. What was Lindow man's ethnic group?
4. How many years has Lindow man been buried?
5. What is the name of the Museum that has the remains of Lindow man?

LearnEnglish www.britishcouncil.org/learnenglish

was cut with a knife. Then a rope was tightened around his neck. As if that wasn't enough, he was then thrown into the bog.

So, Lindow Man was killed using three different methods, when just one would have been sufficient. The archaeologists believe that he was sacrificed to three different Celtic gods, called Taranis, Esus and Teutates. Each god required a different

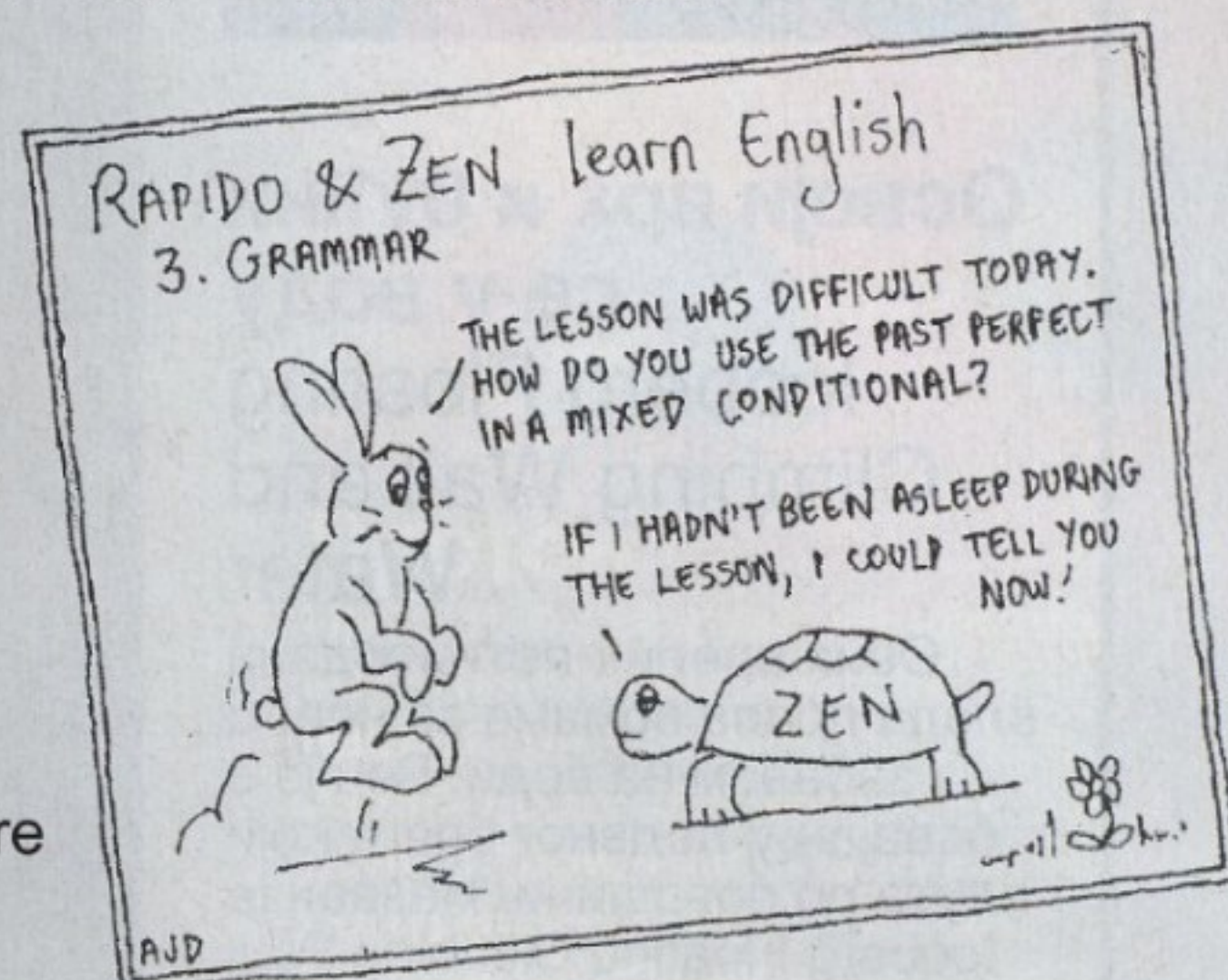
form of death. A sacrifice to Teutates required drowning, which is why he was found in the bog. Nobody can tell the complete story of Lindow Man. The Romans said that the Celts made sacrifices every May to make sure that there was enough food that year. Was he a typical 'routine' sacrifice? An archaeologist called Anne Ross has suggested that Lindow Man was a

special case. Why would an important man be sacrificed to three gods? Perhaps it was in response to the Roman invasion of Britain, which started in the year AD 43, close to the time that Lindow Man died. He might have been killed to gain the help of the gods against the Romans. It didn't work. The Romans stayed in Britain for four hundred years and Lindow Man stayed in his bog for two thousand.

Say hello to Lindow Man

If you visit London, you can go and see Lindow Man at the British Museum, where he is spending some

time in the company of more famous mummies from Egypt. Whereas the bodies of the Egyptian kings and queens were intentionally preserved, Lindow Man is with us by accident. Whatever his origins, it is a fascinating experience to see him face to face. I recommend it.

Word search

I	M	H	D	F	J	L	B	J	F	F	Y
E	R	E	S	E	I	D	O	B	B	B	L
R	M	U	L	E	T	I	S	U	A	U	C
U	P	A	N	Y	B	Z	B	T	O	R	B
S	R	R	T	L	V	Z	J	I	K	I	O
A	E	E	C	E	Y	E	M	Q	J	E	N
E	S	M	K	I	R	R	O	Y	R	D	N
R	E	A	V	F	N	I	O	G	F	V	F
T	R	I	E	U	D	A	A	T	I	T	I
S	V	N	W	X	W	I	G	L	S	F	W
P	E	S	Y	I	M	G	G	R	S	I	Z
L	D	S	W	J	N	F	V	D	O	W	H

See if you can find these words in the grid. They can be horizontal, vertical, diagonal and backwards.

BODIES	RE_AI_S
ORG_N_C	H_ST_RY
B_R_ED	S_T_
PR_SE_V_D	M_TER_ALS
D_G	TR_AS_R_

Joke teacher

Question: What do kangaroos and sweaters have in common?

Answer: They're both jumpers.

This English joke works because of words that are spelled the same in English but have different meanings. Such words are known as homonyms. In this next joke, can you work out which word is a homonym and what the different meanings are?

Question: What kind of party do plumbers like to go to?

Answer: A tap dance.

педесет девет

Comprehension

Vocabulary

ANSWERS

5 British
4 2,000
3 Celtic
2 70,000
1 Greek

5 preserved
4 compress
3 decompose
2 sink
1 drowning

ЛУЦКАСТЕ

Освоји врх и бућни се у воду Iceberg Floating Climbing Wall and Water

Ових врелих летњих дана влада права појама за новом забавом на води. Реч је о освајању леденог брега који плута по површини. Назван је Iceberg Floating Climbing Wall and Water.

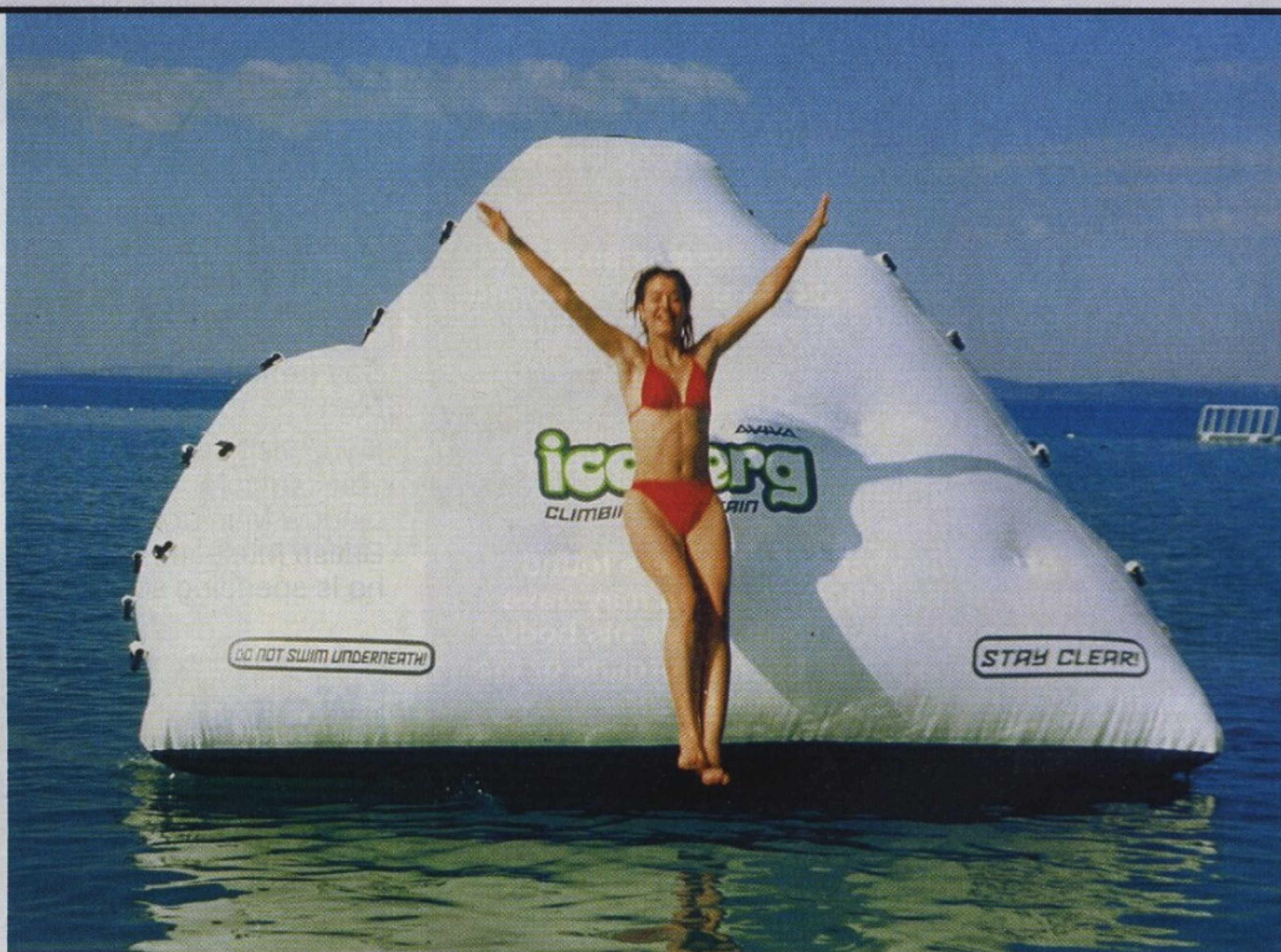
Наравно, у питању је брег на надувавање. Широко шест метара, висок 4,26 метара и исто толико дугачак, израђен од јаког и издржљивог пластичног материјала, у ствари је тространи спортски зид за пењање, различите тежине освајања врха, а четврта страна брега је тобоган за спуст у воду.

Сидрима причвршћен за дно, Iceberg Floating Climbing Wall and Water само ће лагано да се љуљушка чак и ако је на њему и десетак купача.

Савршен за језеро, море или реку, ледени брег на надувавање продаје се по

цени од око **7200 евра**. Више података може да се

нађе на адреси:
www.iceberg.com

Ослони се на сенку Shadow Chair

На сајму намештаја у Милану овог пролећа приказана је и једна необична столица, производ куће „Duffy London”. С високим наслоном, али без задњих ногара, изгледа нестварно и – неупотребљиво за седење. Ипак, Shadow Chair, како је названа, висока је 84 центиметра, има комотно и веома удобно седиште ширине 45 центиметара, дубине 60 центиметара и сигуран ослонац „на сенку”.

„Сенка” је, наравно, оптичка варка и замена је за задње ногаре. Shadow Chair израђује се у белој боји и природног дрвета. Цена столице је од **900 до 1200 евра**, зависно од боје.

Може да се погледа на адреси:

www.duffylondon.com

Протреси ме и засијаћу Dynamic Lamp

Dynamic Lamp изгледа једноставно, чак помало старински. То је велика бела лопта на постољу. Ипак, у питању је бежични уређај који је осмислила Карин Јохансон, инжењер из Шведске.

Да би лампа исијавала светлост, треба је добро протрести, јер се унутар ње налази динамо који кинетичку енергију претвара у електричну струју за светлост. Дакле, што се Dynamic Lamp

више и дуже протреса, то лампа јаче светли.

Овом лампом постиже се и уштеда у потрошњи електричне струје, доприноси се и очувању природе, а може да се користи и на отвореном што донекле оправдава цену од **270 евра**.

О осталим особеностима и предностима лампе као и о раду динамо мотора опширније је предочено на адреси: www.coolestgadgets.com

ЛЕТЊЕ СИТНИЦЕ

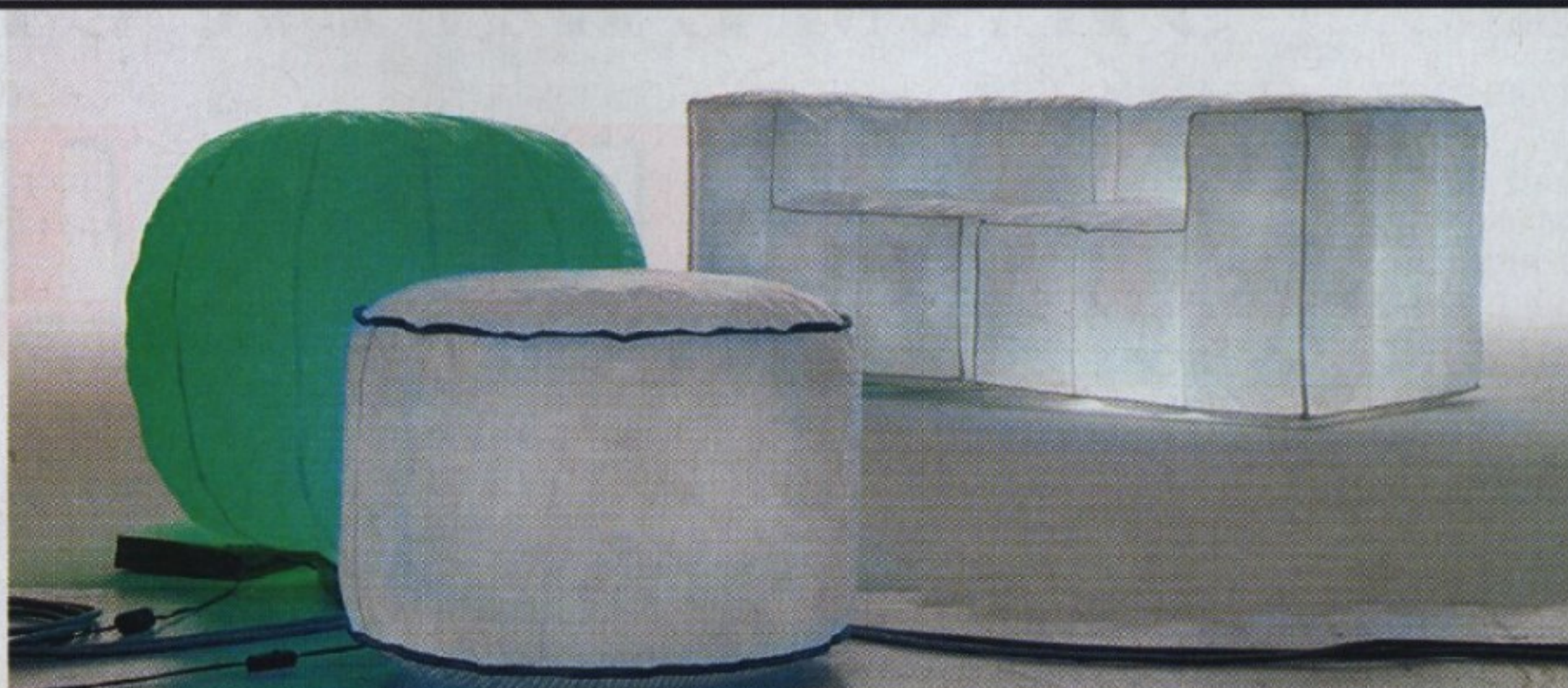
Еспресо по мом укусу

The MyPressi TWIST

Овог пролећа награду за најбољи нови производ у Сједињеним Америчким Државама добио је ручни уређај за припремање еспресо кафе MyPressi TWIST, први такве врсте у свету. Мали је, лепог изгледа и стаје у ташну или радну торбу, тако да је сваком љубитељу кафе увек при руци па може да брзо, једноставно и без напора припреми омиљени напиток. The MyPressi TWIST не захтева спољашњи извор напајања јер има уграђен мали пнеуматски мотор.

Иако одавно награђен, овај уређај за експрес кафу наћи ће се у продаји тек на јесен по цени од непуних **180 евра**.

Али, адреса: www.mypressi.com отворена је за све заинтересоване љубитеље црног напитка ■

Звездана прашина Via Lattea Glowing

Ако неко намерава да опреми стамбени простор новим намештајем, није на одмет да погледа и збирку Via Lattea Glowing коју је приказао дизајнер Марио Белини за кућу „Meritalia”.

Фотеље, двоседи и троседи само су наоко уобичајеног изгледа. Необичност и лепота ових делова намештаја је што су испуњени ваздухом у коме су флуоресцентне честице које светле у мраку кроз материјал од рециклираних влакана којим су пресвучени.

Још се не зна када ће намештај Via Lattea Glowing бити у продаји, нити по којој цени ће се продавати.

Адреса: www.licecol.com прави је излог у коме је Белинијев намештај изложен ■

NOVO! NOVO!

Najbrži Internet

042-420-421

korisničko ime:

zabavnik

šifra:

zabavnik

Facebook, Google,
Youtube, cekaju na vas!

placanje preko telefonskog racuna,
cene od SAMO 1.5 din po minuti!

2003

Сунце у лампи

Ikea Solar-Powered LED Desk Lamp

Стручњаци шведске куће „Ikea”, која увек обилује лепим и занимљивим уређајима за домаћинство, препоручују свима своје нове modele стоних лампи на соларно напајање. Назване су једноставно Solar-Powered LED Desk Lamp.

Соларни панели у просеку могу да за 12 сати, по ведром дану или дуже кад је суморно време, сакупе довољно Сунчеве енергије да пуна четири сата исијавају светлост јачине од 400 до 500 лукса. После тог времена јачина осветљења пада на 300 лукса.

Ове LED стоне лампе, једноставног изгледа, израђују се у пет веселих боја – зеленој, плавој, црвеној, наранџастој и жутој – и продају по цени нижој од **30 евра**.

Ikea Solar-Powered LED Desk Lamp опширније су описане и сликом приказане на адреси: www.ikea.com

С. Делибашић

Све награде могу да се подигну у згради „Политике” а. д. у Цетињској улици број 1, у Београду, сваког радног дана од 9 до 16 часова, почев од **1. августа** па до **30. септембра 2009. године**.
Награде уместо добитника могу да подигну **сви чланови породице, рођаци и пријатељи!**

ЗНАМЕНИТИ СРБИ НАГРАДЕ

Сви читаоци који су сакупили и послали редакцији купоне са кованица, добиће поклоне.

25 сакупљених купона – по избору једну од књига

„Аризани”
Ивана Ивановича

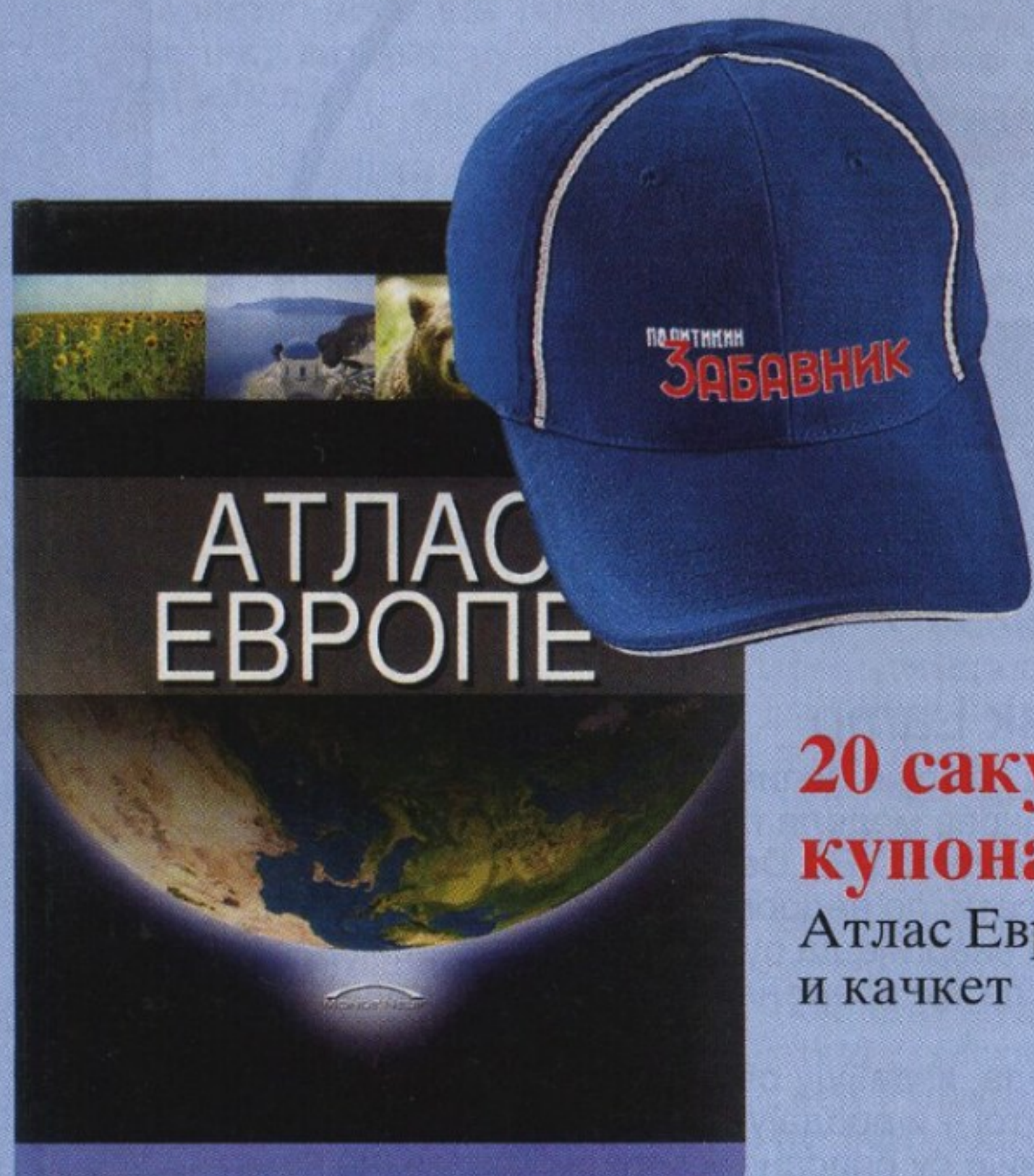
„Мојих 60 година у шаху”
Боре Ивкова

„Црвени краљ”
Ивана Ивановича

и качкет

15 сакупљених купона

по једну свеску
А4 и А5 формата
и качкет

20 сакупљених купона

Атлас Европе
и качкет

ПОЛИТИКНИ
ЗАБАВНИК

Молим вас да текст који следи објавите у рубрици
ЈА ВОЛИМ ПТТ

Имам 14 година, дечак сам и зовем се Вања. Обожавам да читам и сакупљам „Политикине Забавнике“, нарочито старе бројеве. Најстарији број који имам је број 17 из априла 1939. предратни-оригинал. Молим редакцију да напише нешто о историји „Политикиног Забавника“. Имам само једно питање: да ли ће редакција „Забавника“ поводом трихиљадитог броја штампати репринте послератних издања?

Ја сам специјално за 3000. број направио мој „Политикин Забавник“ на четири стране под слоганом: Како ја замишљам „Политикин Забавник“ у 21. веку. (То ћу послати поштом.)

СРЕЋАН ТИ ЈУБИЛЕЈ И ЖИВЕО МИ ЈОШ ДУГО!

Вања Божанић

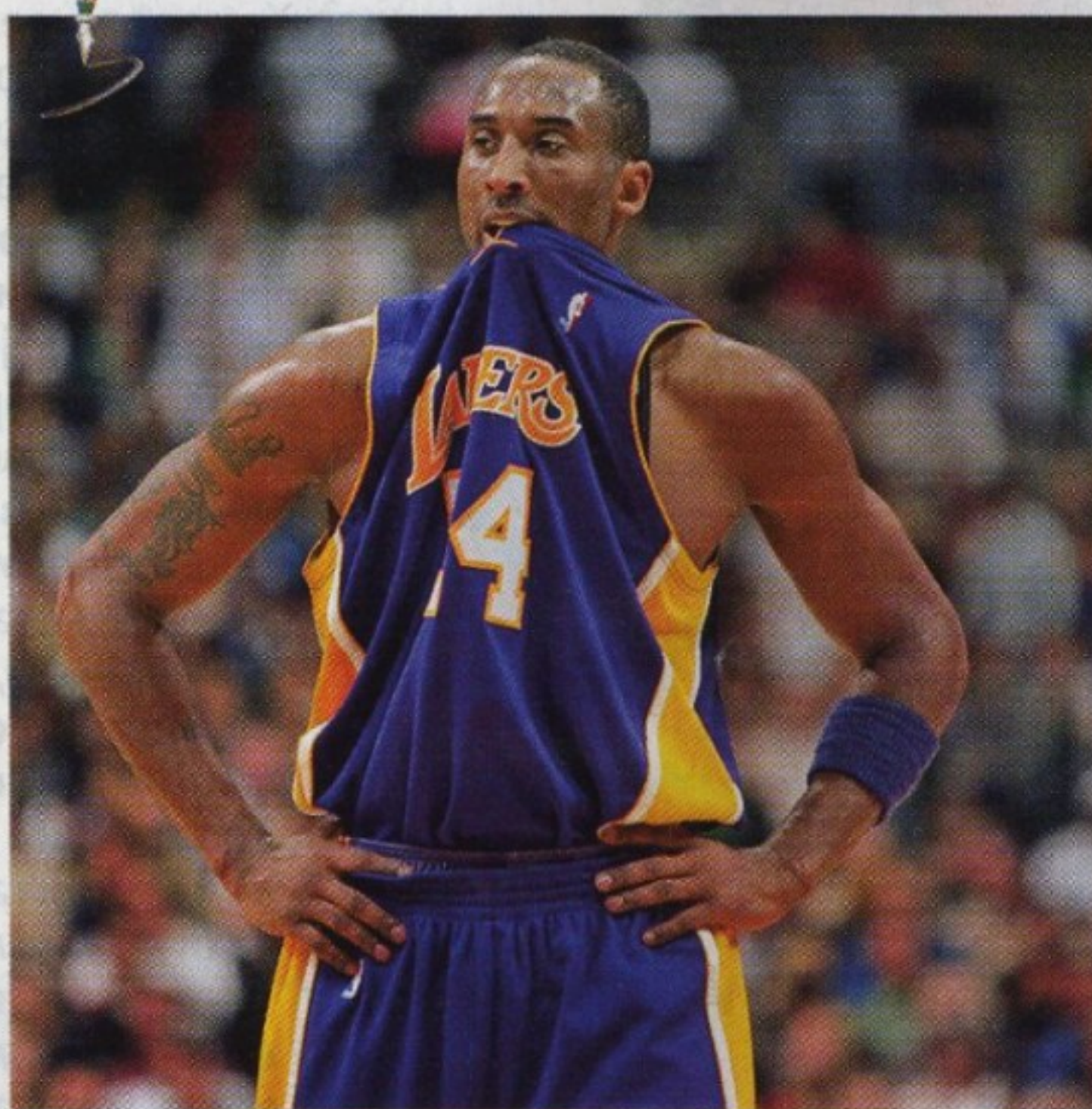
ЗАМЕЊЕН ЗА ДИВЦА

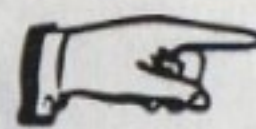
Волео бих да напишете нешто о мом омиљеном кошаркашу Кобеу Брајанту.

МИЉАН РАДОВИЋ
miljanivan@cg.yu

Познати амерички кошаркаш Кобе Брајант рођен је у Филаделфији 23. августа 1978. године. Он је син бившег америчког кошаркаша и тренера Џоа Брајанта и један је од ретких играча НБА лиге који није ишао на колеџ него је отишао у професионалце право из средње школе.

Године 1996. потписао је уговор са „Шарлот Хорнетсима“ и потом је у замену за нашег аса Владу Дивца прешао у „Лос Анђелес Лејкерсе“. Кобе Брајант је с „Лејкерсима“ до сада освојио четири шампионске титуле (2000, 2001, 2002. и 2009), док је с репрезентацијом САД освојио „злато“ на Олимпијади 2008. у Пекингу. Уз то, десет пута је био учесник чувених америчких „ол-стар“ утакмица, а 1997. године победио је на такмичењу у закуцавању. Многи верују да је Брајант по свом умећу прави наследник неприкосновеног „летећег“ Мајкла Џордана ■

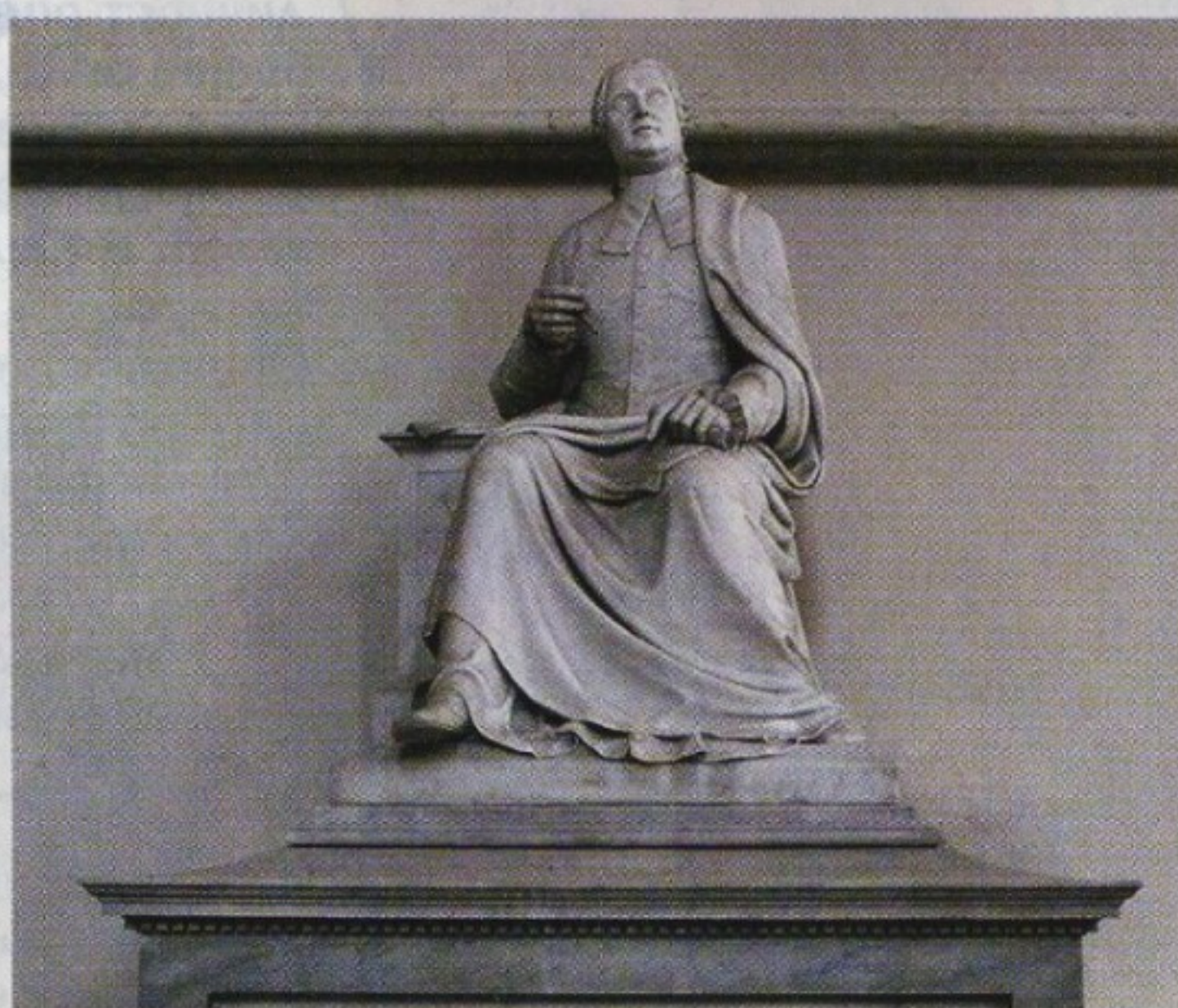

НАЈСЛАВНИЈИ ПИСАЦ ЛИБРЕТА

Занима ме ко је био Метастазео.

ЉИЉА
Осечина

композиторима који су се служили Метастазиевим либретима били су и Глук, Хендл и Хајдн. И његове песме доживеле су многа издања и преведене су на више језика. Од 1730. године Метастазео је живео и стварао у Бечу, где је, практично до краја живота, био и дворски песник ■

Метастазео (право име Пјетро Траписи), који је живео од 1698. до 1782. године, био је најславнији писац оперских либрета у Европи свог времена. Неки његови текстови коришћени су и по 60-70 пута.

Толико су били омиљени да су композитори унапред знали да ће њихове опере доживети успех без обзира на то какву музику они компоновали. Међу познатим

From:
"Velibor Kaurin"
<velibor.kaurin67@gmail.com>
To:
<politikin. zabavnik@politika-ad.com>
Sent:
29. jul 2009 20:57
Subject:
Cestitka

Srecan izlazak
3000-tog broja
i puno ti hvala
jer si mi
mnogo
uljepsoao zivot!

Tvoj Velibor

■ Посетите нас на www.politika-ad.com ■

ПОЛИТИКА
Акционарско друштво

НЕМИЛОСРДНА ЦИПЕЛИЦА

Молим те да објавиш нешто о римском цару чији је надимак био Калигула.

СТОЛЕ
stole96@hallsys.net

Гај Јулије Цезар Германик, звани Калигула, рођен је Антијуму, у Лацију, шездесетак километара јужно од Рима, 31. августа 12. године, као син Германика Цезара, познатог војсковође, и Агрипине, кћерке Маркуса Агрипе. Био је једно од деветоро деце у породици. Кад му је отац убијен, Калигула је тек навршио седму годину. Одгајила га је Антонија, бака по мајци. Стекао је добро образовање и показивао велику интелигенцију. Кад је проглашен за цара, 37. године, после Тиберијеве смрти, у почетку је дочекан с великим одобравањем, уз велика очекивања. Нажалост, после кратког времена, због окрутности, и поданици и

народ почели су да га мрзе. Владао је само три године, али је упамћен као један од најраспуснијих и најсуровијих римских владара.

Калигула је био висок, бледолик, мањавог тела, истакнутих јагодица, танког врата, дугих ногу, готово ћелав. Често је носио свилене хаљине – што је било забрањено мушкарцима – као и грудни оклоп украден из гробнице Александра Великог. Калигула се више пута женио. Прва жена била је Јулија Клаудија. Кад је она умрла на порођају, оженио се Ливијом, с којом је био у браку тек неколико да-

на. И од треће жене брже-боље се развео. Затим се оженио Цезонијом која је већ имала неколико деце. Калигула је имао велики број љубавница и љубавника.

Надимак Калигула (чизмица или ципелица) добио је по војничким сандалама (caligae) које је носио још као дечак. Волео је да пије, недолично и окрутно се понашао. Како би дошао до новца за свој раскалашни живот, један део свог дворца претворио је у јавну кућу!

Цар Калигула обожавао је коњске трке. Осим тога, лепо је певао и у томе уживао. Био је обдарен за балет, али није умео да плива! Често је одлазио у позориште, одлично говорио грчки, али је презирао Хомерово дело.

Као дете патио је од епилепсије. После 37. године, његова болест прерасла је у неку врсту душевног поремећаја.

Патио је од несанице. Веома ташт, Калигула је крив за смрт великог броја људи које је сматрао супарницима, као и за уништавање старогрчких кипова божанстава. Кад би их поломио, на њихово место постављао је своје бисте и кипове. Калигулин омиљени коњ Инцитатус имао је шталу од мермера и слоноваче и огрлицу од драгог камења. Животињу су као угледну личност опслуживале бројне слуге, пошто га је прво произвео у грађанина, поставио за сенатора и предложио за конзула.

Окрутног римског цара убио је преторијански војни трибун Касије Хереја, 24. јануара 41. године. Тада је имао 29 година ■

Илустровао
Добросав
Боб
Живковић

БАЦАЧИ ВАТРЕ СА СЛОНОВА

Занима ме историјски значај битке код Ангоре.

ДАРКО
Панчево

Ширење Турске империје и продирање у Европу било је на неколико година заустављено после битке код Ангоре (данас Анкаре) јула 1402. године. Тада су Турке, под вођством султана Бајазита, надмоћно победили Татари, које је предводио Тамерлан (Ти-

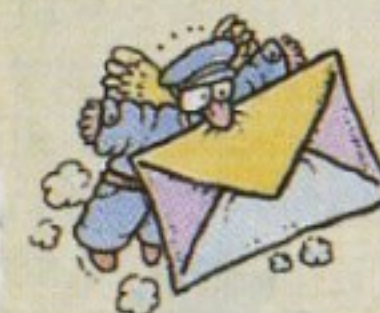

мур-Ленк). То се одиграло „под страшним сунцем” и „убиственом кишом татарских стрела”, на равници уз реку Кизил-Ирмак.

Татари су у тој бици против Турака употребили и бачаче ватре из кућица постављених на леђима слона. Победник из битке на Косову 1389. године султан Бајазит био је код Ангоре заробљен, понижен (приказиван у кавезу) и наведен да, исте године, у ропству изврши самоубиство. Три године после ове битке умро је и Тамерлан, кад се спремао у поход на источну Кину.

У овој бици учествовао је на Бајазитовој страни као вазал и деспот Стефан Лазаревић ■

СТАРОРИМСКИ ИЗУМ

Молим вас да ми одговорите кад се и где први пут јавио тестамент.

СТЕВИЦА
Барајево

Тестамент се први пут јавио у старом Риму. Код других античких народа углавном није постојала слобода располагања имовином за случај смрти, јер је преовладало схватање да она припада породици и да се, по смрти породичног старешине, мора разделити међу сродницима.

У Риму, међутим, тестамент настаје врло рано, тако да га помиње већ закон 12 таблица. Једно од објашњења за ову шездесет четири

Be it remembered that I John Michelson and State of Ohio being dead in body and memory and being aware of the uncertainty of the times there of setting my worldly affairs do by my last Will & Testament in manner (Witness) First my will is that after my death I shall be buried in my personal desire to be buried in my own grave and that my personal property to be sold by my Executors and that the proceeds thereof and credits that I may have left debts and funeral expences and I give to my beloved wife the same to be used for her own use and My will is that my wife shall have a new line containing about one hundred acres of land which I hold by lease from the Michelson Thatchers and Carvers for the term of years to my wife and I give the said farm to my half brother John and John's wife to hold to them and their heirs forever To have to them and their heirs forever Benjamin Carver John Schreyer and others do witness and certify

појаву јесте жеља породичног старешине (патер фамилијаса) да имовину остави својим укућанима, а не брату, како је закон налагао у време док је породична задруга преовладала као облик породице.

Тиме се објашњава и прилично необичан начин на који је прављен тестамент: оставилац (декујус) морао је да изађе пред скупштину која треба да прихвати његов тестамент. Сам назив тестамент настао је од речи testis, што на латинском значи сведок ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. БРОЈ ТРОУГЛОВА

Има свега четири троугла ■

2. БРОЈ УГЛОВА

На слици А има 10, а на слици В
12 углова ■

3. ВРАНА, ГОЛУБ И ОРАО

За један сат врана прелети
50 километара, голуб 90, а орао
80 километара. Значи, врана је бржа
од пешака 10 пута, голуб 18,
а орао 16 пута ■

4. ПРАЗНИ КВАДРАТИЋИ

У свакој колони збир прва два броја
помножите трећим – резултат је увек
исти број (у првом правоугаонику је
30, у другом 20). Значи, А = 3, В = 2 ■

5. ШТАФЕТА

Код сваке екипе извршене су по три
предаје палице, значи, укупно је било
 $8 \times 3 = 24$ предаје ■

6. МИША И ГЛИША

Сада заједно имају $10 + 2 \times 10 = 30$
година, а за 10 година имаће
 $30 + 2 \times 10 = 50$ година ■

7. ПАРНИ И НЕПАРНИ БРОЈЕВИ

Укупно је 900 троцифрених бројева,
од којих су 450 парни. Сваком парном
одговара по један непаран број, који је
за 1 већи од одговарајућег парног.
Према томе, збир непарних бројева је
за 450 већи од збира парних ■

8. ЗАМЕНИТЕ СЛОВА!

Очигледно је В = 1, јер је В једнак
преносу суме две исте цифре која
може бити евентуално увећана за
један. Из последње колоне следи да је
 $1 + А + А = 10 + А$,
то јест А = 9.

Значи, $1 + 9999 + 9999 + 9999 = 19999$ ■

9. МЕДВЕД И ТИГАР

Маса мрког медведа
је 400 килограма ■

10. КИЛОМЕТРАЖА

На аутомобилу су у сваком тренутку
била четири точка, што значи да су
свих пет точкова укупно прешли
 $4 \times 75000 = 300000$ километара.
Значи, сваки точак је прешао петину,
то јест 60000 километара ■

11. УЧИОНИЦА

У одељењу је најмање 14,
а највише 27 ученика ■

12. ДВА СЕФА

У плавом је 144, а у црвеном
36 златника ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни
уредник Зефирино Граси. - Њир. изд. - Год.
1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220
(4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар
1952)- . - Београд : Политика Магазини,
1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). -
30 см

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Њирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

АНАГРАМ

Персонални компјутер ■

ОСМОСМЕРНИ ЛАВИРИНТ

Минск, Картум, Москва,
Асунсион, Вамена, Алжир, Рига,
Асмара, Абуца, Акра, Анкара,
Атина ■

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Кап, ЗАБАВНИК, Кристина, ум,
ив, сабрat, бк, историк, Макса,
травка, еа, мастика, Одак, три, сл,
нл, ск, Тод, веса, оо, мк, оаза, к,
фс, ле, аорта, н, ер, ф, иу, и, им,
ам, св, ис, о, тс, о, нз, б, но, ти,
Лир, омлет, бш, Курск, еч,
адитиви, оа, итисон, кв, са,
Менелај, рш, јагода, аа, лр,
астролаб, табакера, РАИ ■

СКАНДИНАВКА

Папаја, као, нар, озон, грејпфрут,
х, мандарина, ти, икона, банана, ђ,
тирада, м, Авас, дрил, Тин, орачи,
и, цул, кам, манго, ру, пи, Пајчин ■

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

„Таксиста”, „Рт страха”, акорд,
ала, Елбер, с, Роберт де Ниро,
аха, Ал, дир, масиви, ила, Боби,
Азијац, Дејановић, „Сто година
самоће”, аласи, колонада,
авалирати, ан ■

С. Б.

Original Message
From: Tahirovic Samir
To: politikin.zabavnik@politika-ad.com
Sent: Friday, July 31, 2009 11:30 AM

Iskrene čestitke povodom broja 3000,
od redovnog čitaoca, koji u svojoj kolekciji
posjeduje br. 2000 (davno je to bilo)...
Dragom Zabavniku želim još puno,
puno jubileja
Samir Tahirović, Donji Vakuf, BiH

шездесет пет

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 3000

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника”
изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа ПОЛИТИКА АД
Цетињска 1, 11001 Београд

За издавача:
Милорад Гушавац
Генерални директор

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Заменик главног и одговорног уредника
Петар Милатовић

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорана Грујић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тилев
Милован Зоре

Редакција ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
Цетињска 1/II
11001 Београд

Секретаријат 330-1452; 330-1456
Техничка редакција 330-1454
Претплата 330-1638; 330-1640; 330-1633
Огласни сектор 330-1186; 330-1426
Телефакс 011/337-3319

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец (4 броја) 355,00 дин.
3 месеца (12 бројева) 1.065,00 дин.
6 месеци (26 бројева) 2.305,00 дин.
12 месеци (52 броја) 4.610,00 дин.
Текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-16454-02
Претплату слати уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка:
126 EUR. III група – Америка – Аустралија:
132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I CORRESPONDENT BANK

SWIFT- BIC: DRESDEFF
Name: DRESDNER BANK AG
City, Country: FRANKFURT AM MAIN
GERMANY

II BENEFICIARY'S BANK

SWIFT- BIC: KOBBSRBGXXX
Name: KOMERCIJALNA BANKA AD
BEOGRAD
Street: SVETOG SAVE 14
City, Country: BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

III BENEFICIARY

IBAN/ Account Number:
RS35205000702174700089
Name: POLITIKA AD - ZA NOVINSKO-
IZDAVAČKU I GRAFIČKU DELATNOST
Street: CETINJSKA 1
City, Country: 11000 BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА АД, Цетињска 1, Београд
Србија или на факс ++ 381 11 3373-160

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.rs
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika-ad.com

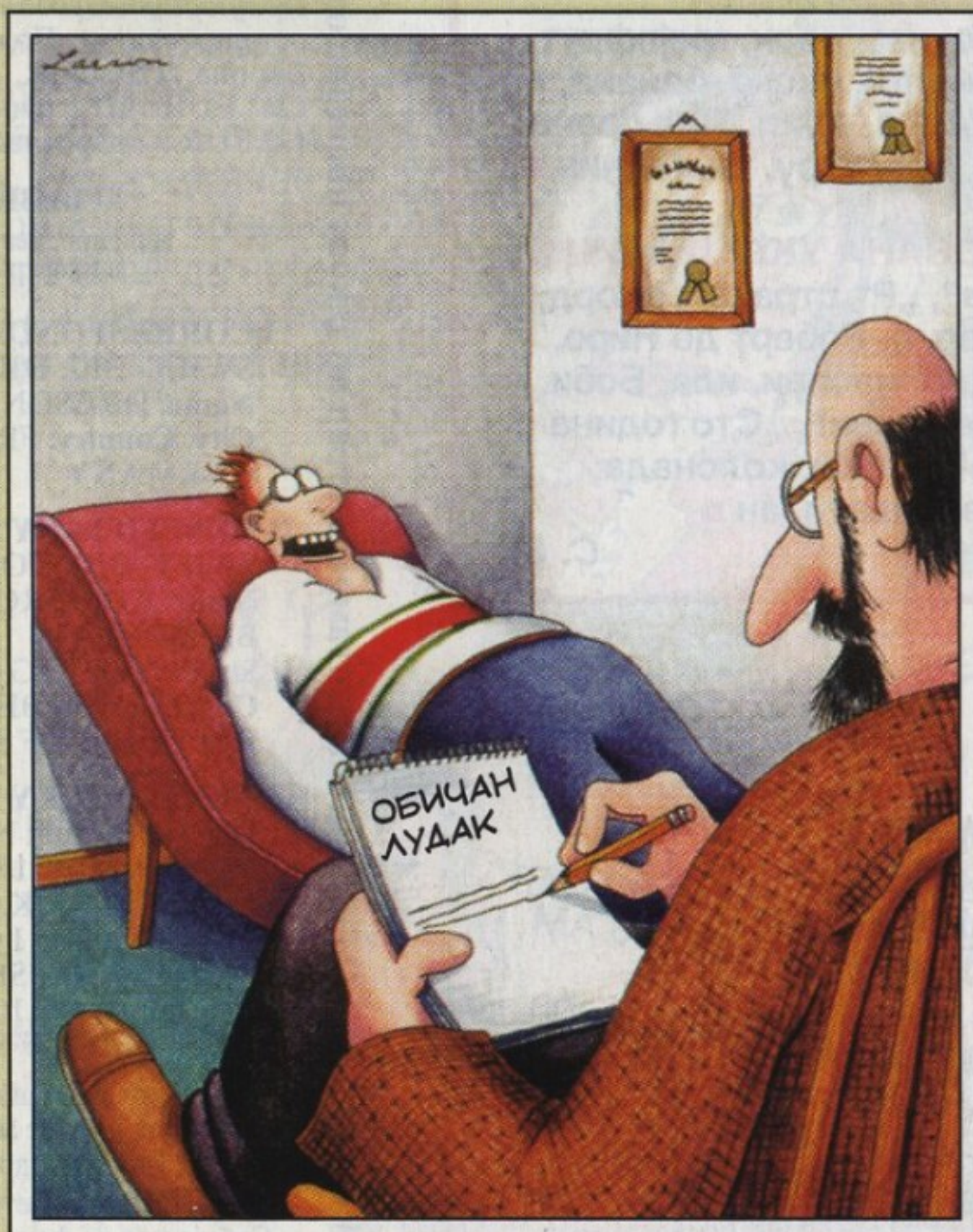
НАСЛОВНА СТРАНА
Добросав Боб Живковић

ЧУДЕСНИ СВЕТ

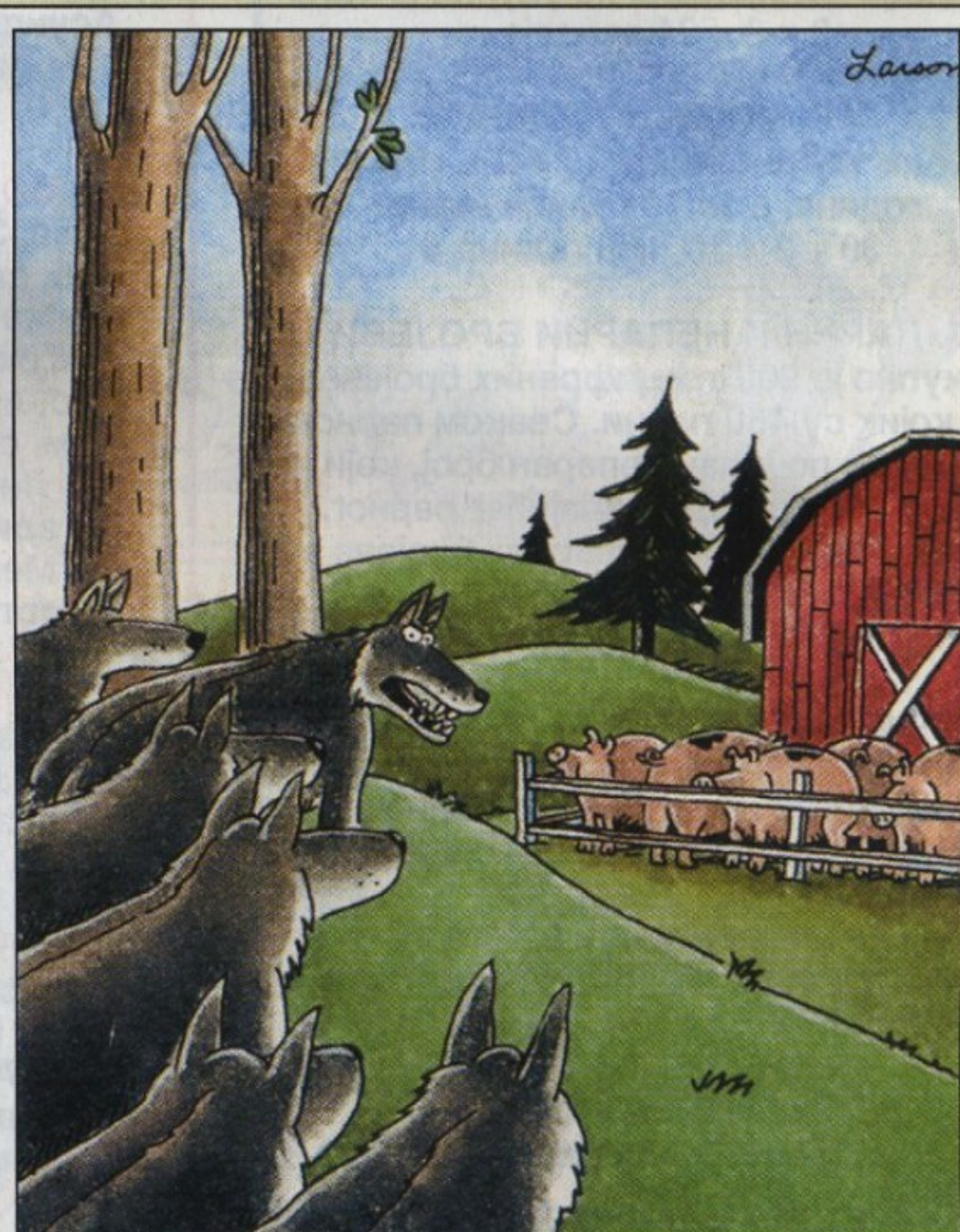
ГЕРИЈА ЛАРСОНА

ЖУРКА ЈЕ БИЛА ВЕЛИЧАНСТВЕНА,
А ОНДА ЈЕ ТАНТОР ВИДЕО ДИРКЕ ОД СЛОНОВАЧЕ.

СПРЕЈ ЗА СВЕ ПРИЛИКЕ

„ПРЕДЛАЖЕМ ДА ТО ОБАВИМО...
КО ШИША ТРИХИНЕЛОЗУ!”

РЕКЛИСУ О УЧЕЊУ

ДАЈ ЧОВЕКУ
РИБУ И БИЋЕ
СИТ ЦЕО ДАН.
НАУЧИ
ГА КАКО
ДА ПЕЦА
И НЕЋЕ БИТИ
ГЛАДАН ЦЕЛОГ
ЖИВОТА.

Кинеска изрека

НЕ МОЖЕШ
ЧОВЕКА
НАУЧИТИ
НИЧЕМУ,
МОЖЕШ ГА
САМО
ПОДСТАЋИ
У ТРАГАЊУ.

Галилео Галилеј
италијански физичар,
астроном и филозоф
(1564–1642)

ОНО ШТО НАС
ИСКУСТВО
И ИСТОРИЈА
УЧЕ ЈЕ
ДА НАРОДИ
И ВЛАДАРИ
НИСУ НИШТА
НАУЧИЛИ
ИЗ ИСТОРИЈЕ,
НИТИ СУ
ПРИМЕНИЛИ
ИЈЕДНУ
ЛЕКЦИЈУ
КОЈА
СЕ ОДАТЛЕ
МОГЛА
ИЗВУЋИ.

Георг Фридрих
Хегел
немачки филозоф
(1770–1831)

УЧЕЊЕ
ПОДРАЗУМЕВА
ДЕЛАТНОСТ.
УЧИМО
РАДЕЋИ.
ЗАДРЖАВА
НАМ
СЕ САМО
ЗНАЊЕ
КОЈЕ СЕ
КОРИСТИ.

Дејл Карнеги
амерички писац,
професор
(1888–1955)

НАУЧИО САМ
ДА ХРАБРОСТ
НИЈЕ ОДСУСТВО СТРАХА,
НЕГО ЊЕГОВО
ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ.
ХРАБАР ЧОВЕК НИЈЕ
ОНАЈ КОЈИ СЕ НЕ ПЛАШИ,
НЕГО ОНАЈ КОЈИ
САВЛАДА СТРАХ.

Нелсон Мандела
бивши председник Јужноафричке
Републике и нобеловац
(рођен 1918)

КЉУЧ МУДРОСТИ
ЈЕ УЧЕСТАЛОСТ
ЗАПИТКИВАЊА. СУМЊОМ
ДОЛАЗИМО ДО ПИТАЊА,
А ИСПИТИВАЊЕМ
СТИЖЕМО ДО ИСТИНЕ.

Пјер Абелар
француски филозоф и теолог
(1079–1142)

ОДУВЕК САМ ЗАМИШЉАО
ДА ЋЕ РАЈ БИТИ НЕКА
ВРСТА БИБЛИОТЕКЕ.

Хорхе Луис Борхес
аргентински писац и песник
(1899–1986)

ПРИЈАТЕЉИ НАМ
ПОКАЗУЈУ ШТА МОЖЕМО
ДА УЧИНИМО,
НЕПРИЈАТЕЉИ НАС УЧЕ
ШТА МОРАМО
ДА УРАДИМО.

Јохан Волфганг Гете
немачки писац и песник
(1749–1832)

МОРАМ ПРИЗНАТИ
ДА НАЈБИТНИЈА ЛЕКЦИЈА
КОЈУ МОЖЕМО
ДА НАУЧИМО
И ПРЕНЕСЕМО ДЕЦИ
ЈЕСТЕ ДА ЖИВОТ
НИЈЕ РАЈ НА ЗЕМЉИ.
НАЈВАЖНИЈА ЛЕКЦИЈА
ЈЕ УПОЗНАВАЊЕ
СА ИСТИНОМ.

Голди Хоун
америчка глумица
(рођена 1945)

ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЗНАЊА
МОРА ДА СЕ УЧИ,
ЗА ДОСЕЗАЊЕ МУДРОСТИ
ТРЕБА ДА СЕ ПОСМАТРА.

Марин Вос Саван
америчка новинарка
(рођена 1946)

СУШТИНА ПОДУЧАВАЊА
ЈЕ УЧИНИТИ УЧЕЊЕ
ЗАРАЗНИМ ТАКО ШТО
ЋЕ ЈЕДНА ИДЕЈА БИТИ
ИСКРА КОЈА
ЋЕ ЗАПАЛИТИ СЛЕДЕЋУ.

Мерва Колинс
амерички предавач
(рођена 1936)

СПРЕМАН САМ УВЕК
ДА УЧИМ, МАДА ЧЕСТО
НЕ ВОЛИМ ДА МЕ
ПОДУЧАВАЈУ.

Винстон Черчил
британски премијер
(1874–1965)

НАЈЛЕПШЕ
МОЛИМО
ПРОФЕСОРЕ
ДА ИМАЈУ
РАЗУМЕВАЊА
ЗА ОНЕ КОЈИ
ЋЕ КРАЈЕМ
АВГУСТА
ПОЛАГАТИ
ПОПРАВНЕ
ИСПИТЕ.
ЈЕСТЕ ДА ОНИ
НИСУ УЧИЛИ
МНОГО
И ДА НЕ ЗНАЈУ
МНОГО, АЛИ ШТА
ИМАЈУ ПРОФЕСОРИ
ОД ТОГА ШТО
ЗНАЈУ?!

Душан Радовић
наш новинар и писац
(1922–1984)

Илустровао
Хаџи
Душан М.
Глушац

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

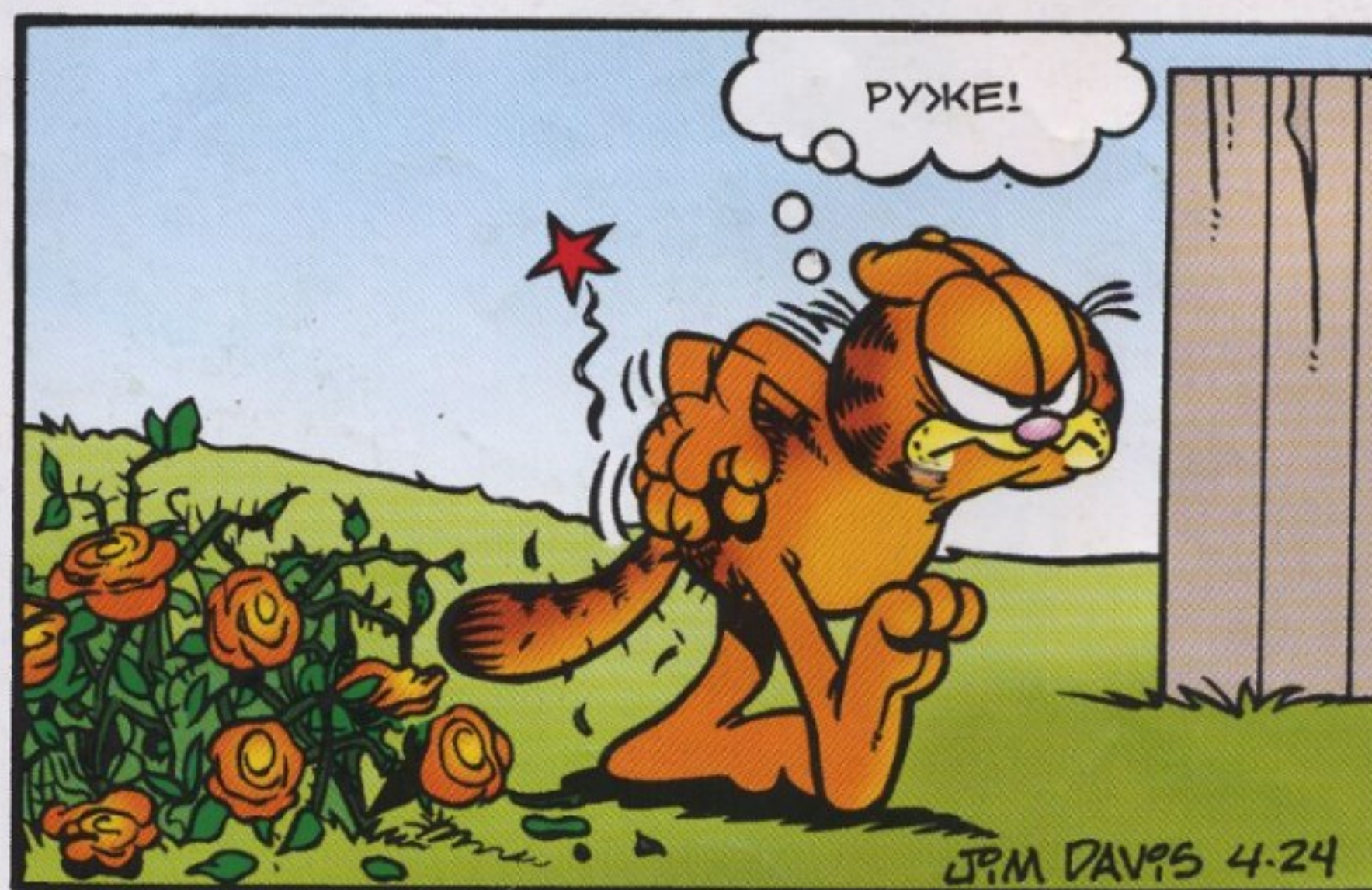

GARFIELD

МИЖАУ!

© 1994 United Feature Syndicate, Inc.

ПОДЪЕМНИК
ЗАБАВНИК

7. 8. 2009.